

T.C.

BARTIN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**POZİTİF PSİKOLOJİ BAĞLAMINDA ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE
EBEVEYNLEŞTİRİLME, PSİKOLOJİK DAYANIKLILIK VE ACININ
DÖNÜŞTÜRÜCÜ GÜCÜ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

BELGİN BİLİR

DANIŞMAN

DR. ÖĞR. ÜYESİ İHSAN ÇAĞATAY ULUS

BARTIN-2025

T.C.

**BARTIN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI**

**POZİTİF PSİKOLOJİ BAĞLAMINDA ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE
EBEVEYNLEŞTİRİLME, PSİKOLOJİK DAYANIKLILIK VE ACININ
DÖNÜŞTÜRÜCÜ GÜCÜ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Belgin BİLİR

JÜRİ ÜYELERİ

Danışman :

Üye :

Üye :

BARTIN-2025

KABUL VE ONAY

Belgin BİLİR tarafından hazırlanan “POZİTİF PSİKOLOJİ BAĞLAMINDA ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE EBEVEYNLEŞTİRİLME, PSİKOLOJİK DAYANIKLILIK VE ACININ DÖNÜŞTÜRÜCÜ GÜCÜ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ” başlıklı bu çalışma, 29.08.2025 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oy birliği ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan :

Üye :

Üye :

Bu tezin kabulü Lisansüstü Eğitimi Enstitüsü Yönetim Kurulu’nun/...../20... tarih ve 20...../.....-..... sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Prof. Dr. Zafer CEYLAN
Enstitü Müdürü

BEYANNAME

Bartın Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü tez yazım kılavuzuna göre Dr. Öğr. Üyesi İhsan Çağatay ULUS danışmanlığında hazırlamış olduğum “POZİTİF PSİKOLOJİ BAĞLAMINDA ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE EBEVEYNLEŞTİRİLME, PSİKOLOJİK DAYANIKLILIK VE ACININ DÖNÜŞTÜRÜCÜ GÜCÜ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ” başlıklı yüksek lisans tezimin bilimsel etik değerlere ve kurallara uygun, özgün bir çalışma olduğunu, aksinin tespit edilmesi halinde her türlü yasal yaptırımını kabul edeceğimi beyan ederim.

29.08.2025

Belgin BİLİR

ÖN SÖZ

Lisans ve yüksek lisans eğitimim boyunca, ürkmeden, korkmadan kapısını çalabildiğim, ben kendime güvenmiyorken dahi ‘Ben seni biliyorum Belgin’ diyebilen, kendim olmama izin vererek attığım adımları yargılamadan destekleyen kıymetli danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi İhsan Çağatay ULUS’ a çok teşekkür ederim.

Görünmekten tedirgin olan ve arka sıralarda saklanan o kızın yazdığı bir kompozisyonu görmezden gelmeden “Belgin hanginiz?” diyerek beni fark eden ve kalemimi sakın bırakmamam gerektiğini bana hatırlatan kıymetli hocam Doç. Dr. Ömer KEMİKSİZ’e çok teşekkür ederim.

Enerjisi, bilgi birikimi ve rol model oluşuyla alana olan ilgimi ve isteğimi pekiştiren, emeğini hiçbir zaman esirgemeyen kıymetli hocam Dr. Öğr. Üyesi Bilge Sulak Akyüz’e çok teşekkür ederim.

Ayrıca tez jürimde yer alarak yapıcı görüş ve önerileriyle çalışmamın gelişimine çok kıymetli katkılar sunan değerli hocalarım Dr. Öğr. Üyesi Mehmet AVCI, Dr. Öğr. Üyesi Bilge Sulak AKYÜZ ve Dr. Öğr. Üyesi İhsan Çağatay ULUS’a teşekkür ederim.

“Yaşamak için bir nedeni olan, her türlü ‘nasıl’a katlanabilir,” der Friedrich Nietzsche. Karşılaştığım tüm zorluklarda, “nasıl”ını bulamadığım tüm anlarda elimden tutan; hayalime koşabilmem için nice hayalinden vazgeçen, hayattaki en büyük şansım annem Sevda BİLİR’e çok teşekkür ederim. Senin varlığın olmasaydı, “ben”i var edemezdim.

Belgin BİLİR

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

POZİTİF PSİKOLOJİ BAĞLAMINDA ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE EBEVEYNLEŞTİRİLME, PSİKOLOJİK DAYANIKLILIK VE ACININ DÖNÜŞTÜRÜCÜ GÜCÜ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Belgin BİLİR

Bartın Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi İhsan Çağatay ULUS

Bartın-2025, sayfa: 126

Bu araştırmanın amacı, çocukluk döneminde yaşanan ebeveynleştirilme deneyiminin, psikolojik dayanıklılık ve acının dönüştürücü gücü ile olan ilişkisini incelemek; bu üç değişken arasındaki etkileşim düzeyini ortaya koymak, ebeveynleştirilme ve acının dönüştürücü gücünün psikolojik dayanıklılığı yordayıcılığını değerlendirmek ve araştırmada yer alan değişkenlerin çeşitli demografik özelliklere göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemektir. Araştırma, nicel yöntemlerden ilişkisel tarama modeli ile yürütülmüştür. Çalışma grubunu, 2024-2025 eğitim-öğretim yılında Bartın Üniversitesi'nde öğrenim gören ve 18-30 yaş aralığında bulunan 369 (293 kadın, 76 erkek) üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Veriler, çevrim içi anket yöntemiyle toplanmıştır. Araştırmada; Kişisel Bilgi Formu, Ebeveynleşme Envanteri, Yetişkinler için Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği ve Acının Dönüştürücü Gücü Ölçeği kullanılmıştır. Elde edilen veriler SPSS 27 programı kullanılarak korelasyon, regresyon ve parametrik/non-parametrik fark testleri ile analiz edilmiştir. Korelasyon analizine göre, ebeveynleşmenin özellikle “algılanan yarar” boyutunun hem psikolojik dayanıklılık hem de acının dönüştürücü gücü ile pozitif ve anlamlı ilişkiler gösterdiği ortaya konmuştur. Bununla birlikte, kardeş odaklı ebeveynleşme bazı psikolojik dayanıklılık alt boyutlarıyla negatif yönde ilişkili bulunmuştur. Regresyon analizi

sonuçlarına göre, algılanan yarar ve acının dönüştürücü gücü, psikolojik dayanıklılığı anlamlı düzeyde yordamaktadır ve birlikte bu değişkendeki toplam varyansın %34,2'sini açıklamaktadır. Demografik değişkenlere göre yapılan analizlerde; cinsiyet, aile yapısı, ebeveyn birlikteliği, eğitim düzeyi, doğum sırası, kardeş sayısı, yerleşim yeri ve ekonomik durum değişkenlerinin anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmüştür. Elde edilen bulgulara göre, ebeveynleştirilmeden algılanan yararın hem psikolojik dayanıklılık hem de acının dönüştürücü gücü ile pozitif yönde ilişkili olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Acının dönüştürücü gücü, ebeveynleşme, psikolojik dayanıklılık, pozitif psikoloji

ABSTRACT

M.Sc. Thesis

EXAMINING THE RELATIONSHIP BETWEEN PARENTIFICATION IN CHILDHOOD, PSYCHOLOGICAL RESILIENCE, AND THE TRANSFORMATIVE POWER OF PAIN IN THE CONTEXT OF POSITIVE PSYCHOLOGY

Belgin BİLİR

Bartın University

Graduate School

Department of Educational Sciences

Thesis Advisor: Assist. Prof. Dr. İhsan Çağatay ULUS

Bartın-2025, pp: 126

The aim of this study is to examine the relationships between the experience of parentification in childhood, psychological resilience, and the transformative power of pain; to reveal the level of interaction among these three variables; to evaluate the predictive power of parentification and the transformative power of pain on psychological resilience; and to determine whether these variables differ significantly according to various demographic characteristics. The research was conducted using the correlational survey model, one of the quantitative research designs. The study group consisted of 369 university students (293 females and 76 males), aged between 18 and 30, who were enrolled at Bartın University during the 2024–2025 academic year. Data were collected through an online survey. The data collection tools included a Demographic Information Form, the Parentification Inventory, the Psychological Resilience Scale for Adults, and the Transformative Power of Pain Scale. The collected data were analyzed using correlation, regression, and parametric/non-parametric difference tests with SPSS 27. According to the correlation analysis, parentification particularly the perceived benefit dimension was positively and significantly associated with both psychological resilience and the transformative power of pain. In contrast, sibling-focused parentification was negatively associated with certain sub-

dimensions of psychological resilience. The results of the regression analysis showed that perceived benefit and the transformative power of pain significantly predicted psychological resilience and together explained 34.2% of the variance in this variable. In analyses conducted by demographic variables, significant differences were found according to gender, family structure, parental marital status, education level, birth order, number of siblings, type of residence, and perceived economic status. Overall, the findings indicate that the perceived benefit of parentification is positively associated with both psychological resilience and the transformative power of pain.

Keywords: Parentification, psychological resilience, transformative power of suffering, positive psychology

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	ii
BEYANNAME	iii
ÖN SÖZ	iv
ÖZET	v
ABSTRACT	vii
İÇİNDEKİLER.....	ix
TABLolar DİZİNİ.....	xii
EKLER DİZİNİ	xiii
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı	4
1.3. Alt Problemler	5
1.4. Araştırmanın Önemi.....	6
1.5. Sayıtlar.....	6
1.6. Sınırlılıklar	7
1.7. Tanımlar	7
2. LİTERATÜR ÖZETİ.....	8
2.1. Ebeveynleşme	8
2.1.1. Ebeveynleşme Kavramı	8
2.1.2. Ebeveynleşme Türleri	10
2.1.3. Ebeveynleşmeyi Açıklayan Kuramlar	12
2.1.4. Ebeveynleşme İçin Risk Faktörleri	15
2.1.5. Ebeveynleşmenin Birey Üzerindeki Etkileri.....	18
2.2. Psikolojik Dayanıklılık	26
2.3. Acının Dönüştürücü Gücü	29
2.4. İlgili Araştırmalar	33
2.4.1. Ebeveynleşme ile İlgili Yapılan Çalışmalar	33
2.4.2. Psikolojik Dayanıklılık ile İlgili Yapılan Çalışmalar	35
2.4.3. Acının Dönüştürücü Gücü ile İlgili Yapılan Çalışmalar	36
2.4.4. Ebeveynleşme, Psikolojik Dayanıklılık ve Acının Dönüştürücü Gücü ile İlgili Yapılan Çalışmalar	37
3. MATERYAL VE METOT	40

3.1. Araştırma Modeli.....	40
3.2. Veri Toplama Süreci.....	40
3.3. Çalışma Grubu	40
3.4. Veri Toplama Araçları	40
3.4.1. Kişisel Bilgi Formu.....	41
3.4.2. Ebeveynleşme Envanteri	41
3.4.3. Acının Dönüştürücü Gücü Ölçeği.....	42
3.4.4. Yetişkinler için Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği	42
3.5. Verilerin Analizi.....	43
4. BULGULAR VE TARTIŞMA	44
4.1. Ebeveynleşme, Psikolojik Dayanıklılık ve Acının Dönüştürücü Gücünün Demografik Değişkenlere Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular ve Tartışma.....	45
4.1.1. Cinsiyet.....	46
4.1.2. Yaş	48
4.1.3. Eğitim Durumu.....	51
4.1.4. Aile Yapısı.....	53
4.1.5. Anne Baba Hayatta Olma Durumu.....	56
4.1.6. Anne Baba Birliktelik Durumu	57
4.1.7 Anne Eğitim Durumu	60
4.1.8. Baba Eğitim Durumu.....	63
4.1.9. En Uzun Yaşanılan Yer	66
4.1.10. Kardeş Sayısı	68
4.1.11. Doğum Sırası	71
4.1.12. Çocuklukta En Fazla Bakım Veren Kişi.....	73
4.1.13. Ailenin Ekonomik Durumu	76
4.2. Değişkenler Arasındaki Korelasyon Analizleri.....	78
4.2.1. Ebeveynleşme ve Alt Boyutlarının Acının Dönüştürücü Gücü ile İlişisine Dair Bulgular ve Tartışma	80
4.2.2. Ebeveynleşme ve Alt Boyutlarının Psikolojik Dayanıklılık ve Alt Boyutları ile İlişisine Dair Bulgular ve Tartışma	81
4.2.3. Psikolojik Dayanıklılık ve Alt Boyutlarının Acının Dönüştürücü Gücü ile İlişisine Dair Bulgular ve Tartışma	83
4.3. Regresyon Analizine Dair Bulgular ve Tartışma	84
5. SONUÇ VE ÖNERİLER	88

5.1. Öneriler.....	90
5.1.1. Uygulayıcılara Yönelik Öneriler.....	90
5.1.2. Aile ve Topluma Yönelik Öneriler	90
5.1.3. Eğitim ve Politika Yapıcılara Yönelik Öneriler.....	91
5.1.4. Gelecek Araştırmalar İçin Öneriler	91
KAYNAKLAR.....	92
EKLER	116
EK 1: Katılımcı onam formu	116
EK 2: Kişisel bilgi formu.....	117
EK 3: Ebeveynleşme envanteri	119
EK 4: Yetişkinler için psikolojik dayanıklılık ölçeği	120
EK 5: Acının dönüştürücü gücü ölçeği	121
EK 6: Etik kurul onayı	122
EK 7: Ebeveynleşme envanteri kullanım izni yazısı.....	123
EK 8: Yetişkinler için psikolojik dayanıklılık ölçeği kullanım izni yazısı	124
EK 9: Acının dönüştürücü gücü ölçeği kullanım izni yazısı	125
ÖZGEÇMİŞ	126

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo	Sayfa
No	No
4.1: Normallik varsayımı analizi ve güvenilirlik analizi.....	44
4.2: Sosyodemografik bilgiler tablosu	45
4.3: Cinsiyet değişkeni t-test tablosu.....	46
4.4: Anne baba birliktelik durumu değişkeni t-test tablosu	58
4.5: En uzun yaşanılan yer değişkeni t-test tablosu	66
4.6: Anne baba hayatta olma durumu değişkeni mann-whitney u test tablosu	56
4.7: Yaş değişkeni tek yönlü anova analizi	49
4.8: Doğum sırası değişkeni tek yönlü anova analizi.....	71
4.9: Eğitim durumu değişkeni kruskal wallis-h analizi.....	51
4.10: Aile yapısı değişkeni kruskal wallis-h analizi.....	54
4.11: Anne eğitim durumu değişkeni kruskal wallis-h analizi.....	60
4.12: Baba eğitim durumu değişkeni kruskal wallis-h analizi	63
4.13: Kardeş sayısı değişkeni kruskal wallis-h analizi.....	68
4.14: Çocuklukta en fazla bakım veren kişi değişkeni kruskal wallis-h analizi	74
4.15: Aile ekonomik durumu değişkeni kruskal wallis-h analizi.....	76
4.16: Korelasyon analizi.....	79
4.17: Regresyon analizi	85

EKLER DİZİNİ

Ek	Sayfa
No	No
EK 1. Katılımcı onam formu.....	116
EK 2. Kişisel bilgi formu	117
EK 3. Ebeveynleşme envanteri	119
EK 4. Yetişkinler için psikolojik dayanıklılık ölçeği.....	120
EK 5. Acının dönüştürücü gücü ölçeği	121
EK 6. Etik kurul onayı	122
EK 7. Ebeveynleşme envanteri kullanım izni yazısı.....	123
EK 8. Yetişkinler için psikolojik dayanıklılık ölçeği kullanım izni yazısı	124
EK 9. Acının dönüştürücü gücü ölçeği kullanım izni yazısı.....	125

1. GİRİŞ

Bu bölümde problem durumu, araştırmanın amacı ve önemi, problem cümlesi, alt problemler, sayılılar, sınırlılıklar ve tanımlar yer almaktadır.

1.1. Problem Durumu

Çocuğun donanımlarının ilk kez biçimlendiği gelişimsel durak aile kurumudur (Gürsu, 2015). Ancak bazı aile sistemlerinde bu süreç olması gerektiği gibi işlemez. Aile içi işlevsellikte yaşanan bozulmalar, çocukların yaşlarına uygun olmayan roller üstlenmelerine ve gelişimsel sınırlarının ihlal edilmesine yol açabilir (Chojnacka, 2020). Aile sisteminin dengesini etkileyen kriz yaşantılarının veya ayrılık, ruhsal problemler, ebeveynlerin sahip olduğu olumsuz çocukluk örüntüleri gibi stres unsurlarının, çocuklara ebeveynlerinin yükünü azaltma amacıyla destek sağlayıcı bir rol yüklemesi, doğal ebeveyn-çocuk rolünün tersine çevrilmesine neden olabilmektedir (Hui, 2023). Aile sisteminde ebeveynin işlevini yerine getirememesiyle ortaya çıkan bu rol değişimi, literatürde “ebeveynleştirilme” (parentification) olarak tanımlanmaktadır (Boszormenyi-Nagy ve Spark, 1973).

Ebeveynleştirilme (parentification), literatürde çocukların kendi gelişim düzeylerinin ötesinde, ebeveyn rol ve sorumluluklarını üstlenmeleri anlamına gelen bir olgudur (Boszormenyi-Nagy ve Spark, 1973; Jurkovic, 1997). Ebeveynleştirilen çocuk, aile sisteminin dengesini korumak amacıyla ev işleri, kardeş bakımı, duygusal destek sağlama ya da ebeveyne eşlik etme gibi sorumluluklar üstlenir (Hooper, 2007). Bu durum, çocuğun gelişimsel ihtiyaçlarını bastırarak aile sisteminde bir denge unsuru hâline gelmesine neden olur. Yapılan araştırmalara göre özellikle ebeveyn kaybı, boşanma, kronik hastalık, ekonomik yoksunluk ya da psikolojik travmalar gibi stresörlerin yoğun olduğu ailelerde ebeveynleştirilme riski artmaktadır (Borchet vd., 2021; Matthews vd., 2021).

Ebeveynleştirilme olgusu, özellikle son yıllarda artan toplumsal ve ekonomik stresörler nedeniyle güncellik kazanmıştır. Örneğin, kronik hastalıklar, ruh sağlığı sorunları, ekonomik zorluklar veya pandemi gibi kriz durumlarında çocukların aile içinde erken yaşta yetişkin rolüne bürünmesi daha sık görülmektedir (Dariotis vd., 2023). Nitekim COVID-19 pandemisi sürecinde pek çok ailede ebeveynlerin iş ve bakım yükü artmış, okulların

kapanmasıyla çocuklar kendi eğitimlerinden sorumlu olmak veya ev işlerine daha fazla katılmak durumunda kalmıştır (Masiran vd., 2022). Bu tür koşullar, ebeveynleştirilme deneyimlerinin yaygınlığını ve önemini vurgulamaktadır.

Ebeveynleştirilme olgusuyla ilgili literatür, tarihsel olarak daha çok bu deneyimin olumsuz sonuçlarına odaklanmıştır. Birçok araştırma, çocuklukta ebeveyn rolünü üstlenmenin ileriki yaşamda psikolojik sıkıntılarla ilişkili olduğunu ortaya koymuştur (Chase, 1999; Hooper vd., 2011). Ebeveynleştirilen çocukların depresyon, anksiyete, düşük benlik saygısı, bağlanma problemleri ve yetişkinlikte ilişki sorunları yaşama riskinin daha yüksek olduğu belirtilmiştir (Wells ve Jones, 1998; Goldner vd., 2019; Stein vd., 2004). Özellikle duygusal ebeveynleştirilme olarak bilinen, çocuğun ebeveyninin duygusal destekçisi ve sırdaşı hâline gelmesi şeklindeki rol tersine dönüşü, çocuk için ağır bir yük oluşturmakta ve psikolojik uyumu olumsuz etkileyebilmektedir (McMahon ve Luthar, 2007; Wasilewska ve Kuleta, 2015). Bu süreç, çocukta sınırların bulanıklaşmasına, yaşına uygun gelişimsel deneyimlerden mahrum kalmasına ve yetişkinlikte yoğun suçluluk veya aşırı sorumluluk hisleri geliştirmesine neden olabilmektedir (Mayseless vd., 2004; Hooper vd., 2012).

Bununla birlikte, son yıllarda yapılan araştırmalar, ebeveynleştirilme deneyiminin etkilerinin algılanan adalet, sosyal destek, cinsiyet, kültürel bağlam, duygusal destek, kardeşlerle olumlu ilişkiler ve ebeveynin takdir edici yaklaşımı gibi faktörlere bağlı olarak değişebildiğini ortaya koymaktadır (Burton vd., 2018; Hooper vd., 2015; Masiran vd., 2022; Dariotis vd., 2023).

Güncel araştırma bulgularına göre çocukluk döneminde yaşanan ebeveynleştirilme, çeşitli psikolojik sorunlarla bağlantılı olabileceği gibi aynı zamanda bireyde bazı dayanıklılık ve yapıcı başa çıkma becerilerinin gelişimini de teşvik edebilmektedir (Borchet vd., 2016; Dariotis vd., 2023; Hooper vd., 2008; Khafi vd., 2014; Masiran vd., 2022; Połomski vd., 2021; Shamsaee vd., 2024; Stein vd., 2007; Teng vd., 2021). Özellikle ebeveynleştirilme deneyimi, bazı bireylerde travmatik yaşantıların ardından gelişen anlam üretimi, içgörü kazanımı ve kişisel gelişim süreçlerini destekleyerek travma sonrası büyümeye katkı sağlayabilmektedir (Hooper, 2007; Hooper, Marotta ve Lanthier, 2008; Teng vd., 2021; Liu, Wang ve Wu, 2025; Masiran vd., 2022).

Bu yeni eğilim, ebeveynleştirilmenin potansiyel olumlu yönlerini ve hangi bağlamsal koşullar

altında uyumlu sonuçlar doğurabileceğini incelemeye yöneliktir. Örneğin, yakın dönemde gerçekleştirilen sistematik derleme çalışmalarında ebeveynleştirmenin çocuk açısından daha işlevsel ve yönetilebilir hâle gelmesini sağlayan koşullar ortaya konmuştur (Masıran vd., 2022; Dariotis vd., 2023). Bu çalışmalar, duygusal destek mevcudiyeti, kardeşler ve geniş aile ile pozitif ilişkiler, rollerin açık ve yaşa uygun şekilde tanımlanması, ebeveynin destekleyici ve takdir edici tutum sergilemesi ve çocuğun üstlendiği rolü olumlu değerlendirmesi gibi etkenlerin olumlu sonuçları desteklediğini göstermektedir. Örneğin, zorunluluktan dolayı çalışma hayatına erken atılan ya da kardeşlerine bakmakla yükümlü olan bir çocuk, eğer sosyal destek alıyor ve yaptığı katkının değerli olduğunu hissediyorsa bu deneyim sorumluluk bilinci, empati ve problem çözme becerilerine katkıda bulunabilmektedir (Dariotis vd., 2023).

Araştırmanın ikinci değişkeni olan psikolojik dayanıklılık (resilience) kavramı, bireylerin ciddi stres ve travmalara uyum sağlama ve bunlardan güçlenerek çıkma kapasitesi olarak tanımlanır (Luthar vd., 2000; Masten, 2001). Modern hayatın getirdiği ekonomik sıkıntılar, ailevi sorunlar ve küresel salgınlar, genç yetişkinlerin dayanıklılık becerilerini sınamaktadır. Bu nedenle bireylerin zorluklarla başa çıkma mekanizmalarını ve hangi faktörlerin dayanıklılığı artırdığını anlamak akademik literatürde merkezi bir yer tutmaktadır.

Pozitif psikoloji, özellikle son yıllarda dayanıklılık ve ilgili olumlu uyum süreçlerine odaklanmış; psikolojik sağlamlık ve esneklik ruh sağlığını koruma ve geliştirmede önemli bir unsur olarak vurgulanmıştır (Masten, 2014; Wong, 2011). Pozitif psikoloji perspektifinden bakıldığında, ebeveynleştirilme deneyiminin bireyin dayanıklılığını artırabileceği ve acı deneyimlerinin dönüştürücü bir şekilde anlam bulma ve kişisel gelişime katkı sağlayabileceği öne sürülmektedir (Hooper, Marotta ve Lanthier, 2008; Masıran vd., 2022; Teng vd., 2021).

Araştırmanın üçüncü değişkeni olan acının dönüştürücü gücü (the transformative power of pain), bireyin yaşadığı acı verici, travmatik veya zorlu olayların sonunda kendinde pozitif değişimler görmesi, olgunlaşması ve yeni bir anlam perspektifi kazanması anlamına gelir (Dinçer vd., 2015; Joshanloo, 2014). Bu kavram, geleneksel psikolojideki patoloji odaklı bakışa alternatif olarak ıstırapın ve zorlu deneyimlerin kişiyi olgunlaştırabileceği, anlam duygusunu derinleştirebileceği ve yeni güçler kazandırabileceği görüşüne dayanır (Frankl, 2019; Tedeschi ve Calhoun, 2004). Pozitif psikolojinin ikinci dalgası olarak adlandırılan

yaklaşım ile uyumlu biçimde, acı ve mutluluk deneyimleri arasındaki diyalektik ilişkiye dikkat çekilmekte; gerçek iyi oluşun yalnızca olumlu deneyimlerden değil aynı zamanda olumsuz deneyimlerin anlamlı bir şekilde dönüştürülmesinden doğabileceği ileri sürülmektedir (Wong, 2011; Lomas ve Ivztan, 2016). Nitekim travma sonrası büyüme literatürü, ağır yaşam olayları sonrasında bireylerin daha güçlü ilişkiler, değişen öncelikler ve artan manevi derinlik gibi pozitif değişimler yaşayabildiğini göstermektedir (Tedeschi ve Calhoun, 2004; Linley ve Joseph, 2004). Bu bakımdan acının dönüştürücü gücü kavramı, zorlukların aynı zamanda gelişim fırsatları da barındırabileceğini savunan güncel bir paradigmayı temsil etmektedir.

Kuramsal olarak şu bağlantılar kurulabilir: Çocuklukta ebeveyn rolü üstlenmiş bir birey, akranlarına kıyasla daha erken yaşta hayatın zorluklarıyla yüzleşme deneyimi kazanmıştır. Bu erken deneyim, eğer bireyin psikolojik kırılganlığını aşırı derecede artırmadıysa bir çeşit “aşılama etkisi” yaratabilir (Seery vd., 2010). Tıpkı bağışıklık sisteminin küçük dozda mikroplara maruz kaldığında güçlenmesi gibi, sınırlı ve yönetilebilir düzeydeki stres deneyimleri bireyin sonraki büyük stresörlere karşı daha dirençli olmasını sağlayabilir (Dienstbier, 1989, akt. Seery vd., 2010; Rutter, 2006).

Özetle, mevcut literatürde ebeveynleştirmenin genellikle olumsuz sonuçlarına odaklanıldığı, son yıllarda ise sınırlı sayıda çalışmada olumlu yönlerinin de vurgulanmaya başlandığı görülmektedir. Ancak ebeveynleştirmenin bireyin psikolojik dayanıklılığı ve acıdan anlam çıkarma kapasitesiyle ilişkisini inceleyen araştırmalar oldukça sınırlıdır. Hem ulusal hem de uluslararası literatürde ebeveynleştirilme kavramının çok boyutlu ve karmaşık yapısı hâlâ tam anlamıyla çözümlenebilmiş değildir (Hooper, 2007; Wasilewska ve Kuleta, 2015).

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, çocukluk döneminde ebeveynleştirilme, psikolojik dayanıklılık ve acının dönüştürücü gücü arasındaki ilişkileri inceleyerek değişkenlerin birbirleriyle olan etkileşimlerinin düzeyini ve yönünü belirlemek, değişkenlerin farklı demografik değişkenler tarafından nasıl şekillendirildiğini ortaya koymak ve ebeveynleştirilme ile acının dönüştürücü gücünün birlikte psikolojik dayanıklılığı açıklama düzeyini ortaya koymaktır.

1.3. Alt Problemler

Araştırmanın genel amacına bağlı olarak aşağıdaki sorulara yanıt aranacaktır.

1. Çocukluk döneminde ebeveynleştirilme ile acının dönüştürücü gücü arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
2. Çocukluk döneminde ebeveynleştirilme ile psikolojik dayanıklılık arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
3. Acının dönüştürücü gücü ile psikolojik dayanıklılık arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
4. Çocukluk döneminde ebeveynleştirilme ve acının dönüştürücü gücü, psikolojik dayanıklılığı anlamlı düzeyde yordamakta mıdır?
5. Cinsiyet değişkenine göre ebeveynleşme, psikolojik dayanıklılık ve acının dönüştürücü gücü puanları anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
6. Yaş değişkenine göre ebeveynleşme, psikolojik dayanıklılık ve acının dönüştürücü gücü puanları anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
7. Eğitim durumu değişkenine göre ebeveynleşme, psikolojik dayanıklılık ve acının dönüştürücü gücü puanları anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
8. Aile yapısı değişkenine göre (çekirdek/geniş/tek ebeveynli vb.) ebeveynleşme, psikolojik dayanıklılık ve acının dönüştürücü gücü puanları anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
9. Ebeveynin hayatta olma durumu değişkenine göre (anne-baba hayatta/vefat) ebeveynleşme, psikolojik dayanıklılık ve acının dönüştürücü gücü puanları anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
10. Ebeveynlerin birlikte olma durumu değişkenine göre (birlikte/ayrı/boşanmış) ebeveynleşme, psikolojik dayanıklılık ve acının dönüştürücü gücü puanları anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
11. Annenin eğitim durumu değişkenine göre ebeveynleşme, psikolojik dayanıklılık ve acının dönüştürücü gücü puanları anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
12. Babanın eğitim durumu değişkenine göre ebeveynleşme, psikolojik dayanıklılık ve acının dönüştürücü gücü puanları anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

13. En uzun süre yaşanan yer değişkenine göre (köy/kasaba/ilçe/şehir) ebeveynleşme, psikolojik dayanıklılık ve acının dönüştürücü gücü puanları anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
14. Kardeş sayısı değişkenine göre ebeveynleşme, psikolojik dayanıklılık ve acının dönüştürücü gücü puanları anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
15. Doğum sırası değişkenine göre (ilk/orta/son çocuk) ebeveynleşme, psikolojik dayanıklılık ve acının dönüştürücü gücü puanları anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
16. Çocuklukta en fazla bakım veren kişi değişkenine göre (anne/baba/büyükanne vb.) ebeveynleşme, psikolojik dayanıklılık ve acının dönüştürücü gücü puanları anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
17. Ailenin ekonomik durumu algısı değişkenine göre (düşük/orta/yüksek) ebeveynleşme, psikolojik dayanıklılık ve acının dönüştürücü gücü puanları anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

1.4. Araştırmanın Önemi

Bu araştırma, çocukluk döneminde ebeveynleştirilme, psikolojik dayanıklılık ve acının dönüştürücü gücü arasındaki ilişkilerin incelendiği bilinen ilk çalışmadır. Ebeveynleştirilme sonucunda oluşabilecek kişisel büyüme çeşitli çalışmaların bulguları arasında yer alsa da acının dönüştürücü gücü kavramının ele alındığı herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Literatürde ebeveynleştirmenin çoğunlukla olumsuz sonuçlarına vurgu yapılmış, dayanıklılık ile ilişkisinin yeterince çalışılmadığı görülmüştür. Araştırmanın ebeveynleştirmenin olumlu sonuçlarına dair hipotezlerle yola çıkan yönü özgün değerini artırmaktadır. Önceki araştırmalarda edinilen bulgular, ebeveynleştirmenin kültürel bağlamda farklılaşabildiği yönündedir. Farklı demografik değişkenler ile Türk kültüründe gerçekleştirilen bu çalışmanın, bireyler arasındaki farklılıkları anlamada önemli bir temel oluşturarak mevcut literatürdeki bilgi birikimini genişleteceği düşünülmektedir.

1.5. Sayıtlar

1. Katılımcıların veri toplama araçlarındaki soruları gerçek durumlarını yansıtacak biçimde cevaplandırırları varsayılmaktadır.

2. Katılımcıların veri toplama araçlarındaki soruları doğru ve eksiksiz bir şekilde anladıkları varsayılmaktadır.

1.6. Sınırlılıklar

1. Çalışma, zaman, maliyet açısından değerlendirildiğinde, Bartın Üniversitesinde öğrenim gören 369 üniversite öğrencisi ile yürütülmüştür. Araştırma bulguları benzer gruplara genellenebilmektedir.
2. Araştırmada demografik bilgilerin toplanması için araştırmacı tarafından hazırlanan ‘‘Kişisel Bilgi Formu’’, ‘‘Ebeveynleşme Ölçeği’’, ‘‘Yetişkinler için Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği’’ ve ‘‘Acının Dönüştürücü Gücü Ölçeği’’ kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen veriler bu ölçme araçlarının ölçtüğü nitelikler ile sınırlıdır.
3. Araştırmadan elde edilen bulgular, araştırmada kullanılan veri toplama araçlarının ulaşabildiği verilerle sınırlıdır.

1.7. Tanımlar

Ebeveynleştirilme (Parentification): Ebeveynleştirilme, çocuğun kendi gelişimsel düzeyine uygun olmayan biçimde yetişkin rollerini üstlenmesi durumudur. Bu süreçte çocuk, ailenin fiziksel, duygusal ya da sosyal ihtiyaçlarını karşılamaya çalışır (Hooper, 2007). Süreç duygusal ya da işlevsel alanlarda görülebilir ve çocuğun psikososyal gelişimini etkileyebilir (Jurkovic, 1997).

Psikolojik Dayanıklılık (Resilience): Psikolojik dayanıklılık, bireyin yaşamındaki stres, travma veya zorluklara rağmen toparlanma, uyum sağlama ve işlevselliğini sürdürebilme kapasitesidir (Masten, 2001). Bu özellik bireyin içsel kaynakları ve çevresel desteklerle birlikte gelişir (Luthar ve Cicchetti, 2000).

Acının Dönüştürücü Gücü (The Transformative Power of Pain): Acının dönüştürücü gücü, kişinin yaşadığı fiziksel, duygusal ya da varoluşsal acının yalnızca zarar verici bir deneyim olarak kalmayıp aynı zamanda psikolojik büyüme ve içsel değişim için bir fırsat oluşturabileceğini ifade eder. Bu kavram, acının bireyi dönüştürebilecek potansiyele sahip olduğu fikrine dayanır (Joshnloo, 2014).

2. LİTERATÜR ÖZETİ

Bu bölümde, araştırmanın temelini oluşturan üç kavram olan çocukluk döneminde ebeveynleştirilme, psikolojik dayanıklılık ve acının dönüştürücü gücü ele alınacaktır. Öncelikle kavramların kuramsal çerçeveleri açıklanacak, ardından ulusal ve uluslararası literatürde yapılan ampirik çalışmalar özetlenecektir. Bu inceleme, araştırmanın problem durumuna zemin hazırlamayı amaçlamaktadır.

2.1. Ebeveynleşme

Bu bölümde ebeveynleşme kavramı, ebeveynleşme türleri, ebeveynleşmeyi açıklayan kuramlar, ebeveynleşme için risk faktörleri ve ebeveynleşmenin birey üzerindeki etkilerine dair bilgiler yer almaktadır.

2.1.1. Ebeveynleşme Kavramı

Aile, bireyin sosyal, duygusal ve davranışsal gelişimini etkileyen temel sistemlerden biridir (Bronfenbrenner, 1979; Minuchin, 1974). Bu sistemin sağlıklı işleyebilmesi, rollerin çocuğun gelişim düzeyine uygun biçimde paylaşılmasıyla mümkündür (Eşkisu, 2021). Ancak bu denge bozulduğunda çocuklar gelişimlerine uygun olmayan sorumlulukları üstlenmek zorunda kalabilmektedir. Literatürde çocuğun çocuk rolünün ötesine geçerek aşırı sorumluluk yüklendiği bu durum, ilk kez Minuchin vd., (1967) tarafından “ebeveyn-çocuk” kavramı ile tanımlanmıştır.

Minuchin (1974) özellikle yapısal aile terapisi yaklaşımı çerçevesinde aile içinde rollerin net sınırlarla belirlenmemesi durumunda çocukların gelişimlerine uygun olmayan işlevleri üstlenmek zorunda kaldıklarını ifade etmiştir. Bu durum literatürde “ebeveynleşme/ebeveynleştirilme” (parentification) olarak tanımlanmakta olup, çocuğun kendi gereksinimlerini ikinci plana atarak ebeveyninin ya da diğer aile üyelerinin bakımını üstlenmesini ifade eder (Jurkovic, 1997; Chase, 1999). Ebeveynleşme kavramı, ilk kez Boszormenyi-Nagy ve Spark (1973) tarafından “görünmez sadakat” (invisible loyalties) kuramı kapsamında tanımlanmıştır. Bu durum, kuşaklar arası ilişkilerde yapısal sınırların zayıflamasına ve rollerin bulanıklaşmasına yol açabilmektedir.

Ebeveynleşme olgusu, farklı kuramsal perspektiflere sahip araştırmacılar tarafından çeşitli kavramsal çerçevelerle ele alınarak tanımlanmıştır. “Ebeveyn-çocuk” (parental child), “çocuk-ebeveyn” (child-as-parent), “aşırı yüklenmiş çocuk” (overburdened child), “ailenin kahramanı” (family hero), “kuşaklar arası sınırların erimesi” (boundary dissolution) ve “eş gibi çocuk” (child-as-mate) gibi ifadeler, çocuğun gelişim düzeyine uygun olmayan biçimde üstlendiği rollerin tanımlanmasında kullanılmaktadır (Jurkovic, 1997; Chase, 1999; Hooper, 2012). Bu terimler, ebeveynleşmenin hem yapısal hem de işlevsel boyutlarını anlamak açısından önemli bir kuramsal çerçeve sunmaktadır.

Ebeveynleşme, yalnızca ebeveynin fiziksel yokluğu ile değil; duygusal ihmal, kronik hastalık, boşanma ve yoksulluk gibi stres yaratan yaşam olaylarıyla da ilişkilendirilmektedir (Schier vd., 2015). Peris vd. (2008), ebeveynleşmeyi çocuğun ebeveynine bakım verme sorumluluğunu üstlenmesi şeklinde tanımlamakta ve bu sürecin çocuğun kendilik algısı ile kimlik yapılanması üzerinde anlamlı etkiler yaratabileceğini vurgulamaktadır.

Ebeveynleştirilmiş çocuk, henüz taşımasını bilmediği bir beklenti selinin içine doğmaktadır (Qayyum, 2021). Bu beklenti seli ile oluşan ebeveynleşme yalnızca işlevsel bir rol üstlenimi değil; aynı zamanda çocuğun duygusal düzeyde de sorumluluk taşıdığı çok boyutlu bir süreçtir. Çocuk, ev işleri gibi somut görevlerin ötesinde çoğu zaman ebeveyninin duygusal yükünü de taşımaktadır. Bu nedenle bazı araştırmacılar ebeveynleşme olgusunu duygusal ihmal ya da psikolojik istismar bağlamında ele almıştır (Hooper, 2007). Gelişimsel açıdan uygun olmayan sorumluluklarla karşı karşıya kalan çocukların, kendi yaş dönemlerine özgü ihtiyaçlarını karşılamaları zorlaşmakta ve bu durum uzun vadeli psikolojik riskleri beraberinde getirmektedir (Kerig, 2005; Kuperminc, Jurkovic ve Casey, 2009).

Ebeveynleştirilme sürecinde çocuk yalnızca bir bakım vereni değil; aynı zamanda bir arabulucu, sırdaş ve duygusal denge unsuru olarak da işlev görmektedir (Hooper, 2012). Bu süreçte ebeveynin fiziksel ve/veya duygusal gereksinimlerini karşılayabilmek amacıyla kendi ihtiyaçlarını bastırma eğilimi gösterir (Chase, 1999). Bu tür bir özveri, çocuğun hayatta kalabilmek ve ebeveyniyle olan bağını sürdürebilmek için geliştirdiği bir başa çıkma stratejisi olarak değerlendirilmektedir (Schier vd., 2015). Bu bağlamda çocuk, sevgi ve kabul görme arzusuyla kendi çocukluk deneyiminden ödün vermektedir.

Günümüzde “eş halini alma” (spousification) ve “yetişkinleşme” (adultification) gibi

kavramlar da ebeveynleştirilme olgusu ile ilişkili olarak kullanılmaktadır. Özellikle çocuğun ebeveynin duygusal boşluğunu doldurmak amacıyla eş benzeri bir konuma yerleştirilmesi, gelişimsel sınırların ciddi biçimde ihlal edilmesine neden olmaktadır (Alexander, 1992). Bu tür sınır ihlalleri, duygusal istismarın yanı sıra bazı durumlarda cinsel istismar riskini de artırabilmektedir (Jacobvitz vd., 1999). Dolayısıyla ebeveynleştirilme yalnızca sorumluluk yüklenimiyle sınırlı kalmayıp aynı zamanda gelişimsel alanların bütünlüğüne yönelik bir tehdit olarak da değerlendirilmektedir.

Sonuç olarak, ebeveynleştirilme, gelişimsel sınırların ihlaliyle biçimlenen ve çocuğun kimlik gelişimi ile psikolojik sağlığını doğrudan etkileyen çok boyutlu bir olgu olarak tanımlanmaktadır.

2.1.2. Ebeveynleşme Türleri

Literatürde en yaygın sınıflandırma, ebeveynleşmenin içerdiği görevlerin niteliğine dayalı olarak yapılan iki temel ayrımı içermektedir: araçsal ebeveynleşme ve duygusal ebeveynleşme (Jurkovic, 1997; Hooper, 2007b; Champion vd., 2009).

Araçsal ebeveynleşme (Instrumental parentification): Bu tür ebeveynleştirilmede çocuk daha çok somut ve fiziksel bakım sorumluluklarını üstlenmektedir. Ev işleri yapma, yemek hazırlama, alışverişe gitme, küçük kardeşlere bakma, aile bütçesine katkıda bulunmak amacıyla çalışma ya da faturaları ödeme gibi yetişkinlere özgü görevleri yerine getirmesi bu duruma örnektir (Jurkovic, 1997; Hooper, 2007b).

Literatürde araçsal ebeveynleşmenin çocuk üzerinde ciddi olumsuz etkiler bırakmasının her zaman kaçınılmaz olmadığı vurgulanmaktadır. Eğer çocuğa yüklenen sorumluluklar yaşına uygun düzeydeyse ve ebeveynin rehberliği ile takdiri devam ediyorsa bu durum çocuğun gelişimini olumsuz yönde etkilemeyebilir (Minuchin, 1974; Aldridge, 2006). Özellikle kısmen destekleyici aile ortamlarında gerçekleşen araçsal rol üstlenimlerinin çocuğun özgüvenini, problem çözme becerilerini ve sorumluluk duygusunu pekiştirebileceği belirtilmektedir (Minuchin, 1988; Hooper, 2008). Ancak bunun tersi durumlarda, örneğin çocuk yaşına uygun olmayan ağır sorumluluklarla baş başa bırakıldığında araçsal ebeveynleşme de duygusal yük yaratabilmektedir (Earley ve Cushway, 2002; East, 2010). Nitekim yapılan araştırmalar, birçok kültürde en yaygın ebeveynleştirilme biçiminin araçsal

ebeveynleşme olduğunu; çocukların bu görevleri yerine getirirken kendi duygusal ihtiyaçlarını bastırmak zorunda kaldıklarını göstermektedir (Hooper, 2012; Katz vd., 2009).

Duygusal ebeveynleşme (Emotional parentification): Bu tür ebeveynleştirilmede çocuk, ebeveyninin ya da diğer aile üyelerinin duygusal ihtiyaçlarını karşılamaya odaklanmaktadır. Kendi gelişim düzeyine uygun olmayan biçimde ebeveynine psikolojik destek sunmakta, duygularını düzenlemeye çalışmakta, aile içi sorunlarda arabulucu rolü üstlenmekte ya da ebeveynin yalnızlığını gidermek için çabalamaktadır (Champion vd., 2009; Earley ve Cushway, 2002; Hooper, 2007b). Örneğin çocuk ebeveyni için güven ve teselli kaynağı olmakta, aile içi çatışmalarda tarafları uzlaştırmaya çalışmakta ya da yetişkinlere ait sırları yüklenerek krizleri çözmeye çalışmaktadır (Hooper, 2012; Chase, 1999). Bu tür roller çoğunlukla görünmezdir, fark edilmez ve takdir edilmez; bu nedenle çocuk kendi ihtiyaçlarını bastırarak “sessiz bir yüklenici” konumuna geçmektedir. Nitekim duygusal ebeveynleştirilmenin çocukta bağlanma anksiyetesi, düşük benlik algısı ve duygusal tükenmişlik gibi uzun vadeli psikolojik sonuçlara yol açabileceği saptanmıştır (McMahon ve Luthar, 2007; Hooper, 2007a).

Nitekim duygusal ebeveynleşmenin çocuğun yaşına ve olgunluk düzeyine uygun olmayan beklentiler nedeniyle en zarar verici ebeveynleşme türü olduğu; çocuk üzerinde kaygı, stres, düşük özdeğer ve aşırı sorumluluk hissi gibi olumsuz etkileri tetiklediği ifade edilmektedir (Chase, 1999; Hooper, 2007a, 2008; Hooper ve Wallace, 2010; Katz vd., 2009).

Ebeveynleşme, işlevsel olarak ebeveyn odaklı ve kardeş odaklı olmak üzere iki temel boyutta değerlendirilmektedir. Ebeveyn odaklı ebeveynleşme yaşayan bireyler aile içi gerilimlerde arabulucu rolünü üstlenebilmekte; ebeveynleriyle diğer aile üyelerine karşı duygusal bir ittifak kurabilmekte; ebeveynlerinin eş ilişkilerine dair problemlerine dâhil olabilmekte ve bu süreçte ebeveynlerine ait özel bilgilere veya sırlarına ortak olabilmektedir (Perrin vd., 2013).

Kardeş odaklı ebeveynleşme yaşayan bireylerin kardeşlerinin akademik sorumluluklarında destek olmaları, öz bakım ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik görevler üstlenmeleri ve duygusal olarak onlara yardımcı olmaları gibi roller üstlendikleri görülmektedir. Bu tür sorumlulukların kardeşler arası bağı güçlendirme ve ilişki kalitesini olumlu yönde etkileme potansiyeline sahip olduğu öne sürülmektedir (Tomeny vd., 2017).

Bu temel kategorilere ek olarak Jurkovic (1997), ebeveynleşme olgusunu işlevsellik düzeyine göre dört alt tipe ayırarak daha ayrıntılı bir tipoloji sunmuştur:

1. **Yıkıcı (Destructive) Ebeveynleşme:** Çocuk, gelişimsel olarak taşıyamayacağı düzeyde yoğun sorumluluklar üstlenir ve bu rollerin kimliğinin bir parçası hâline gelmesi ciddi psikolojik zararlarla sonuçlanabilir.
2. **Uyumsal (Adaptive) Ebeveynleşme:** Çocuk, gelişimsel sınırlarını aşan sorumluluklar alsa da aile içindeki karşılıklılık ve takdir unsurları bu sorumlulukların olumsuz etkilerini azaltarak kimlik gelişimini destekleyici bir işlev görebilir.
3. **Sağlıklı Ebeveynleşmeme (Healthy Non-parentification):** Ailedeki rol ve sorumluluk dağılımı dengelidir; çocuğa verilen görevler yaşına uygundur, destekleyicidir ve gelişimsel açıdan olumlu katkılar sağlar.
4. **Çocuklaştırma (Infantilization):** Ebeveynleştirilmenin karşıtı olarak, ebeveynin çocuğa sürekli “küçük çocuk” muamelesi yapması ve yaşına uygun sorumluluklar vermekten kaçınması durumudur (Jurkovic, 1997; Jurkovic ve Thirkield, 2002). Bu yaklaşım, aşırı korumacılıkla birlikte çocuğun özerklik geliştirme ve sorumluluk alma becerilerini engellemektedir (Jurkovic, 1997; Hooper, 2012).

Bu sınıflandırma, ebeveynleşme olgusunun tek boyutlu bir süreç olmadığını; bazı durumlarda uyum sağlayıcı (adaptif) işlevler üstlenebileceğini ancak bazı durumlarda ise yıkıcı sonuçlar doğurabileceğini ortaya koymaktadır. Nitekim araştırmacılar, ebeveynleşmenin çocuk üzerindeki etkilerinin bu deneyimin niteliğine ve çocuğun süreci nasıl algıladığına bağlı olarak değişkenlik gösterebileceğini ifade etmektedir (Hooper, 2012; Thirkield, 2002).

2.1.3. Ebeveynleşmeyi Açıklayan Kuramlar

Ebeveynleşme olgusu, aile sistemleri kuramı, bağlanma kuramı ve psikodinamik yaklaşım olmak üzere başlıca üç kuramsal yaklaşım çerçevesinde farklı boyutlarıyla ele alınmaktadır (Chase, 1999; Hooper, 2007a).

2.1.3.1. Aile Sistemleri Yaklaşımı

Aile sistemleri kuramı, aileyi hiyerarşik alt sistemlerden oluşan bütüncül bir yapı olarak ele almakta ve sağlıklı işleyen ailelerde sınırların açık ve net biçimde tanımlandığını vurgulamaktadır (Minuchin, 1974). Yapısal aile terapisi yaklaşımı, ebeveynleşmenin genellikle aile içi alt sistemler arasındaki sınırların silikleşmesi ve sağlıklı ittifakların oluşmasıyla geliştiğini öne sürmektedir (Kerig, 2005; Chase, 1999). Örneğin boşanmış ailelerde anne-oğul ya da baba-kız arasındaki ittifakların güçlenerek diğer ebeveyni dışlayıcı bir hâl alması, çocuğun eş rolünü üstlenmesine neden olabilmektedir (Jacobvitz vd., 1999). Aile sistemleri perspektifi, ebeveynleşme olgusunu bir aile disfonksiyonu göstergesi olarak değerlendirmektedir. Ebeveynin kendi rolünü yeterli ve tutarlı bir biçimde yerine getiremediği durumlarda çocuk bu boşluğu doldurmaya çalışmakta ve böylece aile sisteminin yükü çocuğun omuzlarına binmektedir (Minuchin, 1974; Nichols ve Schwartz, 1997).

Minuchin (1974), ailede ortaya çıkan stres ve zorluklar karşısında bir çocuğun ebeveyn rolünü üstlenmesinin kimi zaman “zorunlu bir düzenleme” olarak gelişebileceğini belirtmektedir. Ancak bu rol kalıcı hâle geldiğinde ve çocuk sürekli olarak ebeveynlik yapar duruma geldiğinde aile sisteminin sağlıklı işleyişi bozulmaktadır. Boszormenyi-Nagy’nin bağlamsal aile terapisi yaklaşımı, ebeveynleşme olgusunu aile üyeleri arasındaki örtük sadakat bağları ve karşılıklı adalet dengesi çerçevesinde yorumlamaktadır. Bu kuramsal yaklaşıma göre ebeveynleştirilen çocuk, ailenin bütünlüğünü koruyabilmek adına “ailenin kahramanı” rolünü benimser ve ebeveynine karşı duyduğu borçluluk duygusuyla aşırı özverili davranışlar sergiler; bu durum ise kuşaklararası yük aktarımına zemin hazırlar (Boszormenyi-Nagy ve Spark, 1973).

2.1.3.2. Bağlanma Kuramı

Bağlanma kuramı, ebeveynleşme olgusunu ebeveyn ile çocuk arasındaki bağlanma ilişkisinde meydana gelen bir bozulma olarak değerlendirmektedir (Chase, 1999; Hooper, 2007). Bowlby (1979) erken dönem ebeveyn-çocuk ilişkisinde gözlemlediği “kompulsif bakım verme” davranışını, çocuğun güvenli bağlanma ihtiyacının karşılanmaması sonucunda geliştirdiği bir başa çıkma stratejisi olarak tanımlamaktadır. Ebeveyninden yeterli duygusal sıcaklık ve ilgi göremeyen çocuk, ebeveynine bakım göstererek ve onu memnun

etmeye çalışarak yanında kalabileceğine inanmakta; böylece terk edilme korkusunu bastırmaya çalışmaktadır (akt. West ve Keller, 1991). Bağlanma kuramı çerçevesinde ebeveynleştirilen çocukların genellikle kaygılı ya da kaotik bağlanma örüntüleri geliştirdiği ileri sürülmektedir; çünkü bu çocuklar, bakım almanın ancak bakım vermekle mümkün olabileceğini deneyimlemektedir (Byng-Hall, 2002; Hooper, 2007a). Nitekim yapılan araştırmalar, ebeveynleşmenin yaşandığı ailelerde ebeveynlerin çocukların ihtiyaçlarına duyarsız kaldığını ve bu durumun çocukta artan kaygı ve değersizlik duygularına yol açarak güvenli bağlanmayı engellediğini ortaya koymaktadır (Hooper, 2007a; Katz vd., 2009).

Çocuk, ebeveynine bakım gösterdiği sürece ilişkilerinin devam edeceğine inanarak kendi duygusal ihtiyaçlarını bastırmaktadır. Bu durum, ilerleyen yaşantısında yakın ilişkilerde aşırı özverili davranışlar sergilemesine ya da tam tersine duygusal yakınlıktan kaçınmasına neden olabilmektedir (Wells ve Jones, 1998; Katz vd., 2009). Bağlanma kuramcılarının ayrıca ebeveynleştirilmenin çocuğun içsel çalışma modelleri üzerindeki etkisine dikkat çekmektedir. Sürekli olarak ebeveyn bakım verme sorumluluğu üstlenen çocuk, zamanla “benim ihtiyaçlarıma kimse bakmaz, ben başkalarının ihtiyaçlarını karşılamalıyım” şeklinde işlevsel olmayan bir inanç geliştirebilir (Hooper, 2012; Bowlby, 1973). Bu tür bir bilişsel yapı, bireyin ileriki yaşamında da ilişkilerini etkileyerek ya sürekli bakım veren konumuna geçmesine ya da kişilerarası bağlara karşı güvensizlik geliştirmesine yol açabilmektedir.

2.1.3.3. Psikodinamik Yaklaşım

Psikodinamik perspektif, ebeveynleşme olgusunu yalnızca gelişimsel rollerin bozulması olarak değil, aynı zamanda çocuğun benlik yapılanmasını şekillendiren derin bir ilişki travması biçiminde ele almaktadır. Bu bağlamda ebeveynin duygusal olarak olgunlaşmamış yapısı nedeniyle çocuğa yöneltilen yoğun beklentiler, çocuğun yaşına uygun olmayan sorumlulukları içselleştirmesine ve gelişimsel olarak ihtiyaç duyduğu çocukluk deneyimlerinden mahrum kalmasına yol açmaktadır (Wells, Glickauf-Hughes ve Jones, 1999; Jurkovic, 1997).

Winnicott (1965), bu tür ilişkisel dinamiklerin çocuğun “gerçek benliği”ni bastırarak ebeveynin beklenti ve ihtiyaçlarına göre şekillenen sahte bir benlik geliştirmesine neden olabileceğini ileri sürmektedir. Bu durumda çocuk, sevgi, oyun ve duygusal güvenlik gibi temel gereksinimlerini geri plana atarak ebeveyni memnun etmeye odaklanan bir tutum

geliştirir; bu da ilerleyen yıllarda benlik algısında bulanıklığa ve uyum bozukluklarına zemin hazırlayabilir.

Benzer şekilde Kohut (1977) ebeveynleşme yaşayan çocukların yeterli düzeyde yansıtıcı işlev göremeyen ebeveynleri nedeniyle sağlıklı narsisistik ihtiyaçlarının karşılanmadığını ve bu durumun kronik değersizlik, suçluluk ve utanç duygularına neden olabileceğini öne sürmektedir. Nitekim Wells ve Jones (1996, 2000), ebeveynleştirilmiş çocukların sıklıkla gerçekçi olmayan beklentilerle yüklenmesi sonucunda yoğun yetersizlik duyguları geliştirdiğini ve bunun patolojik utançla bağlantılı olabileceğini belirtmiştir. Bu duyguların ilerleyen dönemde bireyin kendini cezalandırıcı eğilimler geliştirmesine ve mazoşistik kişilik yapılanmalarına katkı sunabileceği ileri sürülmektedir.

Bowlby (1980) ebeveynine aşırı uyum geliştiren çocukların bastırdıkları öfkeyi içselleştirerek ilerleyen dönemde depresyona yatkın hale gelebileceklerini vurgulamaktadır. Schorr ve Goldner (2023) ise bu süreci saldırganla özdeşim kurma ve dissosiyatif savunma mekanizmalarının gelişimiyle açıklamakta, ebeveynleşme olgusunu ilişki temelli bir travma olarak konumlandırmaktadır.

2.1.4. Ebeveynleşme İçin Risk Faktörleri

Ebeveynleşmenin ortaya çıkışı yalnızca bireysel gelişimsel süreçlerle sınırlı kalmamakta; aynı zamanda çocuğun içinde bulunduğu aile sistemi ve çevresel stres kaynaklarıyla da yakından ilişkilendirilmektedir. Araştırmalar, belirli aile örüntüleri ve yaşam koşullarının çocukların gelişimsel olarak hazır olmadıkları roller üstlenmelerine neden olarak ebeveynleştirilme riskini artırdığını ortaya koymaktadır (Hooper, 2007; Jurkovic, 1997; East, 2010). Bu bağlamda ebeveynleşme olgusuna neden olabilecek çeşitli risk faktörleri aşağıdaki başlıklar altında sınıflandırılabilir.

2.1.4.1. Kronik Fiziksel Hastalık Bulunan Aileler

Aile üyelerinden birinin fiziksel olarak uzun süreli hastalıklara sahip olması, çocukların ev içinde bakım verme, sorumluluk alma ve ev işlerini üstlenme gibi işlevsel roller üstlenmelerine zemin hazırlamaktadır (Thastum vd., 2008; Pakenham ve Cox, 2012). Özellikle kanser, MS, fibromiyalji ya da AIDS gibi kronik hastalıklarda çocukların hem

fiziksel yardım sağlayıcı hem de duygusal destek sunucu pozisyonlara geçmeleri sık görülmektedir (Edwards vd., 2012). Hastalığın şiddeti ve süresi arttıkça çocuğun kendi ihtiyaçlarını arka plana iterek ailenin dengesini koruma çabası da artmakta, bu durum gelişimsel riskleri beraberinde getirmektedir. Boyer'in (2025) yürüttüğü güncel çalışmada kronik hastalığı olan bir ebeveyne sahip bireylerin ebeveynleşme düzeylerinin sağlıklı ebeveynlere sahip bireylere kıyasla istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu ortaya konmuştur.

2.1.4.2. Psikiyatrik Bozukluklar ve Bağımlılıklar

Ebeveynin depresyon, anksiyete, bipolar bozukluk ya da madde bağımlılığı gibi psikolojik sorunları, çocuğun ebeveyne yönelik bakım, koruma ve denge sağlama işlevleri üstlenmesine yol açabilmektedir (Hooper vd., 2012; Backer vd., 2016). Bu tür durumlarda çocuklar ebeveynlerinin duygusal ihtiyaçlarını karşılamak için sürekli tetikte olabilir, kaygılarını bastırabilir ya da ev içi krizlerde arabulucu rolü üstlenebilir. Özellikle alkol ya da madde bağımlılığı olan ebeveynlerle yaşayan çocukların hem araçsal hem de duygusal ebeveynleşme düzeylerinin yüksek olduğu tespit edilmiştir (Burnett vd., 2006). Menon'un (2024) güncel karşılaştırmalı çalışmasında alkol bağımlılığı olan ebeveynlere sahip ergenlerin, alkol bağımlılığı olmayan ebeveynlere sahip yaşlılarına kıyasla ebeveynlerine yönelik araçsal ve duygusal ebeveynleşme ile kardeşlerine yönelik duygusal ebeveynleşme düzeylerinin anlamlı biçimde daha yüksek olduğu saptanmıştır.

2.1.4.3. Evlilik Çatışmaları ve Boşanma

Anne-baba arasındaki kronik çatışma, duygusal mesafe veya boşanma süreci çocuğun ebeveyn rollerine geçmesine neden olabilecek bir diğer önemli yapısal risk faktörüdür (Peris vd., 2008; Davies vd., 2015). Bu gibi durumlarda çocuklar, anne ya da babanın duygusal yükünü hafifletmeye, arabuluculuk yapmaya ya da ev işlerinde destek olmaya çalışabilir. Tek ebeveynli aile yapılarında özellikle ailenin ilk çocuğunun hane içindeki işlevselliği sürdürülebilmek adına sorumluluk üstlendiği ve zamanla ebeveyniyle karşılıklı destek ilişkisi kurarak eşdeğer bir konuma yerleştiği gözlemlenebilmektedir (Jurkovic vd., 2001; Nixon vd., 2012). Bununla birlikte ebeveynin evde olmaması durumunun (örneğin cezaevinde bulunması, evden sık sık uzak kalması ya da bakım görevlerini yerine getirememesi gibi) çocuklarda ebeveynleştirilme eğilimini artıran başlıca etkenlerden biri olduğu belirlenmiştir.

Bu tür bağlamsal yoksunluklar çocuğun aile içi rollerin dengesini üstlenmesine neden olabilmektedir (Ferguson, 2022).

2.1.4.4. Düşük Sosyoekonomik Düzey

Maddi yetersizlikler, aile içindeki sorumlulukların çocuklara aktarılmasına zemin hazırlayabilmektedir. Özellikle düşük gelirli aile yapılarında çocukların ev işlerine katılımı, kardeş bakımı ya da aile bütçesine ekonomik katkı sağlama gibi görevleri üstlenmeleri daha sık gözlemlenmektedir (Burton, 2007). Bu katkılar kimi zaman olumlu gelişimsel sonuçlar doğurabilse de rollerin süreklilik kazanması ve çocuğun gelişim düzeyine uygun olmayan biçimde yapılandırılması psikolojik baskı ve erken olgunlaşma gibi riskli sonuçlara yol açabilmektedir (McMahon ve Luthar, 2007). Borchet vd. (2021) erken ergenlik dönemine odaklanan güncel araştırmasında düşük sosyoekonomik statüye sahip ailelerden gelen çocukların ev işleri, kardeş bakımı ve ekonomik katkı gibi araçsal ebeveynleşme biçimlerine daha sık dâhil olduklarını bulmuştur. Bu durum, sosyoekonomik dezavantajların çocuklara yaşlarının ötesinde sorumluluklar yüklediğine ve ebeveynleşme için bir risk faktörü olduğuna işaret etmektedir.

2.1.4.5. Göç, Kültürel Baskı ve Dil Aracılığı

Göç süreciyle birlikte ailelerin maruz kaldığı kültürel adaptasyon zorlukları, çocukları “dil aracı” veya “kültürel aracı” rolüne itebilmektedir (Ponizovsky vd., 2012; Titzmann, 2012). Çocuklar, yeni toplum ile ebeveynleri arasında köprü işlevi görürken zamanla duygusal destek sunan bir role de evrilebilmektedirler. Bu durum özellikle ebeveynlerin yeni çevreye uyum sağlamakta zorlandığı durumlarda daha belirgin hâle gelmekte ve duygusal ebeveynleşmeyi pekiştirmektedir (Oznobishin ve Kurman, 2009). Yapılan güncel bir çalışmada göçmen kökenli gençlerin, aileleri adına resmî kurumlarla iletişim kurma ve karar alma gibi sorumlulukları üstlenmesi, onların yaş düzeylerinin ötesinde roller benimsediğini göstermektedir. Bununla birlikte göçmen ergenlerin kendilerini “ebeveynlerini koruyan bireyler” olarak tanımlamaları, duygusal ebeveynleşmenin de kültürel baskı ortamında içselleştirildiğini ortaya koymuştur (Yakhnich ve Michael, 2024). Bazı mülteci ailelerinde ebeveynlerin kendi travmalarının çocukları üzerindeki etkisine yönelik farkındalık geliştirdikleri görülmektedir. Özellikle bazı ailelerde ebeveyn-çocuk ilişkilerinin sınırlarının bulanıklaştığı, ebeveynlerin yalnızca bakım veren değil aynı zamanda çocuklarıyla duygusal

olarak derin ve kapsayıcı bir bağ kurma arzusu taşıdığı görülmektedir. Bu durum çocuğun bireyleşme sürecini olumsuz etkileyebilmektedir (Dalgaard ve Montgomery, 2017).

2.1.5. Ebeveynleşmenin Birey Üzerindeki Etkileri

Literatürde ebeveynleşmenin olumlu ve olumsuz etkilerine dair farklı bulgular yer almaktadır. Bu bulgular aşağıda aktarılmaktadır.

2.1.5.1. Ebeveynleşmenin Olumsuz Etkileri

Ebeveynleşmenin özellikle duygusal boyutunun bireylerde depresif belirtilerle anlamlı ve pozitif yönde ilişkili olduğu çeşitli çalışmalarda ortaya konmuştur. Bu kapsamda yapılan araştırmalar, ebeveyn rolünü üstlenen çocuk ve ergenlerin yaşlarına uygun olmayan duygusal sorumluluklar nedeniyle ağır bir yük taşıdıklarını ve bunun sonucunda depresyon belirtileri geliştirme risklerinin arttığını göstermektedir (Arellano vd., 2018; Chen ve Panebianco, 2019; Cho ve Lee, 2018; Hoffman ve Shrira, 2019; Burton vd., 2018; Hooper vd., 2015; Jankowski vd., 2013; Schier vd., 2015; Williams ve Francis, 2010; Wang vd., 2017).

Shamsaee vd. (2024) tarafından yürütülen çalışmada, tek ebeveynli ailelerde ebeveynleşen kız çocuklarının hem gelişimsel kazanımlar hem de psikolojik zorluklar yaşadığı görülmüştür. Katılımcılar, erken yaşta olgunlaştıklarını, empati ve sorumluluk bilinci geliştirdiklerini ifade ederken aynı zamanda yoğun stres, yalnızlık ve akademik güçlüklerle karşılaştıklarını belirtmişlerdir. Bu bulgular, ebeveynleşmenin çift yönlü etkiler yarattığını ve destekleyici müdahalelere ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir.

Wekesa (2024) tarafından yürütülen çalışmada, Kenya’da ebeveynleşirmenin yaygın olduğunu ve bu durumun genellikle ebeveynin hastalığı, yokluğu, ekonomik zorluklar ve kültürel normlardan kaynaklandığını bildirmiştir. Çalışmada ebeveynleşmenin çocuklarda yüksek stres, eğitimde aksama, akran ilişkilerinde bozulma ve duygusal sorunlarla ilişkili olduğu ortaya konmuştur.

Levante vd. (2023) engelli kardeşe sahip bireylerde ebeveynleşmenin, psikolojik distres ve ebeveynlerle kurulan ilişkinin niteliği aracılığıyla kardeş ilişkilerini şekillendirdiğini ortaya

koymuştur. Çalışmada ebeveynleşme düzeyinin artmasıyla birlikte bireylerde stres, suçluluk, sosyal geri çekilme gibi olumsuz deneyimlerin arttığı; bunun hem ebeveynlerle hem de kardeşle kurulan ilişkilerde çatışma ve duygusal uzaklık gibi sonuçlara yol açtığı belirlenmiştir. Ayrıca bu durumun bireylerin akademik, mesleki ve sosyal gelişim alanlarında ilerlemelerini de olumsuz etkileyebileceği vurgulanmıştır. Öte yandan algılanan sosyal destek ve ebeveynleşmenin getirdiği anlamlılık duygusu, distressi azaltan ve ilişkisel işlevselliği destekleyen koruyucu faktörler olarak tanımlanmıştır.

Rizkalla vd., (2020), ebeveynleşme yaşayan Suriyeli mülteciler çocukların ciddi fiziksel ve ruhsal sağlık sorunları yaşadığını ortaya koymuştur. Bu ocuklar, ocuk işçiliği ve uzun çalışma saatlerine bağlı olarak fiziksel yorgunluk ve sağlık bozulmaları yaşamaktadır. Psikolojik düzeyde ise depresif belirtiler (günlük zorlukları dile getirememesi, kötü muamelelere sessiz kalma), kayęı (ailesini koruma sorumluluğu ve sürekli endişe hli), genel psikolojik sıkıntı ve somatik yakınmalar yaşadıkları ortaya konmuştur.

Tedgrd vd., (2019) alışmasında, madde kullanan ebeveynlerle büyüyen bireylerin çocuklukta üstlendikleri ebeveynleşme rollerinin uzun vadeli olumsuz etkileri ortaya konmuştur. Bu bireylerde boşluk, kayęı ve umutsuzluk duyguları yaygın olarak görülmekte; bazı durumlarda bu duygular intihar girişimlerine yol açabilmektedir. Duygusal z-düzenleme, dürtü kontrolü ve kişilerarası ilişkilerde güven kurma gibi alanlarda zorluklar yaşanmakta; yardım isteme konusunda çekingenlik gelişmektedir. Yetişkinlikte ise, ebeveynlik rolünü üstlenirken yetersizlik, suçluluk ve yoğun stres gibi duygularla baş etmekte zorlanmakta; ayrıca travmaya açıklık ve riskli davranışlara yönelme eğilimleri gözlenmektedir.

Ebeveynleşme deneyiminin çocuklar ve gençler üzerindeki uzun vadeli etkilerini inceleyen çok sayıda çalışma, genellikle psikolojik iyi oluşun zayıfladığına işaret etmektedir. Çocukluk döneminde ebeveynleştirilen bireylerin ileriki yaşamlarında duygusal ve davranışsal sorunlar yaşama riskinin arttığı çeşitli araştırmalarla desteklenmiştir (Hooper vd., 2011; Jurkovic, 1997). Örneğin, HIV pozitif ebeveynlerin çocukları üzerinde gerçekleştirilen boylamsal bir çalışmada, erken ebeveynleşme deneyimi yaşayan ergenlerin kısa vadede daha yüksek düzeyde duygusal sıkıntı, madde kullanımı ve davranış problemleri sergilediği ortaya konmuştur (Stein vd., 1999). Benzer şekilde, geniş örneklemelerle yürütülen kesitsel araştırmalar da çocuklukta aile içinde aşırı sorumluluk üstlenmiş olmanın,

yetişkinlikte depresyon ve anksiyete belirtileriyle anlamlı düzeyde ilişkili olduğunu göstermektedir (Shifren ve Kachorek, 2003; Hooper vd., 2011). Örneğin, ebeveynleşme puanları yüksek olan genç erişkinlerin daha fazla depresyon ve kaygı belirtisi gösterdiği tespit edilmiştir (Williams ve Francis, 2010; Köyden, 2015).

Ebeveynleşmenin uzun vadeli etkileri arasında psikosomatik belirtiler de dikkat çekmektedir. Özellikle duygusal ebeveynleşmeye maruz kalan bireylerin, yetişkinlikte bedensel stres tepkileri (örneğin mide-bağırsak sorunları, baş ağrıları) yaşama olasılığının daha yüksek olduğu saptanmıştır. Duygusal ebeveynleşmenin etkilerini uzunlamasına incelediği çalışmada, çocuklukta ebeveyninin duygusal ihtiyaçlarını karşılayan bireylerin, yetişkinlikte artan somatizasyon ve tükenmişlik belirtileri gösterdiği ortaya konmuştur (Schier vd., 2015).

Çocukluk döneminde ebeveyn rolünü üstlenen bireylerin ergenlik ve yetişkinlik dönemlerinde davranış problemleri sergileme, okul başarısızlığı yaşama, madde kullanımı ya da suç davranışlarında artış gösterme olasılığının daha yüksek olduğu çeşitli araştırmalarla ortaya konmuştur (Hooper vd., 2012; Stein vd., 1999). Özellikle ebeveynin alkol bağımlılığı gibi ağır ailevi stresörlerin bulunduğu durumlarda, çocukların ebeveynleşme yaşantısı ile ileriki yaşamda madde kötüye kullanımı ve düşük özsaygı arasında anlamlı ilişkiler bildirilmiştir (Godsall vd., 2004). Benzer şekilde, ebeveynleşme deneyimi yaşayan çocukların akademik işlevselliklerinde de çeşitli aksaklıklar gözlenebilmektedir. Nitekim yapılan bazı çalışmalar aile içinde aşırı sorumluluk yüklenen ergenlerin akademik başarılarının ve okula bağlılık düzeylerinin anlamlı ölçüde düşük olduğunu göstermektedir (Hooper, 2014). Bununla birlikte akademik başarıya ilişkin bulgular son yıllarda daha karmaşık bir tablo sunmakta olup, bu konu ilerleyen bölümlerde olumlu etkiler bağlamında ele alınacaktır.

Ebeveynleşme deneyimi, bireyin romantik ve sosyal ilişkilerini de olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Çocukluk döneminde ebeveynine bakım verme sorumluluğu üstlenen bireyler, yetişkinlikteki ilişkilerinde çeşitli uyumsuz tutumlar geliştirme eğiliminde olabilmektedir. Örneğin, ebeveynleştirilen bireylerin romantik partnerlerine karşı ya aşırı bakım verici ve fedakâr bir tutum sergiledikleri ya da tam tersine aşırı bağımlı partner arayışı içinde oldukları bildirilmiştir (Jones ve Wells, 1996; Hooper, 2007a). Özellikle kız çocuklarının ebeveynleşme süreci sonrasında yetişkinlik döneminde artan düzeyde

bağlanma kaygısı ve reddedilmeye karşı duyarlılık geliştirebildiği; bu durumun ise çocuklukta deneyimlenen koşullu sevgi biçimleriyle ilişkili olabileceği düşünülmektedir (Katz vd., 2009; Goldner, Abir ve Sachar, 2016). Nitekim Goldner vd. (2016) ergenlerde ebeveyn-çocuk sınırının bozulmasına ilişkin yürüttüğü çalışmada, aile içinde sınır ihlali yaşayan ergen kızların reddedilmeye karşı aşırı duyarlılık geliştirdikleri ve bu durumun ilerleyen yaşamda sağlıklı ilişkiler kurmalarını güçleştirebileceği saptanmıştır.

Ebeveynleşme yalnızca romantik ilişkilerle sınırlı kalmayıp, sosyal çevre ve kardeş ilişkilerinde de dengesiz rol dağılımlarına yol açabilmektedir. Sürekli “veren taraf” olmaya koşullanan birey, yetişkinlikte arkadaşlık ilişkilerinde de bakıcı rolünü benimseyerek kendi ihtiyaçlarını geri plana atma eğiliminde olabilir. Bu durum, uzun vadede ilişkisel tükenmişlik ve tatminsizlik yaşanmasına neden olabilmektedir (Wells ve Jones, 2000). Nitekim Baggett vd., (2015) yürüttüğü ön çalışmada çocuklukta ebeveynleşme deneyimi yaşamış bireylerin evliliklerinde düşük doyum bildirdikleri ve partnerlerine karşı bastırılmış öfke geliştirme eğilimi taşıdıkları öne sürülmüştür.

Literatürde, ebeveynleşmenin patolojik sonuçlarını etkileyebilecek çeşitli aracı ve koşul değişkenler üzerine de odaklanılmıştır. Örneğin çocuğun cinsiyeti ve kültürel arka planı, ebeveynleşmenin tolere edilmesinde rol oynayabilmektedir. Bazı araştırmalarda, kız çocuklarının duygusal ebeveynleşmeye daha yatkın olduğu ve bu durumdan daha fazla etkilendikleri, buna karşın erkek çocukların daha çok araçsal rollere yönlendirildiği bildirilmiştir (Jurkovic vd., 2001). Ancak bu bulgular tutarlı değildir ve cinsiyetin tek başına belirleyici bir etken olmadığı vurgulanmaktadır. Bu noktada, algılanan adalet duygusu da kritik bir değişken olarak öne çıkmaktadır. Eğer çocuk, aile içerisinde üstlendiği görevlerin takdir edildiğini ve iş bölümünün adil olduğunu hissederse, sorumluluğun psikolojik etkileri hafifleyebilmektedir (Jankowski vd., 2013; Thirkield, 2002). Nitekim Jankowski vd. (2013) çalışmasında, ebeveynleşme ile ruh sağlığı semptomları arasındaki ilişkide algılanan haksızlık duygusunun önemli bir aracı değişken olduğu gösterilmiştir; çocuk, “hakkının yendiğini” düşündüğünde daha yüksek düzeyde depresyon ve kaygı belirtisi bildirmektedir.

Ebeveynleşmenin etkilerini belirleyen bir diğer önemli unsur, çocuğun benlik ayrımlaşması düzeyidir. Genç yetişkinlerle yürütülen güncel bir araştırmada, ebeveyne yönelik ebeveynleşmenin depresyon düzeyleri üzerinde doğrudan bir etkisinin bulunmadığı; ancak benlik farklılaşması yüksek bireylerde ebeveynleşmenin kaygı ve stres yaratıcı etkilerinin

daha düşük olduğu saptanmıştır. Aynı çalışmada, kardeşe yönelik ebeveynleşme durumlarında da benlik ayrımlaşmasının olumsuz etkileri tamponlayıcı bir işlev gördüğü bildirilmiştir (Karataş ve Gündüz, 2021). Buna göre, benliğini ayrıştırabilen bireyler, kardeşlerine bakım verme sorumluluğunun getirdiği duygusal yükle daha etkili başa çıkabilmektedir. Bu tür bulgular, ebeveynleşmenin her bireyde benzer sonuçlar doğurmadığını ve etkilerinin bireysel özellikler ile ailesel bağlama bağlı olarak değişkenlik gösterebileceğini ortaya koymaktadır.

Woolgar ve Murray (2010) depresif annelerin çocuklarında gözlemlenen baba temsillerinin, ebeveynleşme olgusunun bağlamsal niteliğini ortaya koyduğunu ileri sürmektedir. Yürüttükleri araştırmada, çocuğun babasına yönelik bakım davranışının yalnızca karşılık bulmadığı durumlarda okul uyumunu olumsuz etkilediği; buna karşın baba tarafından sunulan olumlu ve destekleyici bakımın bu olumsuz etkiyi ortadan kaldırdığı saptanmıştır. Bu bulgu, karşılıklı bakım ilişkilerinin çocuklar açısından koruyucu bir faktör oluşturabileceğini göstermektedir. Ayrıca söz konusu çalışma, ebeveynleşmenin her zaman patolojik bir süreç olmadığını; yaşa uygun görev paylaşımı, güvenli bağlanma ilişkileri ve olumlu ebeveyn temsilleri gibi bağlamsal değişkenlerle birlikte değerlendirildiğinde, çocukların psikososyal uyumunu destekleyebilecek bir dayanıklılık biçimi olarak da işlev görebileceğini vurgulamaktadır.

Sonuç olarak, ebeveynleşmenin olumsuz etkileri birçok çalışmada ortaya konulmakla birlikte bu etkilerin karmaşık etkileşimler sonucunda ortaya çıktığı anlaşılmaktadır. Ebeveynleşmenin bazı beklenmedik olumlu sonuçları da olabileceği, son yıllarda daha fazla araştırma konusu olmaya başlamıştır.

2.1.5.2. Ebeveynleşmenin Olumlu Etkileri

Tarihsel olarak ebeveynleşme sıklıkla patolojik bir olgu olarak ele alınmış olsa da, son yıllarda bu deneyimin bazı olumlu çıktılara yol açabileceğine ilişkin bulgular dikkat çekmektedir. Bazı araştırmalar, çocukluk döneminde ailesine aşır destek sağlayan bireylerin, bu deneyim sonucunda belirli sosyal ve kişisel beceriler geliştirebildiklerini göstermektedir (Burton, 2007; Telzer ve Fuligni, 2009; Tompkins, 2007). Örneğin, ebeveynleşme deneyimi yaşayan çocukların akranlarına kıyasla daha erken yaşta olgunlaştıkları, empati kurma becerilerinin geliştiği ve problem çözme ile ev yönetimi gibi

alanlarda daha yetkin hâle geldikleri bildirilmiştir (Hooper, 2012; Kuperminc vd., 2009). Literatürde bu durum, "yük altında gelişen yetenek" şeklinde tanımlanmakta ve “competence at a cost” (bedeli olan yetkinlik) kavramı ile açıklanmaktadır (Hetherington, 1999; Chase, 1999). Bu çerçevede, çocuk kendi gelişimsel ihtiyaçlarını feda ederek bazı yetişkin becerileri ve psikolojik dayanıklılık özellikleri kazanabilmektedir.

Ebeveynleşme deneyimi, her zaman yalnızca olumsuz sonuçlar doğurmamaktadır; bazı bireylerde gelişmiş duygusal zeka, artan empati kapasitesi ve başkalarını önemseme eğilimi gibi olumlu psikososyal özelliklerin gelişimine de katkıda bulunabilmektedir. Bu bireyler, erken yaşta üstlendikleri sorumluluklar sayesinde çevrelerindeki insanların duygusal ihtiyaçlarına daha duyarlı hâle gelmekte ve ilişkisel becerilerini güçlendirebilmektedirler (Chee vd., 2014; Collado, 2021; Petrowski ve Stein, 2016).

Ebeveynleşme sürecinin bazı bireylerde, yaşlarından beklenmeyen sorumlulukları üstlenmeleri nedeniyle erken yaşta bağımsızlık, özerklik ve kararlılık gibi kişisel gelişim alanlarında güçlenmeye yol açtığı bildirilmiştir. Bu bireylerin, zorluklarla başa çıkma becerilerinde artış, hedef odaklılık ve sebat etme gibi özellikleri daha belirgin biçimde geliştirdikleri gözlemlenmiştir (Keigher vd., 2005; Kosner vd., 2014).

Bazı çalışmalar, ebeveynleşme deneyiminin bireylerde algılanan faydalar doğrultusunda daha yüksek yaşam memnuniyeti ile ilişkili olabileceğini ortaya koymuştur. Özellikle çocuklukta üstlenilen rollerin bireyin kendilik algısını güçlendirmesi ve işe yararlık hissini artırması, yaşamdan duyulan tatmini olumlu yönde etkileyebilmektedir (Hooper vd., 2015). Benzer şekilde, aile içinde çocukların daha fazla söz sahibi olduğu durumlarda gelişen denetim ve etki duygusu da yaşam memnuniyetini artırıcı bir faktör olarak değerlendirilmektedir (Oznobishin ve Kurman, 2009).

Araçsal ebeveynleşme, bazı bireylerde daha yüksek öz yeterlilik duygusunun gelişmesine katkı sağlayabilmektedir. Erken yaşta pratik sorumluluklar üstlenmek, bireyin kendi becerilerine olan güvenini artırmakta ve günlük yaşamla baş etme kapasitesini güçlendirmektedir (Titzmann, 2012). Ayrıca, bu rollerin adil ve anlamlı biçimde algılandığı durumlarda (bireyin ebeveynleşme deneyimini haksızlık olarak değil, katkı olarak değerlendirdiği koşullarda) öz yeterlilik düzeyinin daha yüksek olduğu bildirilmiştir (Nuttall vd., 2021).

Bazı araştırmalar, ebeveynleşme deneyiminin bireylerde daha sorumlu davranış örüntüleri geliştirmesiyle ilişkilendirilebileceğini göstermektedir. Özellikle daha az madde kullanımı eğilimi, bu bireylerin erken yaşta edindikleri sorumluluk bilinci ve kendine yönelik koruyucu tutumlarla açıklanabilir (Stein vd., 2007; Lester vd., 2010; Sullivan vd., 2018). Benzer şekilde, ebeveynleşmiş bireylerin riskli cinsel davranışlara yönelik niyetlerinin de daha düşük olduğu, bu durumun da yine gelişmiş öz denetim ve sorumluluk duygusuyla bağlantılı olabileceği öne sürölmektedir (Sang vd., 2013).

Collado'nun (2021) Filipinler'in güneyinde çatışma kaynaklı yerinden edilmeden etkilenen gençlerle yürüttüğü çalışmada, bu bireylerin erken yaşta ebeveyn rolleri üstlenmek zorunda kaldıkları ve bu durumun eğitim hayatlarını, akran ilişkilerini ve gençlik deneyimlerini olumsuz etkilediğı ortaya konmuştur. Gençler, ailelerinin ekonomik yükünü hafifletmek amacıyla okulu bırakmak ve gelir getirici işlerde çalışmak durumunda kalmış; bazıları ise hem ebeveynlerine hem de kardeşlerine rehberlik etme sorumluluğunu üstlenmiştir. Akran bağlarının zayıflaması ve topluluk desteğinin yitirilmesi de uyum süreçlerini zorlaştırmıştır. Bununla birlikte, araştırma sadece olumsuz etkilerle sınırlı kalmamış; erken ebeveynlik rollerinin gençlerin kişisel gelişimine katkıda bulunduğu, sorumluluk bilinci ve aile odaklı bir yaşam anlayışı geliştirdikleri, hatta travma sonrası büyüme deneyimi yaşayabildikleri bulgulanmıştır. Yerinden edilme deneyiminin, ilk bakışta zorlu görünmesine rağmen bazı gençler için ruhsal dayanıklılığı artırdığı ve bireyleri aileleri için bir kaynak hâline getirdiğı vurgulanmaktadır.

Nitekim çeşitli çalışmalar, ebeveynleşme deneyimi yaşamış gençlerin öz yeterlik duygularının ve sorumluluk bilincinin akranlarına kıyasla daha yüksek düzeyde olabileceğini ortaya koymuştur (East, 2010; Stein vd., 2007). Özellikle aile içinde ciddi hastalık, engellilik ya da kriz durumlarının bulunduğu örüntülerde, çocukların üstlendikleri rollerin başa çıkma kapasitelerini güçlendirebildiğı bildirilmektedir. Örneğın, HIV/AIDS tanılı ebeveynlere sahip çocuklarla yürütölen bir boylamsal araştırmada, başlangıçta yoğun stres belirtileri gösteren çocukların zamanla daha gelişmiş uyum stratejileri sergiledikleri ve riskli davranışlardan uzak durma eğiliminde oldukları belirlenmiştir (Stein vd., 2007). Aynı çalışmada, ebeveynleşmenin başlangıçta olumsuz etkilerle ilişkili olduğu, ancak altı yıl sonra bu bireylerin akranlarına göre daha işlevsel başa çıkma stratejileri sergiledikleri ve daha düşük düzeyde madde kullanımı bildirdikleri belirlenmiştir (Stein vd., 2007; Kuperminc vd., 2009). Benzer biçimde, ebeveynleşme deneyimi yaşayan ergen kızların,

riskli cinsel davranışlara daha az yönelme ve daha koruyucu tutumlar geliştirme eğiliminde oldukları da bazı araştırmalarda rapor edilmiştir (Mayseless vd., 2004; East vd., 2007). Bu bulgular, ebeveynleşmenin her zaman olumsuz bir süreç karşılık gelmediğini ve bazı durumlarda çocuk için anlamlı, gelişimi destekleyen bir deneyime dönüşebileceğini düşündürmektedir.

Ebeveynleşmenin olumlu yönlerinin ortaya çıkmasında belirli koşulların belirleyici rol oynadığı vurgulanmaktadır. Bu koşulların başında, çocuğun yaptığı fedakârlıkların aile tarafından takdir edilmesi ve bu katkıların anlamlı kılınması gelmektedir (Jurkovic, 1997; East, 2010). Çocuk, aileye sağladığı katkının değerli bulunduğunu hissettiğinde, bu deneyim benlik saygısını güçlendirebilir ve “ailesinin kahramanı” olduğu algısıyla gurur duygusu geliştirebilir. Nitekim Cridland vd. (2016) engelli kardeşlerine bakım veren ergen kızlarla yürüttükleri nitel araştırmada, katılımcılar zaman zaman tükenmişlik yaşadıklarını belirtmiş olsalar da, kardeşlerine yardımcı olmanın kendileri için olgunlaştırıcı bir deneyim olduğunu ve bundan güç aldıklarını ifade etmişlerdir. Bu tür bulgular, çocukların zorlu ailevi rolleri yalnızca bir yük olarak değil; aynı zamanda anlam ve güçlenme kaynağı olarak da deneyimleyebileceklerini ortaya koymaktadır. Ebeveynleşme sürecinde erken yaşta geliştirilen liderlik, yardımseverlik ve öz disiplin gibi niteliklerin, ileriki yaşamda birey açısından birer avantaja dönüşmesi olasıdır (Jurkovic, 2014; Chase, 1999). Araştırmalar, ebeveyn sıcaklığının gençlerin liderlik gelişiminde önemli bir zemin oluşturduğunu, özellikle aile içinde sorumluluk üstlenmenin özsaygı, liderlik öz-yeterliliği, empati ve prososyal davranışları destekleyerek liderlik potansiyelini artırdığını göstermektedir (Liu, Bian ve Bian, 2024).

Hooper vd., (2008) çocukluk döneminde zorlayıcı bakım verme rolleri üstlenen bireylerin, ilerleyen yaşantılarında sergiledikleri psikolojik dayanıklılığı bir tür travma sonrası büyüme biçiminde kavramsallaştırmıştır. Bu yaklaşım, çocuklukta yaşanan zorlukların uygun bağlamsal koşullar altında bireyde beklenmedik düzeyde ruhsal olgunluk ve güçlenmeye yol açabileceğini ileri sürmektedir. Nitekim bazı çalışmalar, ebeveynleşme yaşamış bireylerin ileriki yaşamlarında krizlerle baş etmede daha yaratıcı stratejiler geliştirdiklerini ve empati ile şefkat düzeylerinin yüksek olduğunu ortaya koymuştur (Hooper vd., 2017). Jankowski vd. (2013), ebeveynleşmenin olası olumlu sonuçlarına dikkat çekerek, bu sürecin sağlıklı koşullar altında işlemesi durumunda bireyde öz aile kurma motivasyonunu ve kişisel olgunluk düzeyini artırabileceğini belirtmiştir.

Özetle, ebeveynleşmenin birey üzerindeki etkileri tek biçimli değildir; bazı durumlarda yıkıcı sonuçlar doğurabilirken, bazı bireylerde işlevsel ve gelişimi destekleyici biçimde ortaya çıkabilmektedir. Bu farklılaşmada belirleyici olan temel etkenler arasında bakım verme süresinin ve üstlenilen sorumluluğun yoğunluğu yer almaktadır (Shifren ve Kachorek, 2003). Bunun yanı sıra, cinsiyet, yaş, kültürel normlar ve algılanan adalet gibi bağlamsal faktörler de ebeveynleşmenin bireysel sonuçlarını şekillendiren önemli değişkenlerdir (Jurkovic, 1997; McMahon ve Luthar, 2007). Ebeveynleşme sürecindeki çocuk, üstlendiği rolü anlamlı ve adil bir katkı olarak değerlendirdiğinde, olumsuz etkilerin daha az belirgin hâle geldiği bildirilmektedir (Hooper ve Wallace, 2010).

2.1.5.3. Sonuçların Değişkenliği: Etkileyen Faktörler

Ebeveynleşmenin etkileri tek biçimli değildir; bazı bireylerde yıkıcı sonuçlar doğururken bazıları için işlevsel olabilir. Bu farklılaşmanın arkasındaki en önemli etkenler arasında bakım verme süresinin ve sorumluluk düzeyinin yoğunluğu yer almaktadır (Shifren ve Kachorek, 2003). Cinsiyet, yaş, kültürel normlar ve algılanan adalet gibi bağlamsal faktörler de sonuçların belirleyicisidir (Jurkovic, 1997; McMahon ve Luthar, 2007).

Özellikle “algılanan adalet” kavramı kritik bir değişken olarak öne çıkar. Ebeveynleşen çocuk, üstlendiği rolü adil ve anlamlı bir katkı olarak görüyorsa, olumsuz etkiler daha az belirgin hâle gelir (Hooper ve Wallace, 2010).

2.2. Psikolojik Dayanıklılık

Psikolojik dayanıklılık (resilience), bireyin ciddi stres veya travma deneyimlerine rağmen işlevselliğini sürdürebilme kapasitesi olarak tanımlanmaktadır (Masten, 2001; Rutter, 1987). Latince “geri sıçrama” anlamına gelen *resilire* sözcüğünden türeyen bu kavram, zorluklar karşısında yeniden toparlanma yetisini ifade eder (Alexander, 2013). Psikoloji literatüründe dayanıklılık genellikle “zorlayıcı koşullar altındaki olumlu uyum örüntüsü” olarak açıklanmaktadır (Masten, 2001; Rutter, 1987). Bu bağlamda bireyin dayanıklı olarak nitelendirilebilmesi için geçmişte ya da halihazırda önemli bir risk faktörüyle karşılaşmış olması ve bu durum karşısında görece olumlu bir uyum sergilemesi gerekmektedir (Luthar vd., 2000; Olsson vd., 2003).

Dayanıklılık kavramı, psikolojik literatürde genellikle iki ana eksen etrafında yapılandırılmaktadır: bireyin yaşamında karşılaştığı olumsuz yaşam olayları ya da stresörler ve bu zorluklara karşı sergilediği olumlu uyum süreçleri. Bu bağlamda, bireyin dayanıklı olarak değerlendirilebilmesi için yalnızca bir risk faktörüyle karşılaşması değil, aynı zamanda bu koşullar altında işlevselliğini sürdürebilmesi, hatta gelişimsel kazanımlar elde edebilmesi beklenmektedir. Dolayısıyla dayanıklılık, pasif bir dirençten ziyade, aktif bir başa çıkma ve uyum kapasitesi olarak ele alınmaktadır (Fletcher ve Sarkar, 2013; Vella ve Pai, 2019; Sisto vd., 2019; Mukherjee ve Kumar, 2016).

Psikolojik dayanıklılık alanının kuramsal temelleri, özellikle 20. yüzyılın ikinci yarısında yapılan boylamsal gelişimsel çalışmalarla atılmıştır (Werner ve Smith, 1982; Garmezy, 1991). Emmy Werner'in Hawai'de riskli koşullarda doğan çocuklar üzerinde yürüttüğü boylamsal araştırma, olumsuz çevresel koşullara rağmen bu çocukların önemli bir kısmının yetişkinlikte uyumlu ve başarılı bireyler olabildiğini göstermiştir (Werner ve Smith, 1982; Werner, 1995). Benzer şekilde Garmezy (1991) ve Rutter (1987) “invulnerable (yaralanmaz) çocuk” kavramını tartışmaya açarak bazı çocukların ağır yoksulluk, travma veya aile içi hastalık gibi risk etmenlerine karşın beklenenden daha iyi uyum gösterebildiğini belirtmiştir. Bu bulgular, psikoloji ve psikiyatri alanında geleneksel olarak risk ve patolojiye odaklanan bakış açısını değiştirerek, olumlu uyum mekanizmalarına dikkat çeken dayanıklılık yaklaşımının gelişmesini sağlamıştır (Masten, 2018; Luthar vd., 2000).

Başlangıçta dayanıklılık, bazı bireylerin sahip olduğu sabit kişilik özellikleriyle (örn. sert mizaç, yüksek benlik gücü) açıklanmıştır (Kobasa, 1979; Earley ve Cushway, 2002). Bu çerçevede, olumsuzluklardan etkilenmeyen “yaralanmaz” bireyler olduğu varsayılmıştır. Ancak ilerleyen araştırmalar, hiçbir bireyin bütünüyle yenilmez olmadığını ve dayanıklılığın durağan bir özellik değil, gelişebilen bir süreç olduğunu ortaya koymuştur (Luthar vd., 2000; Rutter, 2013). Güncel yaklaşımlar, dayanıklılığın birey ile çevresi arasındaki dinamik etkileşimlerden doğduğunu ve yaşam boyu şekillenebilen çok katmanlı bir uyum kapasitesi olduğunu savunmaktadır (Masten, 2018; Denckla vd., 2020).

Araştırmalar, yüksek risk altındaki birçok bireyin gelişimsel olarak uyumlu ve işlevsel yaşam sürdürebildiğini ortaya koymuştur (Werner, 1995; Masten, 2001). Bu bulgular, psikolojik dayanıklılığın olağanüstü bir yetenekten ziyade insan gelişiminin doğal bir yönü olabileceğini göstermektedir (Bonanno, 2004). Masten (2001) risk altındaki çocukların

olumlu uyumunu “sıradan mucize” (ordinary magic) olarak nitelendirerek, dayanıklılık süreçlerinin temel adaptif sistemlere dayanan sıradan bir olgu olduğunu ileri sürmüştür. Bu bağlamda, dayanıklılık sabit bir kişilik özelliği değil, zaman içinde gelişebilen ve gözlemlenebilen bir uyum kapasitesi olarak değerlendirilir (Rutter, 2012).

Dayanıklılık kuramının temel boyutlarından biri, bireyin maruz kaldığı risk faktörleri ile bu risklerin etkisini azaltan koruyucu mekanizmalar arasındaki etkileşimin açıklanmasıdır (Rutter, 1987; Garmezy, 1991). Michael Rutter (1987) risk altındaki bireylerin olumlu uyum gösterebilmesinde bu koruyucu süreçlerin kritik rol oynadığını vurgulamıştır. Rutter’a (1987; 1999) göre, koruyucu mekanizmalar dört temel işleve sahip olabilir: (1) maruz kalınan riskin etkisini azaltmak, (2) risk nedeniyle ortaya çıkabilecek olumsuz zincirleme tepkileri engellemek, (3) bireyin özsaygı, öz yeterlik ve başa çıkma kaynaklarını güçlendirmek ve (4) gelişimi destekleyici yeni fırsatlar sunmak. Bu çerçevede, dayanıklılığın yalnızca bireysel özelliklerden değil, çevresel desteklerden ve etkileşimlerden de beslendiğini göstermektedir. Nitekim Garmezy (1991) ve Masten (2018), dayanıklılığın birey, aile ve toplum düzeyindeki faktörlerin karşılıklı etkileşimiyle şekillendiğini öne sürmektedir. Bu yaklaşım, Bronfenbrenner’in ekolojik gelişim kuramı ile örtüşmekte ve dayanıklılığı çok düzeyli bir ekosistem içinde gelişen dinamik bir süreç olarak konumlandırmaktadır (Masten, 2018).

Bu süreçte bireyin psikolojik dayanıklılığını zayıflatan başlıca risk etkenleri arasında geçmişte yaşanan ya da mevcut olan psikiyatrik bozukluklar (ör. depresyon, anksiyete, travma sonrası stres bozukluğu), işlevsiz başa çıkma stratejileri, sosyal destek eksikliği, ekonomik güçlükler, çocukluk döneminde yaşanan olumsuz yaşam deneyimleri, düşük eğitim düzeyi, genç yaş ve çevresel krizler (savaş, göç, pandemi gibi) yer almaktadır (Song vd., 2021; Veer vd., 2021; Rizzi vd., 2023; Yule vd., 2019; Thakkar vd., 2023). Buna karşın, aktif problem çözme, olumlu yeniden değerlendirme, mizah kullanımı gibi pozitif başa çıkma stratejileri; güçlü sosyal destek ağları; zihinsel esneklik, öz-düzenleme becerileri; eğitim düzeyi ve bilişsel kaynaklar; kültürel ve inanç temelli anlam sistemleri gibi koruyucu faktörler, bireyin stresle başa çıkma kapasitesini artırmakta ve psikolojik iyilik hâlini desteklemektedir (Masten vd., 2021; Hunsu vd., 2023; Terrana ve Al-Delaimy, 2023).

Dayanıklılık literatürü büyük ölçüde Batı temelli normlara dayanmakta olup, kültürel bağlamların bu kavram üzerindeki etkisi son yıllarda daha fazla sorgulanmaktadır.

Kolektivist toplumlarda bireyin dayanıklılığı, fedakârlık, sosyal bağlılık veya kadercilik gibi kültürel normlarla şekillenebilmektedir (Ungar, 2013). Bu durum, dayanıklılık göstergelerinin kültürler arası farklılıklar taşıyabileceğini ve evrensel olarak tanımlanmasının sınırlı kalabileceğini göstermektedir.

Pozitif psikoloji yaklaşımı, bireylerin güçlü yönlerine ve potansiyellerine odaklanarak dayanıklılığı artırmayı hedeflemektedir (Seligman ve Csikszentmihalyi, 2000). Bu yaklaşım, dayanıklılığı geliştirilebilir bir psikolojik kas gibi ele alarak müdahale programlarıyla güçlendirilebileceğini öne sürmektedir (Joyce vd., 2018). Pozitif psikoloji bakış açısında psikolojik dayanıklılık, bireyin stres ve travma gibi olumsuz yaşam olaylarına rağmen içsel dengesini koruma ya da yeniden inşa etme kapasitesi olarak değerlendirilir. Bu yaklaşım, dayanıklılığı yalnızca pasif bir direnç değil; bireyin öz-yeterlik, anlam bulma ve sosyal destek sistemlerinden yararlanarak psikolojik işlevselliğini sürdürebilme süreci olarak tanımlamaktadır (Troy vd., 2022; Denckla vd., 2020; Masten vd., 2021).

Bazı kuramcılar, travmatik olayların yalnızca eski işlevselliğe dönme değil, öncekinin ötesine geçme potansiyeli taşıdığını öne sürmüştür (Tedeschi ve Calhoun, 2004). Bu görüş, travma sonrası büyüme kavramında somutlaşır. Travma sonrası büyüme; artan yaşam amacı, güçlenen benlik duygusu, derinleşen empati ve manevi gelişim gibi olumlu değişimleri kapsamaktadır (Joseph ve Linley, 2009). Dayanıklılık daha çok istikrarı sürdürmeye odaklanırken, travma sonrası büyüme bireyin daha ileri bir gelişim düzeyine ulaşmasını ifade eder. Her iki olgunun da, zorlukların bireysel dönüşüm için bir fırsat oluşturabileceğini savunduğu görülmektedir (Frankl, 2019).

2.3. Acının Dönüştürücü Gücü

Acının dönüştürücü gücü, bireylerin yaşamlarında karşılaştıkları zorluklar, travmalar, olumsuz ve ıstırap verici deneyimler sonucunda psikolojik olarak olumlu değişimler yaşayabilmelerini ifade eden bir kavramdır (Joshani, 2015; Dinçer, Ekşi, Demirci ve Kardaş, 2015). Bu bakış açısına göre acı çekmek, her zaman olumsuz sonuçlanmaz; tam tersine bazı durumlarda kişi, yaşadığı sıkıntılar sonucunda daha dirençli, daha güçlü ve daha anlamlı bir yaşam algısına sahip hale gelebilir (Frankl, 2019; Tedeschi ve Calhoun, 1996). Nitekim Viktor Frankl'ın logoterapi kuramında vurguladığı üzere, kaçınılmaz acılarla yüzleşmek bireyin kendi iç potansiyelini keşfetmesine imkan tanıyabilir ve çekilen acı,

doğru yaklaşımla kişinin kendini geliştirmesine hizmet edebilir (Frankl, 2019). Benzer şekilde, pozitif psikoloji alanındaki yaklaşımlar da son yıllarda acının dönüştürücü gücüne dikkat çekmektedir. Özellikle İkinci Dalga Pozitif Psikoloji (PP 2.0) olarak adlandırılan güncel yaklaşım, gerçek ve kalıcı bir iyi oluş halinin ancak hayatın kaçınılmaz bir parçası olan acı ve sıkıntıların anlamlı bir biçimde bütünleşmesiyle sağlanabileceğini öne sürmektedir. Bu perspektife göre ıstırap, insanın gelişimi için gerekli ve hatta kaçınılmaz bir deneyimdir; acı olmaksızın olgunlaşma mümkün değildir (Wong, 2021).

Tarihsel olarak bakıldığında da, çeşitli felsefi ve dini öğretiler acının potansiyel olarak dönüştürücü ve öğretici yönüne işaret etmiştir. Örneğin, İslam inancında kaderdeki zorluk ve musibetlere sabırla dayanmanın, nihayetinde huzura ve mutluluğa ulaştıracağı yönünde güçlü bir inanç bulunmaktadır (Sarıalioğlu, Çiftçi ve Yıldırım, 2022). Benzer biçimde, geleneksel atasözleri ve deyimler de (örneğin “Bizi öldürmeyen acı güçlendirir” şeklindeki ifade) acının kişiyi daha güçlü kılabileceği düşüncesini yansıtmaktadır (Kandemir, 2020). Bütün bu kuramsal temeller, acının dönüştürücü gücü kavramının, insanlık deneyiminde ve psikoloji kuramlarında derin köklere sahip olduğunu göstermektedir.

İnsanların acı veren yaşam olayları karşısında nasıl gelişim gösterebildikleri, psikoloji literatüründe özellikle 1990’lı yıllardan itibaren sistematik olarak incelenmeye başlanmıştır. Bu alandaki öncü kavramlardan biri olan travma sonrası büyüme (TSB) kavramı, Tedeschi ve Calhoun (1995) tarafından “suffering” (ızdırap) sonrasında yaşanan dönüşüm olasılığına dikkat çekilerek literatüre kazandırılmıştır. Tedeschi ve Calhoun (1996), ağır travmatik yaşantıların ardından bireylerde ortaya çıkabilen pozitif değişimleri ölçmek amacıyla Travma Sonrası Büyüme Envanteri’ni (TSBE) geliştirmiş ve bu ölçek aracılığıyla travma sonrası psikolojik gelişimin çeşitli boyutlarını (kendilik algısında değişim, yaşam felsefesinde değişim, ilişkilerde değişim vb.) nicel olarak ortaya koymuşlardır. İlk bulgular, travma yaşamış bireylerin bir kısmının: yaşamın önceliklerini yeniden değerlendirmek, kendine güveninin artması, başkalarıyla ilişkilerinin derinleşmesi ve hayatın değerini daha çok takdir etme gibi alanlarda belirgin büyüme bildirdiklerini göstermiştir (Tedeschi ve Calhoun, 2004; Triplett vd., 2012). Bu sonuçlar, acı verici deneyimlerin ardından insanların her zaman posttravmatik stres geliştirmeyebileceğini, aksine bazen önceki hallerinden daha güçlü ve olgun bir psikolojik konuma ulaşabildiklerini ortaya koymuştur (Linley ve Joseph, 2011; Glaw vd., 2017). Travma sonrası büyüme üzerine yapılan bu ilk çalışmalar, acının dönüştürücü etkisinin bilimsel olarak incelenmesine zemin hazırlamıştır.

Nitekim “acının dönüştürücü gücü” terimi, psikoloji literatüründe yer bulmaya başlamış ve bu olgunun ölçülebilir hale getirilmesi yönünde girişimler olmuştur. Joshanloo (2014) Doğu kültürlerinde mutluluk ve iyi oluş kavramlarını incelerken, ızdırabın olumlu gelişime hizmet edebileceği inancını da ölçmeyi hedefleyen bir ölçek geliştirmiştir. Joshanloo’nun “acı çekmenin dönüştürücü gücü” kavramına ilişkin ölçeği, bireylerin “Üzüntü ve acı bazen bizi mutluluğa götürebilir”, “Hiç kimse üzüntü ve acı olmadan mükemmel olamaz” veya “Mutluluğa erişebilmek için sıkıntılara ve talihsizliklere katlanmak gereklidir” gibi ifadelerle ne düzeyde katıldıklarını değerlendirmektedir (Joshanloo, 2014). Bu ölçeğin geliştirilmesi, acının dönüştürücü gücü inancının bilimsel araştırmalarda doğrudan ele alınmasını sağlamıştır. Ölçeğin 2014 yılında İran kültüründe geliştirildiği bu çalışma, farklı grupların ızdırabın faydalı olabileceği düşüncesine verdiği desteğin derecelerini karşılaştırarak, kültürel ve bireysel farklılıklara ışık tutmuştur. Joshanloo (2015) ise sonraki çalışmasında, mutluluğa ilişkin farklı anlayışları incelerken, acının dönüştürücü gücü inancının bireylerin benlik bütünleşmesi ve toplumsal kimlik algıları ile ilişkili olabileceğini ortaya koymuştur. Bu bulgular, acının dönüştürücü etkisine inanmanın, kişinin yaşam felsefesi ve kimlik gelişimiyle de bağlantılı olabileceğini göstermektedir.

Türkiye’de acının dönüştürücü gücü kavramına yönelik ilk bilimsel çalışmalar da bu dönemi takip etmiştir. Joshanloo tarafından geliştirilen Acının Dönüştürücü Gücü Ölçeği (ADGÖ), Dinçer vd., (2015) tarafından Türkçeye uyarlanmış ve geçerlik-güvenirlilik çalışması yapılmıştır.

Acının dönüştürücü gücü kavramı ile travma sonrası büyüme (TSB) birbiriyle yakından ilişkili olmakla birlikte özünde farklı kavramsal vurgular içermektedir. Travma sonrası büyüme, belirli bir travmatik olayın ardından bireyde meydana gelen somut pozitif değişimlere odaklanır (Tedeschi ve Calhoun, 2004). TSB, genellikle geçmişte yaşanmış ciddi bir travmadan sonra bireyin algıladığı kendilik değişimi, ilişkilerde gelişim, yaşamın anlamında derinleşme gibi alanlardaki ilerlemeleri tanımlar ve bu değişimler Travma Sonrası Büyüme Envanteri gibi ölçeklerle ölçülmektedir (Tedeschi ve Calhoun, 1996). Örneğin, envanterde “Hayatta önem verdiğim şeylerin öncelik sırası değişti” veya “Zorluklarla baş edebileceğimi artık daha iyi biliyorum” gibi ifadeler yer alarak, doğrudan travma sonrasındaki dönüşümleri değerlendirmeye yöneliktir. Dolayısıyla TSB kavramı, yaşanan travmatik bir deneyimin ardından ortaya konan pozitif sonuçları ve kazanımları ifade eder.

Acının dönüştürücü gücü ise, travma sonrası büyüme ile benzer biçimde acı verici deneyimlerin pozitif sonuçlanabileceği fikrine dayansa da, ondan daha geniş ve öngörücü bir çerçeve sunar. Bir bakıma bu kavram, bireyin genel inanç sistemini veya zihinsel duruşunu ifade eder: Yani birey, acı çekmenin ve zorluklarla yüzleşmenin uzun vadede kendisini olgunlaştıracığına ve psikolojik gelişimine katkı sağlayacağına inanır (Joshnloo, 2014). Bu inanç yapısı, spesifik bir travmatik olayın varlığına bağlı olmaksızın genel bir tutumu yansıtabilir. Örneğin, kişi hayatın kaçınılmaz sıkıntılarını “bir armağan gibi” görüyorsa (Kandemir, 2020) henüz büyük bir travma yaşamamış olsa dahi acının dönüştürücü gücü inancını taşıyor olabilir.

Travma sonrası büyüme gerçekleşmiş fiili değişimleri tanımlarken, acının dönüştürücü gücü bu değişimlerin gerçekleşebileceğine dair öngörü ve inancı vurgulamaktadır. Nitekim araştırmalar, bu inanca sahip bireylerin ciddi bir travmayla karşılaştıklarında TSB yaşama olasılıklarının daha yüksek olduğunu göstermektedir (Vishnevsky vd., 2010; Sarılioğlu vd., 2022). Örneğin bir çalışmada, COVID-19 pandemisine maruz kalan hemşirelerin acının dönüştürücü gücü puanları ile travma sonrası büyüme düzeyleri arasında orta düzeyde pozitif bir korelasyon saptanmıştır (Sarılioğlu, Çiftçi ve Yıldırım, 2022). Ancak bazı hemşireler bu inancı taşısa da TSB puanlarında düşük seviyede kalabilmiş ya da tam tersi gözlenmiştir. Bu durum, travma sonrası büyümenin yalnızca bireysel inançla değil; travmanın niteliği, başa çıkma becerileri ve sosyal destek gibi etkenlerle de şekillendiğini göstermektedir.

Bir diğer fark, içerik ve kapsam düzeyindedir. TSB daha çok olağanüstü olaylar (örneğin doğal afetler, kazalar, ölümcül hastalıklar) sonrası gözlemlenen değişimleri konu ederken, acının dönüştürücü gücü gündelik yaşamın küçük ölçekli zorluklarından öğrenme ve büyümeyi de içeren daha geniş bir bakış açısıdır (Joshnloo, 2015; Dinçer ve Aydoğan, 2019). Örneğin, çocuklukta yaşanan yoksunluklar veya günlük stres etkenleri, bu inanç sistemi içinde karakter gelişimine katkı sağlayan unsurlar olarak değerlendirilebilmektedir (Frankl, 2019). Bu nedenle acının dönüştürücü gücü, TSB’ye kıyasla daha felsefi, daha kapsayıcı ve öngörü odaklı bir çerçeve sunar. Yine de her iki kavram, pozitif psikolojinin “olumsuz yaşam deneyimlerinden olumlu sonuçlar çıkabileceği” varsayımıyla örtüşmekte ve birbirini tamamlayıcı nitelikler taşımaktadır (Tedeschi ve Calhoun, 2004; Wong, 2021).

2.4. İlgili Araştırmalar

Bu bölümde, ulusal ve uluslararası literatürde ebeveynleşme, psikolojik dayanıklılık ve acının dönüştürücü gücü ile ilgili yapılan çalışmalara yer verilmiştir.

2.4.1. Ebeveynleşme ile İlgili Yapılan Çalışmalar

Türkiye’de ebeveynleşme olgusuna yönelik akademik ilgi özellikle 2015 sonrasında artmış, hem lisansüstü tezler hem de makalelerle konu farklı açılardan incelenmiştir. Bulgular genel olarak, ebeveynleşmenin psikolojik semptomlarla ilişkisi, aracı ve koruyucu faktörler, dayanıklılık, aile ilişkileri ve demografik değişkenler bağlamında toplanmaktadır.

Bazı çalışmalar, ebeveynleşmenin bireylerde depresyon, kaygı ve stres düzeylerini artırdığını göstermektedir. Üniversite öğrencileriyle yürütülen araştırmalar, ebeveynleşme düzeyi yüksek olanların bu semptomları daha yoğun yaşadıklarını ortaya koymuştur (Köyden, 2015; Uluç ve Köyden, 2022). Özellikle ebeveynleşme ile anksiyete ve stres arasındaki ilişkinin güçlü olduğu; ebeveynleşmenin türüne (duygusal/araçsal) ve yöneldiği kişiye (ebeveyn/kardeş) göre farklı psikolojik etkiler yarattığı saptanmıştır (Uluç ve Köyden, 2022).

Ebeveynleşmenin olumsuz sonuçları yalnızca bireyin çocukluk ya da gençlik döneminde yaşadığı psikolojik belirtilerle sınırlı değildir; yetişkinlikteki ilişki örüntülerine ve ebeveynlik tarzlarına da yansıtılabilmektedir. Nitekim Büyük’ün (2020) çalışması, ebeveynleşme düzeyi yüksek bireylerde eş-bağımlılık eğilimlerinin arttığını, özellikle duygusal ebeveynleşme yaşayan gençlerin partner ilişkilerinde kendilerini geri plana attıklarını göstermiştir. Benzer biçimde Turan vd. (2023) tarafından yürütülen bir araştırma, çocuklukta ebeveynleşme deneyiminin ilerleyen yaşamda helikopter ebeveynlik eğilimini besleyebileceğini ortaya koymuştur. Araştırmada ebeveynleşme puanlarının, helikopter ebeveynlik algısındaki varyansın %67’sini açıkladığı; özellikle annelere yönelik helikopter ebeveynlik algılarının daha yüksek olduğu belirtilmiştir. Bu bulgular, ebeveynleşmenin yetişkinlik döneminde hem romantik ilişkilerde hem de ebeveynlik tutumlarında olumsuz yansımaları olabileceğini göstermektedir.

Bazı çalışmalar ise, ebeveynleşmenin olumsuz etkilerinin mutlak olmadığını, bireysel

farklılıklara bağılı olarak değiştiğini vurgulamaktadır. Örneğin yapılan bir çalışmada benlik ayrımlaşmasının ebeveynleşme ile psikolojik belirtiler arasındaki ilişkide kısmi ya da tam aracı rol oynadığı bulunmuştur (Karataş ve Gündüz, 2021; Yılmaz, 2021). Ayrıca, bilişsel esnekliğin ebeveynleşme ile tükenmişlik arasındaki olumsuz ilişkiyi hafiflettiği ve akademik yeterlik gibi faktörlerin de sürece dâhil olduğu belirlenmiştir (Güner ve Keskin, 2023). Bu sonuçlar, özerklik ve bireyleşme becerisinin ebeveynleşmenin olumsuz etkilerini azaltabileceğini göstermektedir.

Ulusal araştırmalar, ebeveynleşmenin cinsiyet, doğum sırası ve kardeş sayısı gibi değişkenlerle ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır. Kız çocuklarının özellikle duygusal ebeveynleşmeyi daha yoğun deneyimledikleri; ilk çocukların kardeş bakımında daha fazla sorumluluk üstlendikleri; ancak kardeş sayısının etkisinin tutarlı olmadığı bildirilmiştir (Uluç ve Köyden, 2022; Sarı, 2018).

Küresel ölçekte ebeveynleşmenin yaygın ve dikkate değer bir olgu olduğunu ortaya koyan en kapsamlı çalışmalardan biri, Dariotis vd., (2023) tarafından gerçekleştirilen sistematik derlemedir. Bu çalışmada, 2011–2021 yılları arasında yayımlanmış toplam 95 araştırma incelenmiş ve ebeveynleşme olgusunun dünya genelinde benzer temalar etrafında şekillendiği belirlenmiştir. Derleme bulgularına göre, araştırmaların büyük çoğunluğu ebeveynleşmenin olumsuz psikososyal sonuçlarını desteklerken, yaklaşık %10–15'i olumlu ya da uyum geliştirici çıktılara işaret etmektedir.

Uluslararası araştırmalar, ebeveynleşmenin kişilik gelişimi, psikolojik sağlık ve ilişkiler üzerinde olumsuz etkiler doğurabileceğini göstermektedir. ABD’de yapılan araştırmalar, ebeveynleşme geçmişi olan gençlerin romantik ilişkilerinde iletişim sorunları ve kaçıngan bağlanma eğilimleri yaşadığını ortaya koymuştur (Madden ve Shaffer, 2016). Ayrıca depresif ebeveynlerle büyüyen çocuklar, çocukluklarını yaşayamadıklarını, ancak sürekli tetikte ve sorumluluk yükü altında hissettiklerini belirtmişlerdir (Van Parys vd., 2015). Bazı alışmalar, duygusal ebeveynleşmenin yaşam doyumunu düşürdüğü ve dolaylı olarak akademik motivasyonu olumsuz etkilediği de gösterilmiştir (Borchet vd., 2021). Bu bulgular, ebeveynleşmenin uzun vadeli psikolojik riskler doğurduğunu göstermektedir.

Uluslararası literatür, ebeveynleşmenin sonuçlarının kültürel bağlamda farklılaştığını vurgulamaktadır. İsrail’de göçmen ergenlerin aile uyum sürecinde ebeveynlerine

tercümanlık ve bürokratik destek sağlayarak ebeveynleşmelerinin normatif biçimde teşvik edildiği bulunmuştur (Ponizovsky vd., 2012). Almanya’da yapılan araştırmalar ise göçmen gençlerde ebeveynleşmenin daha yaygın olmasına rağmen akademik motivasyonun azalmadığını, aksine aile bağlılıklarının güçlendiğini göstermiştir (Titzmann, 2012). Bazı göçmen ailelerde yetişen çocukların kültürel aracılık rollerinden gurur duydukları, bu deneyimlerini kimlik gelişiminde önemli bir unsur olarak gördükleri belirtilmiştir (Oznobishin ve Kurman, 2009). Bu bulgular, bazı kültürel bağlamlarda ebeveynleşmenin yalnızca yük değil, aynı zamanda aile değerlerini pekiştiren bir sorumluluk biçimi olarak kabul edildiğini göstermektedir.

Uluslararası literatür, ebeveynleşmenin büyük ölçüde psikososyal risklerle bağlantılı olduğunu, ancak belirli koşullarda sorumluluk ve olgunlaşma gibi olumlu yönler de barındırabileceğini ortaya koymaktadır.

2.4.2. Psikolojik Dayanıklılık ile İlgili Yapılan Çalışmalar

Türkiye’de 2015 sonrasında psikolojik dayanıklılığa yönelik ilginin arttığı görülmektedir. İş ve eğitim alanında yapılan araştırmalar, yüksek dayanıklılığa sahip bireylerin stresle daha iyi başa çıktıklarını, tükenmişlik düzeylerinin daha düşük, akademik uyum ve yaşam doyumlarının ise daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur (Kavi ve Karakale, 2018; Erdoğan ve Ak, 2021). Bu bulgular, dayanıklılığın hem mesleki hem de akademik bağlamda önemli bir koruyucu faktör olduğunu göstermektedir.

Ulusal literatürde ayrıca dayanıklılığı geliştirmeye yönelik müdahale programları dikkat çekmektedir. Ergen ve genç yetişkinlere uygulanan pozitif psikoloji temelli eğitimler ve grup çalışmaları, katılımcıların umut, başa çıkma becerileri ve dayanıklılık düzeylerinde artış sağlamıştır (Akar, 2018). Benzer biçimde, uluslararası meta-analizler farklı müdahale programlarının psikolojik dayanıklılığı genel olarak olumlu yönde etkilediğini, özellikle BDT ve farkındalık temelli yaklaşımların stresle başa çıkmada etkili olduğunu göstermektedir (Joyce vd., 2018; Robertson vd., 2015; Chmitorz vd., 2018). Bu bulgular, dayanıklılığın yalnızca bireysel bir özellik değil, geliştirilebilir bir kapasite olduğunu ortaya koymaktadır.

Son yıllarda dayanıklılık araştırmaları biyolojik, kültürel ve toplumsal boyutlarıyla da ele

alınmaya başlanmıştır. Nörobilimsel çalışmalar, dayanıklılığın genetik faktörler, beyin yapıları ve stres düzenleme mekanizmalarıyla ilişkili olduğunu göstermektedir (Feder vd., 2019; Kalisch vd., 2017). Kültürel araştırmalar ise özellikle kolektivist toplumlarda aile ve topluluk bağlarının dayanıklılığı destekleyen en önemli kaynaklar olduğunu vurgulamaktadır (Theron, 2016; Denckla vd., 2020). Küresel krizler bağlamında yapılan çalışmalar da bu tabloyu desteklemiştir. COVID-19 pandemisi sırasında yürütülen araştırmalar, yüksek dayanıklılığın belirsizlik ve kaygı ortamında ruh sağlığını korumada kritik bir rol oynadığını, sosyal destek ve bilişsel esnekliğin sürece katkı sağladığını ortaya koymuştur (Chen ve Bonanno, 2020; Polizzi vd., 2020).

Literatür, psikolojik dayanıklılığın hem bireysel hem de çevresel faktörlerle şekillenen, geliştirilebilir ve çok boyutlu bir kapasite olduğunu göstermektedir. Akademik, mesleki ve toplumsal bağlamlarda koruyucu rol üstlenmekte; müdahale programlarıyla güçlendirilebilmekte, biyopsikososyal ve kültürel perspektiflerle ise daha geniş bir çerçevede ele alınmaktadır.

2.4.3. Acının Dönüştürücü Gücü ile İlgili Yapılan Çalışmalar

Ulusal literatürde yapılan birçok araştırma, acının dönüştürücü gücü inancının yaşam doyumu, psikolojik iyi oluş ve kişilerarası ilişkilerle pozitif yönde ilişkili olduğunu göstermektedir. Üniversite öğrencileri ve sağlık çalışanlarıyla yürütülen çalışmalarda, bu inanç arttıkça yaşam tatmininin yükseldiği ve psikolojik dayanıklılığın desteklendiği bulunmuştur (Dinçer vd., 2015; İzgüden ve Erdem, 2017; Sarı, 2018; Kaplan ve Keser, 2021). Ayrıca öz-aşkınlık, fedakârlık ve özgeci sevgi gibi süreçlerle de anlamlı ilişkiler saptanmıştır (Karabacak-Çelik ve Aşantugrul, 2023; Kölemen, 2022). Bu bulgular, acının dönüştürücü gücünün yalnızca travma psikolojisiyle sınırlı olmayıp, benlik gelişimi ve kişilerarası ilişkilerde de işlevsel olabileceğini göstermektedir.

COVID-19 pandemisi ve sağlık alanında yapılan çalışmalar, acının dönüştürücü gücünün travma sonrası büyüme ile yakından ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. Okul psikolojik danışmanları, hemşireler ve kronik hastalığı olan bireyler üzerinde yürütülen araştırmalarda, bu inancın travmatik deneyimlerden psikolojik büyüme elde etme olasılığını artırdığı gösterilmiştir (Uğur ve Sarı, 2022; Sarıalioğlu vd., 2022; Atik vd., 2022). Benzer şekilde, kanser hastaları ve yakınlarıyla yapılan çalışmalarda, acının dönüştürücü gücü ruh sağlığı

sürekliliği ve uyumla pozitif ilişkili bulunmuştur (Bursalıoğlu, 2024; Ellis vd., 2015). Nitel araştırmalar da bu tabloyu desteklemekte; katılımcılar acı deneyimlerini “yeniden doğuş”, “Anka kuşu” veya “tırtılın kelebeğe dönüşmesi” gibi metaforlarla tanımlamışlardır (Taş vd., 2023). Bu bulgular, acının dönüştürücü gücünün kriz, hastalık ve kayıp gibi zorlu yaşam deneyimlerinde işlevsel bir kaynak olabileceğini göstermektedir.

Uluslararası literatür kavramı daha geniş bir bağlamda ele almaktadır. Scrutton (2015), depresyon deneyimlerinden yola çıkarak acının ruhsal gelişimdeki rolünü tartışmış; Stoeber (2003) “dönüştürücü acı” ile “yıkıcı acı”yı birbirinden ayırmıştır. Wong (2021), Varoluşçu Pozitif Psikoloji çerçevesinde acıyı yalnızca başa çıkma değil, anlam ve bütünlük kaynağı olarak değerlendirmiştir. Fenomenolojik araştırmalar da benzer biçimde acının, yenilenmiş bir benlik duygusu, ilişkilerde derinleşme ve manevi farkındalık kazandırabileceğini göstermektedir (Gurney, 2005; Taylor, 2012). Kültürel farklılıkları inceleyen çalışmalar, acının dönüştürücü gücüne yüklenen anlamın değer sistemlerine göre değiştiğini ortaya koymuştur. İran’da yürütülen araştırmalarda, geleneksel değerlere sahip bireylerin bu inanca daha yüksek düzeyde sahip oldukları (Joshano, 2014) ve kültürel yönelimin acıya yüklenen anlamı etkilediği bulunmuştur (Joshano, 2015).

Literatür, acının dönüştürücü gücünün hem bireysel iyi oluşu destekleyen hem de travma sonrası büyümeyi kolaylaştıran bir inanç yapısı olduğunu ortaya koymaktadır. Bununla birlikte, kavram yalnızca psikolojik iyileşme değil; kültürel değerler, manevi yönelimler ve kuramsal tartışmalarla da yakından ilişkilidir. Dolayısıyla acının dönüştürücü gücü, çok boyutlu ve bağlama duyarlı bir olgu olarak değerlendirilmelidir.

2.4.4. Ebeveynleşme, Psikolojik Dayanıklılık ve Acının Dönüştürücü Gücü ile İlgili Yapılan Çalışmalar

Ebeveynleşme ile psikolojik dayanıklılık arasındaki ilişki alanyazında farklı açılardan ele alınmıştır. Ebeveynleşme ile acının dönüştürücü gücü arasındaki ilişkinin doğrudan yer aldığı herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bunun yerine ebeveynleşme ile travma sonrası büyüme kavramının vurgulandığı çalışmalar bulunmaktadır.

Hooper (2003) duygusal ebeveynleşmenin sıkıntıyla güçlü şekilde ilişkili olduğunu, ancak bu durumda dahi psikolojik dayanıklılığın travma sonrası büyümenin en güçlü yordayıcısı

olduğunu göstermiştir. Nitel araştırmalar da benzer biçimde ebeveynleşme yükünün duygusal stres ve sosyal izolasyonu artırabileceğini ortaya koymuştur (Gilford ve Reynolds, 2011; Chademana ve Van Wyk, 2021). Yakın tarihli çalışmalar, özellikle tek ebeveynli ailelerde yaşayan kız çocuklarının ebeveynleşme deneyimlerinin çift yönlü olduğunu, olgunluk ve bağımsızlık gelişimini desteklerken aynı zamanda duygusal yük ve akademik zorluklar yarattığını vurgulamaktadır (Shamsaee vd., 2024; Sharpe, 2024). Bu bulgular, ebeveynleşmenin yoğunluğu ve niteliği arttıkça bireyde kırılganlık yaratabileceğine işaret etmektedir.

Öte yandan, bazı çalışmalar ebeveynleşmenin psikolojik dayanıklılığı destekleyebileceğini göstermektedir. Hooper, Marotta ve Lanthier (2008), ebeveynleşmenin her zaman olumsuz sonuçlar doğurmadığını; dayanıklılığın travma sonrası büyümenin %14'ünü açıkladığını ve bireylerin güçlenmelerini desteklediğini belirtmiştir. Nicel araştırmalarda, ebeveynleşmenin klinik alanlarda eğitim gören öğrencilerde psikolojik dayanıklılığı pozitif yönde yordadığı bulunmuştur (Yew vd., 2017). Benzer biçimde, empati ve dayanıklılık arasındaki ilişkiler incelendiğinde, ebeveynleşmenin özellikle bilişsel empatiyle ilişkili olduğu görülmüştür (Van der Mijl ve Vingerhoets, 2017). Nitel bulgular da ebeveynleşmenin uygun başa çıkma mekanizmaları ve destekleyici sosyal çevreyle birleştiğinde öz-yeterlik, olgunluk ve kişilerarası ilişkileri güçlendirebildiğini ortaya koymaktadır (Teng vd., 2021; Baker ve Claridge, 2023). Bu sonuçlar, ebeveynleşmenin bazı koşullarda uyum geliştirici bir işlev görebileceğini göstermektedir.

Araştırmalar, ebeveynleşme ile dayanıklılık arasındaki ilişkinin bağlamsal faktörlerden etkilendiğini vurgulamaktadır. Hollanda'da yapılan çalışmalar, genç bakım verenlerin ebeveynleşme puanlarının daha yüksek olduğunu, ancak psikolojik dayanıklılıkta akranlarıyla anlamlı bir fark bulunmadığını ortaya koymuştur (Boumans vd., 2018; Boumans ve Dorant, 2018). Van der Werf vd. (2022) de benzer biçimde, genç yetişkin bakıcıların sosyal faaliyetlerden geri kalma ve akademik sorunlar yaşadıklarını, fakat aynı zamanda sorumluluk alma ve öz-düzenleme becerilerinde gelişim gösterdiklerini belirtmiştir. Bu bağlamda ebeveynleşmenin etkilerinin, bireyin içinde bulunduğu kültürel değerler, sosyal destek sistemleri ve yaşam koşullarına göre farklılaştığı görülmektedir.

Genel olarak literatür, ebeveynleşme ile psikolojik dayanıklılık arasındaki ilişkinin tek yönlü olmadığını, bireysel ve bağlamsal faktörlere göre olumlu ya da olumsuz çıktılar

doğurabildiğini ortaya koymaktadır (Dariotis vd., 2023). Bununla birlikte, acının dönüştürücü gücüyle ebeveynleşme ve dayanıklılığın aynı modelde ele alındığı herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır. Mevcut çalışmalar, daha çok travma sonrası büyüme ya da dayanıklılık bağlamında ilişkiler kurmakta; acının dönüştürücü gücü kavramı bu üçlü ilişki içinde henüz sistematik biçimde incelenmemektedir. Bu durum, mevcut tez çalışmasının literatürdeki boşluğu doldurmasını anlamlı kılmaktadır.

3. MATERYAL VE METOT

Bu bölümde araştırma modeli, evren ve örneklem, verilerin nasıl toplanacağı ve işleneceği ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

3.1. Araştırma Modeli

Çocukluk döneminde ebeveynleştirilme, acının dönüştürücü gücü ve psikolojik dayanıklılık değişkenlerinin arasındaki ilişkileri değerlendirmek amacıyla gerçekleştirilen çalışma, nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeline uygun olarak yürütülmüştür. İlişkisel tarama modeli, iki veya daha fazla değişkenin birlikte değişim varlığını ve aralarındaki ilişkinin gücünü keşfetmeyi amaçlamaktadır (Karasar, 2012).

3.2. Veri Toplama Süreci

Araştırmada kullanılan bilgilendirilmiş onam formu, sosyo-demografik bilgi formu ve ölçekler, Google Form aracılığıyla çevrimiçi bir anket olarak yapılandırılmıştır. Anket formunun çevrim içi düzenlenme sürecinde; soru içerikleri, erişilebilirlik ve teknik işleyiş açısından araştırmacı tarafından gerekli düzenlemeler gerçekleştirilmiş ve nihai hâline ulaştırılmıştır. Veriler, katılımcılara çeşitli dijital mecralardan yapılan paylaşımlar aracılığıyla ulaştırılan anket bağlantısı üzerinden toplanmıştır.

3.3. Çalışma Grubu

Araştırmanın örneklemi, 2024-2025 eğitim-öğretim yılı içerisinde Bartın Üniversitesi'nde öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Çalışmaya, belirlenen katılım kriterlerini karşılayan bireyler dahil edilmiştir. Bu kriterler; 18-30 yaş aralığında olmak, ön lisans, lisans veya yüksek lisans düzeyinde öğrenci olmak ve bilgilendirilmiş gönüllü onam formunu onaylamış olmaktır. Araştırmada çalışma kriterlerine uyan 369 katılımcıya ulaşılmıştır.

3.4. Veri Toplama Araçları

Araştırmanın veri toplama araçları Kişisel Bilgi Formu, Ebeveynleşme Ölçeği, Yetişkinler

için Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği ve Acının Dönüştürücü Gücü Ölçeği kullanılmıştır.

3.4.1. Kişisel Bilgi Formu

Katılımcılara ait demografik verilerin toplanabilmesi amacıyla sosyo-demografik bilgi formu hazırlanmıştır. Bu form; katılımcıların cinsiyeti, yaşı, eğitim durumu, aile yapısı (çekirdek, geniş, tek ebeveynli vb.), ebeveynlerin hayatta olma durumu, ebeveynlerin birlikte olma durumu, annenin ve babanın eğitim durumu, kardeş sayısı, doğum sırası, çocuklukta en fazla bakım veren kişi, en uzun süre yaşanan yerleşim yeri, birlikte yaşanan kişi ve ailenin algılanan ekonomik durumu gibi değişkenleri içermektedir. Bu demografik değişkenler, ebeveynleşme, psikolojik dayanıklılık ve acının dönüştürücü gücü puanlarının çeşitli sosyo-demografik özelliklere göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek amacıyla analiz edilmiştir.

3.4.2. Ebeveynleşme Envanteri

Parentification Inventory, Hooper (2009) tarafından geliştirilmiş olup ebeveynleşme olgusunu ölçmeye yönelik en yaygın kullanılan envanterlerden biridir. Ölçek, katılımcıların çocukluk dönemlerine ilişkin deneyimlerini geriye dönük öz değerlendirme yoluyla yanıtlamalarını hedeflemektedir. Katılımcılardan, verilen maddeleri 5’li Likert tipi (1: Hiçbir zaman – 5: Her zaman) derecelendirme üzerinden puanlamaları istenmektedir. Toplamda 22 maddeden oluşan envanter, üç alt boyutta toplanmaktadır.

Birinci alt boyut Ebeveyn Odaklı Ebeveynleşme (EOE)’dir (Parent-Focused Parentification) ve 11 maddeden oluşmaktadır. Örneğin, “*Anne babam sık sık diğer aile üyeleri hakkındaki sırları benimle paylaştı.*” ifadesi bu faktörün örnek maddelerindendir. İkinci alt boyut Kardeş Odaklı Ebeveynleşme (KOE)’dir (Sibling-Focused Parentification) ve 7 madde ile ölçülmektedir. Buna örnek olarak, “*Üzgün olduklarında ya da duygusal zorluklar yaşadıklarında, kardeş (ler)imi rahatlatmam beklendi.*” maddesi verilebilir. Üçüncü alt boyut ise Ebeveynleşmenin Algılanan Yararları (AY)’dır (Perceived Benefits of Parentification). Bu boyut, ebeveynleşmeye yönelik olumlu duyguların ve düşüncelerin varlığını değerlendirmekte olup 6 maddeden oluşmaktadır. Örneğin, “*Ailem tarafından takdir edildiğimi hissettim.*” ifadesi bu boyuta örnektir. EOE ve KOE alt boyutlarından elde edilen yüksek puanlar ebeveynleşme düzeyinin arttığını, AY alt boyutundan elde edilen

yüksek puanlar ise bireylerin ebeveynleşmeye ilişkin olumlu değerlendirmelerinin güçlendiğini göstermektedir. Ölçeğin son formunun Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı .84 olarak hesaplanmıştır (Hooper, Doehler, Wallace ve Hannah, 2011). Alt ölçekler arasında anlamlı ilişkiler bulunmuş, böylece envanterin geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu belirtilmiştir. Türkçe uyarlama çalışması Köyden (2015) tarafından üniversite öğrencileriyle gerçekleştirilmiş olup, bu çalışmada ölçeğin Cronbach Alpha değeri .82 olarak bulunmuştur. Alt boyutlar için iç tutarlılık güvenirlik katsayısı değerleri sırasıyla EOE için .83, KOE için .73 ve AYU için .76 olarak bulunmuştur (Köyden, 2015).

Köyden ve Uluç'un (2018) yürüttüğü uyarlama çalışmasında, ölçeğin genel olarak orijinal faktör yapısını koruduğu görülmekle birlikte üç maddenin farklı boyutlar altında toplandığı belirlenmiştir. Araştırmacılar, bu farklılaşmanın kültürel bağlam açısından daha uygun olduğunu ifade etmiş ve sonraki araştırmalarda bu yeni faktör yapısının kullanılmasını önermiştir. Bu araştırmada kullanılan ölçek formu EK-3'te sunulmaktadır.

3.4.3. Acının Dönüştürücü Gücü Ölçeği

Joshanloo (2014), tarafından geliştirilen Acının Dönüştürücü Gücü ölçeği, Dinçer, (2015) tarafından Türkçe'ye uyarlanmıştır. 7'li Likert tipi (1= kesinlikle katılmıyorum, 7= kesinlikle katılıyorum) yanıt formatında tek faktörlü bir yapıya sahiptir. Toplam 5 maddeden oluşan ölçekte ters madde bulunmamaktadır. Örneğin, *“Üzüntü, bazı yararlı yanları olan ya da kişiyi daha üst düzey bir mükemmelliğe ve mutluluğa ulaştıran aşkın bir durum hâline gelebilir.”* ölçekte yer alan maddelerinden biridir. Ölçekten alınabilecek minimum puan 5, maksimum puan 35'tir. Yüksek puanlar, acı verici yaşam olayları sonrasında olumlu dönüşümü, gelişim ve olgunlaşma yaşandığını göstermektedir. Ölçeğin Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı .84, test-tekrar test korelasyon katsayısı ise .75'tir.

3.4.4. Yetişkinler için Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği

2003 yılında Friberg vd., tarafından geliştirilen Yetişkinler için Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği, kişisel güç, yapısal stil, sosyal yeterlilik, aile uyumu ve sosyal kaynaklar alt boyutlarını içermektedir. Friberg'un 2005'teki çalışması ile kişisel güç alt boyutu, *“kendilik algısı”* ve *“gelecek algısı”* olarak iki alt boyuta ayrılarak toplam 6 alt boyutlu bir yapı kazanmıştır. Katılımcıların yanıtlarında önyargıların önüne geçebilmek için maddeler hem

olumlu hem olumsuz ifadeler şeklinde düzenlenmiş ve beşli şematik kutucuklar üzerinden puanlanmıştır. Ölçek Basım ve Çetin (2011) tarafından Türkçe'ye uyarlanmıştır. Alt boyutların iç tutarlık katsayıları 0,66 ile 0,81 arasında değişmektedir. Güvenirlik çalışmaları, test-tekrar test yöntemiyle yapılarak ölçek 23 gün arayla uygulandığında güvenirlik düzeylerinin 0,68 ile 0,81 arasında olduğu bulunmuştur. Mevcut bulgular ölçeğin psikometrik açıdan yeterli düzeyde geçerli ve güvenilir olduğunu göstermektedir (Basım ve Çetin, 2011).

3.5. Verilerin Analizi

Veriler SPSS-27 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Sosyodemografik sorular için frekans tablosu oluşturulmuştur. Değişkenlerin grup ortalamalarındaki farklılıkları görebilmek için iki gruplu değişkenlerde bağımsız örneklem t-test ve non-parametrik Mann Whitney U analizi, üç ve daha fazla gruplu değişkenlerde One-Way ANOVA analizi ve non-parametrik Kruskal Wallis-H analizi uygulanmıştır. Ölçeklerin birbirleri arasındaki ilişkinin yönünü ve gücünü tespit edebilmek için Pearson korelasyon analizi uygulanmıştır. Bağımsız değişkenin bağımlı değişken üzerindeki etkisini görmek üzere çoklu doğrusal regresyon analizi uygulanmıştır.

4. BULGULAR VE TARTIŞMA

Bu bölümde, araştırmanın temel amacı doğrultusunda elde edilen nicel bulgulara yer verilmiştir. Katılımcılara uygulanan ölçeklerden elde edilen veriler doğrultusunda, değişkenler arasındaki ilişkiler istatistiksel analizler aracılığıyla incelenmiş ve araştırma soruları ile hipotezler kapsamında değerlendirilmiştir. Bulgular, sırasıyla tanımlayıcı istatistikler, demografik değişkenlere göre anlamlılık analizleri, korelasyon ve regresyon sonuçları şeklinde yapılandırılarak ilgili literatürle tartışılmıştır.

Tablo 4.1: Normallik varsayımı analizi ve güvenilirlik analizi

Ölçek	n	Ort.	SS	Kolmogorov Smirnov (p)	Çarpıklık	Basıklık	Cronbach's Alpha
Ebeveyn Odaklı Ebeveynleşme	369	2,68	,866	,001	,260	-,649	,881
Kardeş Odaklı Ebeveynleşme	369	2,22	,898	,000	,528	-,525	,791
Algılanan Yarar	369	2,96	,819	,000	,149	-,432	,794
Ebeveynleşme Envanteri	369	2,65	,603	,010	,256	-,167	,848
Kendilik Algısı	369	3,18	,815	,000	-,076	-,510	,737
Gelecek Algısı	369	3,26	,962	,000	-,240	-,411	,720
Yapısal Stil	369	3,23	,832	,000	,087	-,315	,539
Sosyal Yeterlilik	369	3,33	,746	,000	-,067	-,513	,644
Aile Uyumu	369	2,97	,908	,046	,055	-,530	,818
Sosyal Kaynaklar	369	3,47	,708	,200*	-,180	-,259	,720
Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği	369	3,25	,566	,014	,096	-,133	,881
Acının Dönüştürücü Gücü Ölçeği	369	4,84	1,270	,000	-,518	-,167	,788

*p>0,05

Tablo 4.1’de normallik analizi ve güvenilirlik analizleri yer almaktadır. Kolmogorov-Smirnov Analizi incelendiğinde Sosyal Kaynaklar Alt Boyutunun normal dağılım gösterdiği görülmektedir ($p>0,05$). Diğer ölçeklerin ve alt boyutların basıklık ve çarpıklık değerleri -2; +2 sınırını aşmadığından analizlerde parametrik testler kullanılırken grup gözlem sayısı yetersiz ($n<30$) olduğunda non-parametrik testler kullanılmıştır (George ve Mallery, 2010). Ölçeklerin güvenilirlikleri yeterli düzeydedir (Özdamar, 2004).

4.1. Ebeveynleşme, Psikolojik Dayanıklılık ve Acının Dönüştürücü Gücünün Demografik Değişkenlere Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular ve Tartışma

Tablo 4.2’de katılımcıların sosyodemografik bilgileri verilmiştir.

Tablo 4.2: Sosyodemografik bilgiler tablosu

Değişkenler	Grup	n	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	293	79,4
	Erkek	76	20,6
Yaş	20 ve altı	39	10,6
	21-25	186	50,4
	26-30	144	39,0
Eğitim Durumu	Ön lisans	96	26,0
	Lisans	254	68,8
	Yüksek Lisans	19	5,1
Aile Yapısı	Tek ebeveynli aile	23	6,2
	Çekirdek aile	247	66,9
	Geniş aile	99	26,8
Anne Baba Hayatta Olma Durumu	Evet	349	94,6
	Hayır	20	5,4
Anne Baba Birliktelik Durumu	Evet	328	88,9
	Hayır	41	11,1
Anne Eğitim Durumu	Okuryazar değil	45	12,2
	Okuryazar	18	4,9
	İlkokul	159	43,1
	Ortaokul	67	18,2
	Lise	44	11,9
	Üniversite	35	9,5
	Lisansüstü	1	0,3
Baba Eğitim Durumu	Okuryazar değil	6	1,6
	Okuryazar	13	3,5
	İlkokul	122	33,1
	Ortaokul	68	18,4
	Lise	84	22,8
	Üniversite	67	18,2
	Lisansüstü	9	2,4
En Uzun Yaşanılan Yer	Kentsel	286	77,5
	Kırsal	83	22,5

Tablo 4.2: (devam ediyor)

Kardeş Sayısı	1	15	4,1
	2	90	24,4
	3	123	33,3
	4 ve üzeri	141	38,2
Doğum Sırası	1	152	43,2
	2	105	29,8
	3	46	13,1
	4 ve üzeri	49	13,9
Çocuklukta En Fazla Bakım Veren Kişi	Sadece Anne	259	70,8
	Sadece Baba	8	2,2
	Anne-Baba	40	10,9
	Diğer (abla, abi, anane, teyze vb.)	59	16,1
Aile Ekonomik Durumu	Düşük gelirli	63	17,1
	Orta gelirli	292	79,1
	Yüksek gelirli	14	3,8
	Ort.	SS	
	Yaş	23,53	3,139

4.1.1. Cinsiyet

Tablo 4.3’de cinsiyet değişkeni için Bağımsız Örneklem T-Test Analizi sonuçları verilmiştir.

Tablo 4.3: Cinsiyet değişkeni t-test tablosu

Ölçek	Grup	n	Ort.	SS	t	Sd	p
Ebeveyn Odaklı Ebeveynleşme	Kadın	293	2,65	,890	-1,339	367	,183
	Erkek	76	2,79	,764			
Kardeş Odaklı Ebeveynleşme	Kadın	293	2,25	,912	1,269	367	,205
	Erkek	76	2,11	,839			
Algılanan Yarar	Kadın	293	2,95	,835	-,417	367	,677
	Erkek	76	2,99	,759			
Ebeveynleşme Envanteri	Kadın	293	2,64	,598	-,603	367	,547
	Erkek	76	2,69	,625			

Tablo 4.3: (devam ediyor)

Kendilik Algısı	Kadın	293	3,12	,839	-3,604	367	,000*
	Erkek	76	3,44	,661			
Gelecek Algısı	Kadın	293	3,24	1,007	-,995	367	,321
	Erkek	76	3,35	,762			
Yapısal Stil	Kadın	293	3,23	,867	,213	367	,831
	Erkek	76	3,21	,686			
Sosyal Yeterlilik	Kadın	293	3,33	,756	-,191	367	,849
	Erkek	76	3,34	,713			
Aile Uyum	Kadın	293	2,94	,939	-1,432	367	,154
	Erkek	76	3,09	,776			
Sosyal Kaynaklar	Kadın	293	3,48	,728	,349	367	,727
	Erkek	76	3,44	,629			
Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği	Kadın	293	3,23	,583	-1,280	367	,201
	Erkek	76	3,32	,490			
Acının Dönüştürücü Gücü Ölçeği	Kadın	293	4,82	1,246	-,596	367	,552
	Erkek	76	4,91	1,362			

*p<0,05

Cinsiyet değişkenine göre yapılan Bağımsız Örneklem T-Testi analizine göre; Ebeveyn Odaklı Ebeveynleşme ($p=,183>0,05$), Kardeş Odaklı Ebeveynleşme ($p=,205>0,05$), Algılanan Yarar ($p=,677>0,05$) ve toplam Ebeveynleşme Envanteri ($p=,547>0,05$) puanları cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılık göstermemiştir. Benzer şekilde, Gelecek Algısı ($p=,321>0,05$), Yapısal Stil ($p=,831>0,05$), Sosyal Yeterlilik ($p=,849>0,05$), Aile Uyum ($p=,154>0,05$), Sosyal Kaynaklar ($p=,727>0,05$) ve toplam Psikolojik Dayanıklılık ($p=,201>0,05$) puanlarında da anlamlı farklılık saptanmamıştır.

Buna karşılık, Kendilik Algısı alt boyutunda cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gözlenmiştir ($p=,000<0,05$). Erkek katılımcıların Kendilik Algısı puan ortalaması, kadın katılımcılardan anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur.

Ebeveynleşme literatüründe bazı araştırmalar erkek çocukların ebeveynleşme düzeylerinin kız çocuklarına kıyasla daha yüksek olabileceğini öne sürmektedir (Hooper vd., 2015; Kim, 2011).

Öte yandan, Köyden ve Uluç'un (2018) üniversite öğrencileriyle yürüttükleri çalışmada, kadın ve erkeklerin geçmişe yönelik Ebeveyn Odaklı ve Kardeş Odaklı Ebeveynleşme düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Aynı çalışmada, kadın katılımcıların ebeveynleşme sürecinden algıladıkları yararın erkeklere göre daha yüksek olduğu bildirilmiştir.

Psikolojik dayanıklılık üzerine yapılan bazı çalışmalarda, bu yapının cinsiyete göre farklılık gösterebildiği ve kadınların psikolojik dayanıklılık düzeylerinin erkeklere kıyasla daha düşük olduğu ifade edilmektedir (Erdoğan vd., 2015; Karaşar ve Canlı, 2020; Karahan vd., 2024). Öte yandan, bazı araştırmalar ise dayanıklılığın depresif belirtiler üzerindeki etkisinin cinsiyete göre değişebildiğini, özellikle kadın bireylerde çocukluk çağı travmalarına karşı daha güçlü bir koruyucu etki sağladığını ortaya koymuştur (Wei vd., 2021; Beutel vd., 2017; Bornscheuer, Landstedt ve Almquist, 2025). Buna karşın, psikolojik dayanıklılık düzeylerinde cinsiyete bağlı anlamlı farklar bulunmadığını belirten araştırmalar da mevcuttur (Balcı ve Timur, 2023; Omari vd., 2023; Pasha-Zaidi vd., 2020; Seçer ve Yıldızhan, 2020). Literatürdeki bu çelişkili bulgular, psikolojik dayanıklılığın cinsiyetten ziyade toplumsal roller, kültürel normlar ve bireysel yaşantılarla şekillenen çok boyutlu bir yapı olduğunu düşündürmektedir.

Acının Dönüştürücü Gücü puanları açısından da cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir fark saptanmamıştır ($p=,552>0,05$). Bu bulgu, literatürde yer alan benzer sonuçlarla örtüşmektedir. Kaplan ve Keser'in (2021) hemşirelik öğrencileriyle yürüttüğü çalışmada, kadın ve erkeklerin acının dönüştürücü gücüne yönelik inanç puanları arasında anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir. Benzer şekilde, Kaptanoğlu ve Öksüz'ün (2025) çocukluk çağı travmaları ile acının dönüştürücü gücü arasındaki ilişkiyi incelediği araştırmada da cinsiyet açısından anlamlı bir fark bildirilmemiştir. Bu sonuçlar, acının dönüştürücü gücü inancının daha çok bireyin yaşantısal ve bilişsel anlamlandırma süreçleriyle ilişkili olduğuna ve cinsiyet gibi sabit değişkenlerden ziyade içsel faktörlerle şekillendiğine işaret etmektedir.

4.1.2. Yaş

Tablo 4.7'de yaş değişkeni için One-Way ANOVA Analizi sonuçları verilmiştir.

Tablo 4.7: Yaş değişkeni tek yönlü anova analizi

Ölçek	Grup	n	Ort.	SS	SD	F	p	Fark
Ebeveyn Odaklı Ebeveynleşme	a)20 ve altı	39	2,72	,755	2	,828	,438	
	b)21-25	186	2,62	,882				
	c)26-30	144	2,74	,874				
	Toplam	369	2,68	,866				
Kardeş Odaklı Ebeveynleşme	a)20 ve altı	39	2,34	,789	2	,551	,577	
	b)21-25	186	2,23	,897				
	c)26-30	144	2,18	,929				
	Toplam	369	2,22	,898				
Algılanan Yarar	a)20 ve altı	39	2,96	,715	2	,217	,805	
	b)21-25	186	2,98	,846				
	c)26-30	144	2,92	,814				
	Toplam	369	2,96	,819				
Ebeveynleşme Envanteri	a)20 ve altı	39	2,70	,548	2	,249	,780	
	b)21-25	186	2,63	,610				
	c)26-30	144	2,66	,612				
	Toplam	369	2,65	,603				
Kendilik Algısı	a)20 ve altı	39	3,22	,667	2	,092	,912	
	b)21-25	186	3,19	,829				
	c)26-30	144	3,16	,838				
	Toplam	369	3,18	,815				
Gelecek Algısı	a)20 ve altı	39	3,19	,895	2	,912	,402	
	b)21-25	186	3,33	,966				
	c)26-30	144	3,19	,974				
	Toplam	369	3,26	,962				
Yapısal Stil	a)20 ve altı	39	3,21	,704	2	2,847	,059	
	b)21-25	186	3,33	,837				
	c)26-30	144	3,11	,846				
	Toplam	369	3,23	,832				
Sosyal Yeterlilik	a)20 ve altı	39	3,15	,634	2	1,348	,261	
	b)21-25	186	3,36	,750				
	c)26-30	144	3,34	,767				
	Toplam	369	3,33	,746				
Aile Uyum	a)20 ve altı	39	2,79	,923	2	1,194	,304	
	b)21-25	186	3,03	,936				
	c)26-30	144	2,94	,867				
	Toplam	369	2,97	,908				
Sosyal Kaynaklar	a)20 ve altı	39	3,31	,731	2	3,237	,040*	b>a,c
	b)21-25	186	3,56	,711				
	c)26-30	144	3,40	,686				
	Toplam	369	3,47	,708				
Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği	a)20 ve altı	39	3,14	,498	2	2,001	,137	
	b)21-25	186	3,30	,576				
	c)26-30	144	3,20	,566				
	Toplam	369	3,25	,566				
Acının Dönüştürücü Gücü Ölçeği	a)20 ve altı	39	4,85	1,346	2	,804	,448	
	b)21-25	186	4,91	1,231				
	c)26-30	144	4,73	1,299				
	Toplam	369	4,84	1,270				

*p<0.05

Yaş değişkenine göre yapılan One-Way ANOVA analizine göre; Ebeveyn Odaklı Ebeveynleşme ($p=,438>0,05$), Kardeş Odaklı Ebeveynleşme ($p=,577>0,05$), Algılanan Yarar ($p=,805>0,05$), toplam Ebeveynleşme Envanteri ($p=,780>0,05$), Kendilik Algısı ($p=,912>0,05$), Gelecek Algısı ($p=,402>0,05$), Yapısal Stil ($p=,059>0,05$), Sosyal Yeterlilik ($p=,261>0,05$), Aile Uyumu ($p=,304>0,05$), toplam Psikolojik Dayanıklılık ($p=,137>0,05$) ve Acının Dönüştürücü Gücü ($p=,448>0,05$) puanları açısından yaş grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Buna karşılık, Sosyal Kaynaklar puanı yaş değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermiştir ($p=,040<0,05$). 21–25 yaş aralığındaki bireylerin Sosyal Kaynaklar puan ortalamaları, hem 20 yaş altı hem de 26–30 yaş aralığındaki bireylerin ortalamalarından anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Bu durum, genç erişkinlik döneminin ortasında yer alan bireylerin sosyal çevrelerinden daha fazla destek aldıklarını ya da sosyal kaynaklara erişimlerinin daha güçlü olabileceğini düşündürmektedir.

Genç yetişkinlerde sosyal desteğin ruh sağlığı üzerindeki koruyucu rolü çeşitli araştırmalarla ortaya konmuştur. Nitekim sosyal destek kaynaklarının depresif belirtilere karşı koruyucu bir işlev gördüğü belirlenmiştir (Ioannou, Kassianos ve Symeou, 2019). Özellikle kadınlarda, sosyal desteğin ruhsal sıkıntıya karşı daha güçlü bir koruyucu etkiye sahip olduğu vurgulanmaktadır (Johansen, Espetvedt, Lyshol, Clench-Aas ve Myklestad, 2020). Bununla birlikte, yetersiz sosyal desteğin hem kadınlarda hem de erkeklerde ruh sağlığı sorunlarını artırdığı da gösterilmiştir (Van Droogenbroeck, Spruyt ve Keppens, 2018). Ayrıca, Avustralya’da yürütülen uzunlamasına bir araştırma, genç kadınlarda sosyal desteğin zaman içerisindeki farklı seyirlerinin ruh sağlığı ile yakından ilişkili olduğunu ve özellikle düşük ya da azalan sosyal destek düzeyine sahip bireylerin daha olumsuz ruh sağlığı sonuçları yaşadığını ortaya koymuştur (Holden, Dobson, Ware, Hockey ve Lee, 2015).

Mevcut literatürde sosyal kaynakların yaş değişkenine göre nasıl bir farklılık gösterdiği konusunda kesin bir yargıya varılamamıştır. Dolayısıyla, 21–25 yaş aralığındaki bireylerin anlamlı düzeyde daha yüksek sosyal kaynak puanlarına sahip olması, bu yaş grubunun sosyal destek sistemlerine erişim açısından daha avantajlı bir konumda olabileceğine işaret etmektedir. Bulgu, sosyal kaynakların dağılımının yaşa göre değişim gösterdiğini ve bu değişimin literatürde yeterince ele alınmadığını ortaya koymaktadır. Sosyal desteğin ruh sağlığı üzerindeki belirleyici ve koruyucu etkisi dikkate alındığında, özellikle sosyal kaynaklara erişimin sınırlı olduğu yaş

gruplarına yönelik destekleyici müdahalelerin geliştirilmesi, ruh sağlığının korunması ve güçlendirilmesi açısından önemli bir gereklilik olarak değerlendirilebilmektedir.

Elde edilen bu bulgular, literatürde yaş değişkeni ile ebeveynleşme düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığını belirten çalışmalarla örtüşmektedir (Kanıç Çelik, 2022; Bingöl, 2024; Akbaş, 2024). Öte yandan, yaş ile ebeveynleşme arasındaki ilişkiye dair farklı yönde bulgulara rastlanan araştırmalar da mevcuttur. Örneğin, Aydın ve Özyürek (2024), katılımcıların yaşı arttıkça kardeş odaklı ebeveynleştirilme düzeylerinin anlamlı şekilde azaldığını belirtmiştir. Bununla birlikte, bu konuda ulaşılan bulgular sınırlıdır ve özellikle gelişimsel seyri takip eden boylamsal araştırmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

Diğer yandan, Mumcu (2023) tarafından yürütülen bir çalışmada, katılımcı yaşı arttıkça genel ebeveynleşme düzeyinin de yükseldiği bildirilmiştir. Benzer şekilde, Fındık (2024) çalışmasında, katılımcıların yaşı ile ebeveyn odaklı ebeveynleşme puanları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki saptamıştır. Bu bulguya göre, yaş ilerledikçe bireylerin ebeveynsel sorumlulukları daha çok üstlenmeye başladıkları ve bu durumun geçmişteki ebeveynleşme deneyimlerine yansımış olabileceği öne sürülebilmektedir.

4.1.3. Eğitim Durumu

Tablo 4.9’da eğitim durumu değişkeni için Kruskal Wallis-H Analizi sonuçları verilmiştir.

Tablo 4.9: Eğitim durumu değişkeni kruskal wallis-h analizi

Ölçek	Grup	n	Ort.	SS	SD	H	p	Fark
Ebeveyn Odaklı Ebeveynleşme	a) Ön lisans	96	2,62	,795	2	,511	,774	
	b) Lisans	254	2,70	,891				
	c) Yüksek Lisans	19	2,72	,898				
	Toplam	369	2,68	,866				
Kardeş Odaklı Ebeveynleşme	a) Ön lisans	96	2,25	,864	2	3,608	,165	
	b) Lisans	254	2,23	,899				
	c) Yüksek Lisans	19	1,92	1,042				
	Toplam	369	2,22	,898				
Algılanan Yarar	a) Ön lisans	96	2,80	,798	2	5,602	,061	
	b) Lisans	254	3,01	,823				
	c) Yüksek Lisans	19	3,15	,787				

Tablo 4.9: (devam ediyor)

	Toplam	369	2,96	,819				
Ebeveynleşme Envanteri	a) Ön lisans	96	2,59	,589	2	1,814	,404	
	b) Lisans	254	2,68	,612				
	c) Yüksek Lisans	19	2,66	,570				
	Toplam	369	2,65	,603				
Kendilik Algısı	a) Ön lisans	96	3,18	,795	2	,074	,964	
	b) Lisans	254	3,18	,829				
	c) Yüksek Lisans	19	3,21	,771				
	Toplam	369	3,18	,815				
Gelecek Algısı	a) Ön lisans	96	3,11	,949	2	3,364	,186	
	b) Lisans	254	3,33	,955				
	c) Yüksek Lisans	19	3,18	1,070				
	Toplam	369	3,26	,962				
Yapısal Stil	a) Ön lisans	96	3,09	,733	2	3,625	,163	
	b) Lisans	254	3,28	,871				
	c) Yüksek Lisans	19	3,33	,717				
	Toplam	369	3,23	,832				
Sosyal Yeterlilik	a) Ön lisans	96	3,22	,649	2	5,638	,060	
	b) Lisans	254	3,35	,770				
	c) Yüksek Lisans	19	3,63	,819				
	Toplam	369	3,33	,746				
Aile Uyumu	a) Ön lisans	96	2,95	,915	2	,743	,690	
	b) Lisans	254	2,96	,906				
	c) Yüksek Lisans	19	3,14	,948				
	Toplam	369	2,97	,908				
Sosyal Kaynaklar	a) Ön lisans	96	3,26	,672	2	12,533	,002*	b,c>a
	b) Lisans	254	3,53	,719				
	c) Yüksek Lisans	19	3,71	,521				
	Toplam	369	3,47	,708				
Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği	a) Ön lisans	96	3,14	,499	2	5,521	,063	
	b) Lisans	254	3,27	,591				
	c) Yüksek Lisans	19	3,39	,497				
	Toplam	369	3,25	,566				
Acının Dönüştürücü Gücü Ölçeği	a) Ön lisans	96	4,85	1,310	2	,529	,768	
	b) Lisans	254	4,84	1,261				
	c) Yüksek Lisans	19	4,69	1,234				
	Toplam	369	4,84	1,270				

*p<0.05

Eğitim durumu değişkenine göre yapılan Kruskal-Wallis H testi analizine göre; Ebeveyn Odaklı Ebeveynleşme ($p=,774>0,05$), Kardeş Odaklı Ebeveynleşme ($p=,165>0,05$), Algılanan Yarar ($p=,061>0,05$), toplam Ebeveynleşme Envanteri ($p=,404>0,05$), Kendilik Algısı ($p=,964>0,05$), Gelecek Algısı ($p=,186>0,05$), Yapısal Stil ($p=,163>0,05$), Sosyal Yeterlilik ($p=,060>0,05$), Aile Uyumu ($p=,690>0,05$), toplam Psikolojik Dayanıklılık ($p=,063>0,05$) ve Acının Dönüştürücü Gücü ($p=,768>0,05$) puanları açısından, eğitim durumu grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Bununla birlikte, Sosyal Kaynaklar alt boyutu puanları eğitim düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermiştir ($p=,002<0,05$). Yapılan ikili karşılaştırmalarda, lisans ve yüksek lisans mezunu bireylerin Sosyal Kaynaklar puan ortalamalarının, ön lisans mezunu bireylere kıyasla anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu durum, eğitim düzeyi arttıkça bireylerin sosyal destek sistemlerine erişim imkânlarının ve sosyal çevreden algıladıkları desteğin de arttığını düşündürmektedir.

Literatürde eğitim düzeyi ile ebeveynleşme düzeyi arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalar farklı sonuçlar ortaya koymaktadır. Örneğin, Akdaş (2022) tarafından yürütülen bir araştırmada, bireylerin eğitim düzeylerine göre “sağlıklı ebeveynleşme” puanlarında anlamlı bir fark saptanmış; lisansüstü eğitim almış bireylerin çocukluk döneminde daha az ebeveyn rolü üstlendikleri bildirilmiştir. Buna karşın, Kuğu (2024) tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada, ebeveynleşme düzeylerinin eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermediği ortaya konmuştur.

Bu çelişkili bulgular, bireylerin eğitim seviyesinin tek başına ebeveynleşme deneyimini belirleyen bir faktör olmayabileceğini; ancak sosyal destek algısı ve sosyal kaynaklara erişim konusunda belirleyici bir rol oynayabileceğini göstermektedir. Eğitimle birlikte gelişen bilişsel farkındalık, sosyal ilişkileri yönetme becerisi ve destek talep etme kapasitesinin, bireylerin sosyal kaynaklardan daha etkin yararlanmalarına katkı sağlayabileceği düşünülmektedir.

4.1.4. Aile Yapısı

Tablo 4.10’da aile yapısı değişkeni için Kruskal Wallis-H Analizi sonuçları verilmiştir.

Tablo 4.10: Aile yapısı değişkeni kruskal wallis-h analizi

Ölçek	Grup	n	Ort.	SS	SD	H	p	Fark
Ebeveyn Odaklı Ebeveynleşme	a) Tek ebeveynli aile	23	2,99	1,041	2	2,550	,279	
	b) Çekirdek aile	247	2,66	,846				
	c) Geniş aile	99	2,67	,867				
	Toplam	369	2,68	,866				
Kardeş Odaklı Ebeveynleşme	a) Tek ebeveynli aile	23	2,20	1,158	2	1,814	,404	
	b) Çekirdek aile	247	2,18	,859				
	c) Geniş aile	99	2,32	,928				
	Toplam	369	2,22	,898				
Algılanan Yarar	a) Tek ebeveynli aile	23	2,84	,926	2	7,363	,025*	b>c
	b) Çekirdek aile	247	3,03	,796				
	c) Geniş aile	99	2,80	,832				
	Toplam	369	2,96	,819				
Ebeveynleşme Envanteri	a) Tek ebeveynli aile	23	2,77	,700	2	1,501	,472	
	b) Çekirdek aile	247	2,65	,580				
	c) Geniş aile	99	2,63	,639				
	Toplam	369	2,65	,603				
Kendilik Algısı	a) Tek ebeveynli aile	23	3,46	,614	2	4,081	,130	
	b) Çekirdek aile	247	3,19	,823				
	c) Geniş aile	99	3,09	,827				
	Toplam	369	3,18	,815				
Gelecek Algısı	a) Tek ebeveynli aile	23	3,35	,979	2	3,956	,138	
	b) Çekirdek aile	247	3,32	,936				
	c) Geniş aile	99	3,10	1,012				
	Toplam	369	3,26	,962				
Yapısal Stil	a) Tek ebeveynli aile	23	3,28	,927	2	5,113	,078	
	b) Çekirdek aile	247	3,28	,818				
	c) Geniş aile	99	3,08	,835				
	Toplam	369	3,23	,832				
Sosyal Yeterlilik	a) Tek ebeveynli aile	23	3,25	,611	2	16,673	,000*	b>c
	b) Çekirdek aile	247	3,44	,745				
	c) Geniş aile	99	3,08	,724				
	Toplam	369	3,33	,746				
Aile Uyum	a) Tek ebeveynli aile	23	2,66	,840	2	3,087	,214	
	b) Çekirdek aile	247	3,00	,916				
	c) Geniş aile	99	2,95	,899				
	Toplam	369	2,97	,908				
Sosyal Kaynaklar	a) Tek ebeveynli aile	23	3,47	,669	2	10,557	,005*	b>c
	b) Çekirdek aile	247	3,55	,719				
	c) Geniş aile	99	3,28	,657				
	Toplam	369	3,47	,708				
Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği	a) Tek ebeveynli aile	23	3,24	,560	2	7,742	,021*	b>c
	b) Çekirdek aile	247	3,30	,548				
	c) Geniş aile	99	3,10	,593				
	Toplam	369	3,25	,566				
Acının Dönüştürücü Gücü Ölçeği	a) Tek ebeveynli aile	23	4,58	1,350	2	3,751	,153	
	b) Çekirdek aile	247	4,92	1,288				
	c) Geniş aile	99	4,69	1,196				
	Toplam	369	4,84	1,270				

*p<0.05

Kruskal-Wallis H Testi sonuçlarına göre aile yapısı değişkeni gruplarına göre Ebeveyn Odaklı Ebeveynleşme ($p=,279>0,05$), Kardeş Odaklı Ebeveynleşme ($p=,404>0,05$), toplam

Ebeveynleşme Envanteri ($p=,472>0,05$), Kendilik Algısı ($p=,130>0,05$), Gelecek Algısı ($p=,138>0,05$), Yapısal Stil ($p=,078>0,05$), Aile Uyumunu ($p=,214>0,05$) ve Acının Dönüştürücü Gücü ($p=,153>0,05$) puanları açısından gruplar arasında anlamlı bir farklılık saptanmamıştır.

Buna karşın, Algılanan Yarar ($p=,025<0,05$), Sosyal Yeterlilik ($p=,000<0,05$), Sosyal Kaynaklar ($p=,005<0,05$) ve toplam Psikolojik Dayanıklılık ($p=,021<0,05$) puanları açısından aile yapısı grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılıklar bulunmuştur. Karşılaştırmalı analizler, çekirdek aile yapısına sahip bireylerin hem Sosyal Yeterlilik hem Sosyal Kaynaklar hem de toplam Psikolojik Dayanıklılık puan ortalamalarının, geniş aile yapısına sahip bireylerden anlamlı düzeyde yüksek olduğunu göstermektedir. Aynı zamanda, çekirdek aile grubundaki bireylerin Algılanan Yarar puanları da geniş ailede yetişen bireylerden anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur. Bu bulgular, çekirdek aile yapısının bireylerin ebeveynleşmeden algıladıkları yarar, sosyal işlevsellik, destek algısı ve psikolojik dayanıklılık düzeylerine olumlu katkı sağlayabileceğini düşündürmektedir.

Literatürde, geniş aile yapısında yaşayan bireylerin ebeveynleşme düzeylerinin daha yüksek olabileceğine dair bulgular yer almaktadır. Özellikle geniş aile yapısının rol paylaşımındaki belirsizlikler ve fazla sayıda aile üyesiyle kurulan ilişkiler, çocukların daha fazla sorumluluk üstlenmelerine neden olabilmektedir (Bingöl, 2024). Ayrıca, tek ebeveynli aile yapısında büyüyen bireylerin de ailede rollerin yeniden düzenlenmesi nedeniyle ebeveynleşme düzeylerinin daha yüksek olduğu belirtilmiştir (Shamsaee, vd., 2024).

Ancak mevcut araştırmanın bulguları, çekirdek aile yapısına sahip bireylerin, özellikle sosyal yeterlilik ve sosyal kaynaklara erişim gibi yönlerden daha güçlü olduğunu ortaya koymaktadır. Bu sonuçlar, çekirdek ailedeki daha yapılandırılmış ilişkilerin, bireylerin dış çevreyle kurdukları bağlara ve psikososyal kaynaklardan yararlanma becerilerine olumlu yansımış olabileceği yönünde bir yorumun yapılabileceğini göstermektedir. Bununla birlikte, çekirdek aile yapısının ebeveynleşmenin tamamen ortadan kalktığı bir yapı olmadığı; aile içi dinamikler, ebeveynlerin bireysel zorlukları ve çocuk sayısı gibi unsurların ebeveynleşmeye zemin hazırlayabileceği göz ardı edilmemelidir.

4.1.5. Anne Baba Hayatta Olma Durumu

Tablo 4.6’da anne baba hayatta olma durumu değişkeni için Bağımsız Örneklem Mann-Whitney U Test Analizi sonuçları verilmiştir.

Tablo 4.6: Anne baba hayatta olma durumu değişkeni mann-whitney u test tablosu

Ölçek	Grup	n	Ort.	SS	z	Sd	p
Ebeveyn Odaklı Ebeveynleşme	Evet	349	2,67	,857	-,609	367	,542
	Hayır	20	2,83	1,021			
Kardeş Odaklı Ebeveynleşme	Evet	349	2,23	,885	-1,406	367	,160
	Hayır	20	2,04	1,108			
Algılanan Yarar	Evet	349	2,96	,814	-,037	367	,971
	Hayır	20	2,98	,923			
Ebeveynleşme Envanteri	Evet	349	2,65	,592	-,039	367	,969
	Hayır	20	2,69	,791			
Kendilik Algısı	Evet	349	3,18	,825	-,655	367	,512
	Hayır	20	3,28	,626			
Gelecek Algısı	Evet	349	3,26	,962	-,280	367	,779
	Hayır	20	3,31	,976			
Yapısal Stil	Evet	349	3,22	,829	-,707	367	,479
	Hayır	20	3,36	,901			
Sosyal Yeterlilik	Evet	349	3,34	,751	-,733	367	,463
	Hayır	20	3,23	,667			
Aile Uyum	Evet	349	2,96	,902	-,683	367	,494
	Hayır	20	3,08	1,034			
Sosyal Kaynaklar	Evet	349	3,46	,715	-,771	367	,441
	Hayır	20	3,59	,583			
Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği	Evet	349	3,24	,568	-,780	367	,435
	Hayır	20	3,31	,545			
Acının Dönüştürücü Gücü Ölçeği	Evet	349	4,83	1,292	-,258	367	,796
	Hayır	20	5,02	,794			

Anne-baba hayatta olma durumuna göre yapılan Mann-Whitney U Testi analizine göre; Ebeveyn Odaklı Ebeveynleşme ($p=,542>0,05$), Kardeş Odaklı Ebeveynleşme ($p=,160>0,05$), Algılanan Yarar ($p=,971>0,05$), toplam Ebeveynleşme Envanteri ($p=,969>0,05$), Kendilik Algısı ($p=,512>0,05$), Gelecek Algısı ($p=,779>0,05$), Yapısal Stil ($p=,479>0,05$), Sosyal Yeterlilik ($p=,463>0,05$), Aile Uyum ($p=,494>0,05$), Sosyal Kaynaklar ($p=,441>0,05$), toplam Psikolojik Dayanıklılık ($p=,435>0,05$) ve Acının Dönüştürücü Gücü ($p=,796>0,05$) puanları açısından, anne ve babası hayatta olan bireyler ile olmayanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bu bulgu, ebeveynlerin hayatta olup olmama durumunun, çalışmada yer alan psikososyal değişkenler üzerinde belirgin bir etkisinin olmadığını göstermektedir.

Belirtilen bulgulardan farklı olarak literatürde, ebeveyn kaybı sonrası hayatta kalan ebeveynle çocuk arasındaki ilişkide rol belirsizlikleri ve sorumluluk değişimlerinin ortaya çıkabileceği, bu süreçte çocukların daha fazla sorumluluk üstlenme eğiliminde olabileceği vurgulanmıştır (Droser, 2020; Hanna, McCaughan ve Semple, 2019). Ancak bu sorumluluk artışının ebeveynleşme düzeyine nasıl yansıdığı net olarak ortaya konmamıştır. Mumcu (2023)'ün çalışmasında da benzer şekilde, ebeveynlerin hayatta olma durumunun ebeveynleşme üzerinde anlamlı bir etkisinin bulunmadığı, ancak örneklem gruplarındaki dengesizlik nedeniyle bu sonucun sınırlı yorumlanması gerektiği belirtilmiştir.

Mevcut literatür incelendiğinde, ebeveynlerin hayatta olup olmama durumunun ebeveynleşme, psikolojik dayanıklılık veya acının dönüştürücü gücü gibi kavramlarla doğrudan ilişkilendirildiği karşılaştırmalı çalışmaların oldukça sınırlı olduğu görülmektedir. Ebeveyn kaybı sonrası çocukların ailede daha fazla sorumluluk üstlenmeleri olasıdır; ancak bu durumun ebeveynleşme kapsamında tanımlanıp tanımlanmadığı ve hangi koşullarda kalıcı bir role dönüştüğü konusu henüz yeterince açıklığa kavuşturulmamıştır. Bu nedenle, bu değişkenin psikososyal işlevler üzerindeki etkilerini daha kapsamlı biçimde ele alan nitel ve nicel araştırmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

4.1.6. Anne Baba Birliktelik Durumu

Tablo 4.4'de anne baba birliktelik durumu değişkeni için Bağımsız Örneklem T-Test Analizi sonuçları verilmiştir.

Tablo 4.4: Anne baba birliktelik durumu değişkeni t-test tablosu

Ölçek	Grup	n	Ort.	SS	t	Sd	p
Ebeveyn Odaklı Ebeveynleşme	Evet	328	2,66	,853	-1,224	367	,222
	Hayır	41	2,84	,960			
Kardeş Odaklı Ebeveynleşme	Evet	328	2,24	,875	,865	367	,392
	Hayır	41	2,09	1,071			
Algılanan Yarar	Evet	328	2,99	,828	2,264	367	,024*
	Hayır	41	2,69	,690			
Ebeveynleşme Envanteri	Evet	328	2,66	,597	,298	367	,766
	Hayır	41	2,63	,662			
Kendilik Algısı	Evet	328	3,14	,806	-2,946	367	,003*
	Hayır	41	3,53	,818			
Gelecek Algısı	Evet	328	3,26	,945	-,258	367	,797
	Hayır	41	3,30	1,101			
Yapısal Stil	Evet	328	3,23	,829	-,265	367	,791
	Hayır	41	3,26	,870			
Sosyal Yeterlilik	Evet	328	3,32	,762	-,624	367	,533
	Hayır	41	3,40	,610			
Aile Uyum	Evet	328	3,00	,916	1,655	367	,099
	Hayır	41	2,75	,825			
Sosyal Kaynaklar	Evet	328	3,47	,718	,029	367	,977
	Hayır	41	3,47	,633			
Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği	Evet	328	3,24	,570	-,524	367	,601
	Hayır	41	3,29	,539			
Acının Dönüştürücü Gücü Ölçeği	Evet	328	4,84	1,276	,165	367	,869
	Hayır	41	4,80	1,238			

*p<0,05

Anne-baba birliktelik durumuna göre yapılan Bağımsız Örneklem T-Testi analizine göre; Ebeveyn Odaklı Ebeveynleşme ($p=,222>0,05$), Kardeş Odaklı Ebeveynleşme ($p=,392>0,05$), toplam Ebeveynleşme Envanteri ($p=,766>0,05$), Gelecek Algısı ($p=,797>0,05$), Yapısal Stil ($p=,791>0,05$), Sosyal Yeterlilik ($p=,533>0,05$), Aile Uyum ($p=,099>0,05$), Sosyal Kaynaklar ($p=,977>0,05$), toplam Psikolojik Dayanıklılık ($p=,601>0,05$) ve Acının Dönüştürücü Gücü ($p=,869>0,05$) puanları açısından, anne ve

babası birlikte olan bireylerle olmayan bireyler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Ancak Algılanan Yarar ($p=,024<0,05$) ve Kendilik Algısı ($p=,003<0,05$) boyutlarında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Anne ve babası birlikte olan bireylerin Algılanan Yarar puan ortalamalarının, birlikte olmayan bireylerden anlamlı düzeyde daha yüksek olması; ebeveynleşme sürecinin daha olumlu anlamlarla yapılandırıldığı, işlevsel biçimde değerlendirildiği bir bağlamda geliştiğine işaret etmektedir.

Öte yandan, anne ve babası birlikte olmayan bireylerin Kendilik Algısı puanları, anne babası birlikte olan bireylerin Kendilik Algısı puanlarından daha yüksek bulunmuştur.

Bu bulgular, ailedeki yapısal kopuşun bireyde erken yaşta öz yeterlilik, bağımsızlık ve içsel kaynaklara yönelme gibi bireysel gelişimi destekleyici sonuçlar doğurabileceğine, bununla birlikte ebeveyn birlikteliğinin yalnızca koruyucu değil, aynı zamanda bireyin benlik algısı ve ebeveynleşme deneyimini nasıl yorumladığı üzerinde belirleyici bir faktör olabileceğine işaret etmektedir.

Ancak yürütülen çalışmada gruplar arası örneklem dengesizliği bulunmaktadır. Anne babası ayrı olan bireylerin sayıca az olması ($n=41$), varyansın bu grupta daha fazla değişmesine ve sonuçların genellenebilirliğinin sınırlandırılmasına yol açabilmektedir.

Bazı araştırmalar, boşanmış ailelerde yetişen çocukların özsaygılarının daha düşük ve kendilik algılarının daha olumsuz olduğunu ortaya koymuştur (Lahiri vd., 2023; Angjelkoska vd., 2015). Bulguların bu noktada literatürle farklılaştığı görülmüştür.

Çalışma bulgularından farklı olarak literatürde, boşanmış ailelerde ebeveynleşme düzeyinin daha yüksek olduğuna dair çeşitli bulgular yer almaktadır. Örneğin Wilkins-Clark, Wu ve Markham (2024), ebeveynleri boşanmış genç yetişkinlerin ebeveyn rolünü üstlenme eğiliminde olduklarını ve bu durumun artan stres ve alarm tepkileriyle ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. Benzer şekilde, Masiran vd., (2022) ebeveynleşmenin boşanmış ailelerde daha sık gözlemlendiğini belirtmiş; bu durumun bazı bireylerde dayanıklılık ve empati gibi olumlu özellikleri destekleyebildiğini, ancak duygusal yük ve stres gibi olumsuz etkilerinin daha baskın olduğunu ifade etmiştir.

4.1.7 Anne Eğitim Durumu

Tablo 4.11’de anne eğitim durumu değişkeni için Kruskal Wallis-H Analizi sonuçları verilmiştir.

Tablo 4.11: Anne eğitim durumu değişkeni kruskal wallis-h analizi

Ölçek	Grup	n	Ort.	SS	SD	H	p	Fark
Ebeveyn Odaklı Ebeveynleşme	a) Okuryazar değil	45	2,63	,857	5	4,872	,432	
	b) Okuryazar	18	2,46	,930				
	c) İlkokul	159	2,78	,873				
	d) Ortaokul	67	2,67	,898				
	e) Lise	44	2,61	,807				
	f) Üniversite	36	2,52	,826				
	Toplam	369	2,68	,866				
Kardeş Odaklı Ebeveynleşme	a) Okuryazar değil	45	2,32	,937	5	8,368	,137	
	b) Okuryazar	18	2,14	,953				
	c) İlkokul	159	2,34	,949				
	d) Ortaokul	67	1,97	,685				
	e) Lise	44	2,26	,968				
	f) Üniversite	36	2,03	,769				
	Toplam	369	2,22	,898				
Algılanan Yarar	a) Okuryazar değil	45	2,77	,783	5	7,273	,201	
	b) Okuryazar	18	3,00	,880				
	c) İlkokul	159	2,90	,813				
	d) Ortaokul	67	3,13	,890				
	e) Lise	44	3,01	,820				
	f) Üniversite	36	3,06	,682				
	Toplam	369	2,96	,819				
Ebeveynleşme Envanteri	a) Okuryazar değil	45	2,60	,665	5	3,873	,568	
	b) Okuryazar	18	2,54	,542				
	c) İlkokul	159	2,71	,604				
	d) Ortaokul	67	2,64	,626				
	e) Lise	44	2,64	,617				
	f) Üniversite	36	2,56	,488				
	Toplam	369	2,65	,603				
Kendilik Algısı	a) Okuryazar değil	45	3,05	,716	5	11,351	,045*	d,e>c e>a
	b) Okuryazar	18	3,44	,709				
	c) İlkokul	159	3,07	,874				
	d) Ortaokul	67	3,34	,720				
	e) Lise	44	3,42	,797				
	f) Üniversite	36	3,13	,817				
	Toplam	369	3,18	,815				
Gelecek Algısı	a) Okuryazar değil	45	3,22	,737	5	5,196	,392	
	b) Okuryazar	18	3,49	1,066				
	c) İlkokul	159	3,15	1,048				
	d) Ortaokul	67	3,34	,954				

Tablo 4.11: (devam ediyor)

	e) Lise	44	3,39	,868				
	f) Üniversite	36	3,41	,864				
	Toplam	369	3,26	,962				
Yapısal Stil	a) Okuryazar değil	45	3,03	,818	5	7,255	,202	
	b) Okuryazar	18	3,49	,591				
	c) İlkokul	159	3,21	,884				
	d) Ortaokul	67	3,33	,840				
	e) Lise	44	3,17	,792				
	f) Üniversite	36	3,31	,725				
	Toplam	369	3,23	,832				
Sosyal Yeterlilik	a) Okuryazar değil	45	3,13	,666	5	14,670	,012*	d>a
	b) Okuryazar	18	3,34	1,001				
	c) İlkokul	159	3,23	,721				
	d) Ortaokul	67	3,53	,730				
	e) Lise	44	3,48	,655				
	f) Üniversite	36	3,46	,845				
	Toplam	369	3,33	,746				
Aile Uyumu	a) Okuryazar değil	45	3,00	,822	5	6,814	,235	
	b) Okuryazar	18	3,16	,989				
	c) İlkokul	159	2,82	,921				
	d) Ortaokul	67	3,08	,901				
	e) Lise	44	3,08	,984				
	f) Üniversite	36	3,13	,792				
	Toplam	369	2,97	,908				
Sosyal Kaynaklar	a) Okuryazar değil	45	3,21	,455	5	11,180	,048*	d>a
	b) Okuryazar	18	3,53	,829				
	c) İlkokul	159	3,45	,700				
	d) Ortaokul	67	3,63	,711				
	e) Lise	44	3,46	,775				
	f) Üniversite	36	3,56	,792				
	Toplam	369	3,47	,708				
Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği	a) Okuryazar değil	45	3,11	,432	5	12,354	,030*	d>a
	b) Okuryazar	18	3,40	,665				
	c) İlkokul	159	3,16	,570				
	d) Ortaokul	67	3,39	,570				
	e) Lise	44	3,34	,602				
	f) Üniversite	36	3,33	,522				
	Toplam	369	3,25	,566				
Acının Dönüştürücü Gücü Ölçeği	a) Okuryazar değil	45	4,71	1,387	5	2,439	,786	
	b) Okuryazar	18	4,98	1,501				
	c) İlkokul	159	4,92	1,244				
	d) Ortaokul	67	4,85	1,320				
	e) Lise	44	4,66	1,206				
	f) Üniversite	36	4,74	1,128				
	Toplam	369	4,84	1,270				

*p<0.05

Anne eğitim durumu değişkenine göre yapılan Kruskal-Wallis H analizine göre; Ebeveyn

Odaklı Ebeveynleşme ($p=,432>0,05$), Kardeş Odaklı Ebeveynleşme ($p=,137>0,05$), Algılanan Yarar ($p=,201>0,05$), toplam Ebeveynleşme Envanteri ($p=,568>0,05$), Gelecek Algısı ($p=,392>0,05$), Yapısal Stil ($p=,202>0,05$), Aile Uyum ($p=,235>0,05$) ve Acının Dönüştürücü Gücü ($p=,786>0,05$) puanları açısından gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bu sonuçlar, bireylerin annelerinin eğitim düzeyinin ebeveynleşme, gelecek algısı, yapısal stil, aile uyumu ve acıdan anlam çıkarma gibi değişkenler üzerinde belirgin bir etkisi olmadığını göstermektedir.

Buna karşın, Kendilik Algısı ($p=,045<0,05$), Sosyal Yeterlilik ($p=,012<0,05$), Sosyal Kaynaklar ($p=,048<0,05$) ve Psikolojik Dayanıklılık ($p=,030<0,05$) puanlarında anlamlı düzeyde farklılıklar saptanmıştır. Detaylı karşılaştırmalar, annesi ortaokul ve lise mezunu olan bireylerin Kendilik Algısı puan ortalamalarının, annesi ilkokul mezunu bireylere göre anlamlı biçimde daha yüksek olduğunu; ayrıca, annesi lise mezunu bireyler ile annesi okuryazar olmayan bireyler arasında da anlamlı fark bulunduğunu ortaya koymaktadır. Sosyal Yeterlilik açısından ise, annesi ortaokul mezunu olan bireylerin puanları, annesi okuryazar olmayan bireylerden anlamlı düzeyde yüksektir. Benzer şekilde, annesi ortaokul mezunu olan bireylerin Sosyal Kaynaklar ve Psikolojik Dayanıklılık puan ortalamaları, annesi okuryazar olmayan bireylere kıyasla daha yüksek bulunmuştur. Bu bulgular, annenin eğitim düzeyinin bireylerin benlik algısı, sosyal becerileri, destek algısı ve psikolojik dayanıklılık düzeyi üzerinde önemli bir rol oynayabileceğine işaret etmektedir.

Literatürde benzer bulguların olduğu görülmüştür. Bazı araştırmalarda, annenin eğitim düzeyi, evde sağlanan destek, öğrenme ortamı ve ebeveyn-çocuk etkileşimi gibi faktörlerin çocukların psikolojik dayanıklılığını artırmada önemli rol oynadığı görülmüştür. Bulgulara göre eğitim düzeyi yüksek anneler, çocuklarının stresle baş etme yetilerini ve duygusal uyum süreçlerini daha etkili biçimde destekleme eğilimindedir (Mushtaq ve Ali, 2024; Giallo vd., 2018; Xiao vd., 2019).

Ebeveynleşmeye dair yapılan bazı çalışmalarda ise bulgularımıza benzer olarak, anne ve baba eğitim düzeylerine göre ebeveynleşme puanlarının anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir (Sarıkaya, 2019). Bu durum, ebeveynleşme davranışının yalnızca ebeveynin eğitim durumu ile açıklanamayacak kadar çok boyutlu ve bağlamsal bir yapı taşıdığına işaret etmektedir.

4.1.8. Baba Eğitim Durumu

Tablo 4.12’de baba eğitim durumu değişkeni için Kruskal Wallis-H Analizi sonuçları verilmiştir.

Tablo 4.12: Baba eğitim durumu değişkeni kruskal wallis-h analizi

Ölçek	Grup	n	Ort.	SS	SD	H	p	Fark
Ebeveyn Odaklı Ebeveynleşme	a) Okuryazar değil	6	3,29	,913	6	15,263	,018*	e>f
	b) Okuryazar	13	2,52	1,039				
	c) İlkokul	122	2,74	,880				
	d) Ortaokul	68	2,69	,896				
	e) Lise	84	2,83	,831				
	f) Üniversite	67	2,38	,771				
	g) Lisansüstü	9	2,42	,656				
	Toplam	369	2,68	,866				
Kardeş Odaklı Ebeveynleşme	a) Okuryazar değil	6	1,87	1,017	6	15,015	,020*	c,e>g e>f
	b) Okuryazar	13	2,23	,959				
	c) İlkokul	122	2,30	,940				
	d) Ortaokul	68	2,20	,852				
	e) Lise	84	2,40	,885				
	f) Üniversite	67	1,97	,843				
	g) Lisansüstü	9	1,64	,467				
	Toplam	369	2,22	,898				
Algılanan Yarar	a) Okuryazar değil	6	2,83	1,027	6	13,517	,036*	f>c,e
	b) Okuryazar	13	2,99	,899				
	c) İlkokul	122	2,88	,827				
	d) Ortaokul	68	2,93	,896				
	e) Lise	84	2,85	,812				
	f) Üniversite	67	3,22	,666				
	g) Lisansüstü	9	3,31	,674				
	Toplam	369	2,96	,819				
Ebeveynleşme Envanteri	a) Okuryazar değil	6	2,84	,859	6	7,053	,316	
	b) Okuryazar	13	2,58	,798				
	c) İlkokul	122	2,68	,607				
	d) Ortaokul	68	2,65	,654				
	e) Lise	84	2,74	,588				
	f) Üniversite	67	2,52	,507				
	g) Lisansüstü	9	2,49	,419				
	Toplam	369	2,65	,603				
Kendilik Algısı	a) Okuryazar değil	6	3,17	,843	6	6,955	,325	
	b) Okuryazar	13	3,31	,754				
	c) İlkokul	122	3,15	,785				
	d) Ortaokul	68	3,38	,811				
	e) Lise	84	3,09	,899				
	f) Üniversite	67	3,11	,776				
	g) Lisansüstü	9	3,28	,764				
	Toplam	369	3,18	,815				
Gelecek Algısı	a) Okuryazar değil	6	2,88	,848	6	5,876	,437	
	b) Okuryazar	13	2,96	1,050				
	c) İlkokul	122	3,25	,963				
	d) Ortaokul	68	3,34	1,000				

Tablo 4.12: (devam ediyor)

	e) Lise	84	3,13	1,016				
	f) Üniversite	67	3,40	,857				
	g) Lisansüstü	9	3,67	,685				
	Toplam	369	3,26	,962				
Yapısal Stil	a) Okuryazar değil	6	3,00	,592	6	6,464	,373	
	b) Okuryazar	13	2,83	,862				
	c) İlkokul	122	3,19	,866				
	d) Ortaokul	68	3,31	,898				
	e) Lise	84	3,21	,760				
	f) Üniversite	67	3,32	,802				
	g) Lisansüstü	9	3,44	,798				
	Toplam	369	3,23	,832				
Sosyal Yeterlilik	a) Okuryazar değil	6	2,72	,680	6	6,312	,389	
	b) Okuryazar	13	3,50	,549				
	c) İlkokul	122	3,32	,765				
	d) Ortaokul	68	3,32	,715				
	e) Lise	84	3,29	,787				
	f) Üniversite	67	3,40	,725				
	g) Lisansüstü	9	3,59	,722				
	Toplam	369	3,33	,746				
Aile Uyumu	a) Okuryazar değil	6	2,86	,521	6	8,475	,205	
	b) Okuryazar	13	2,87	,975				
	c) İlkokul	122	2,92	,937				
	d) Ortaokul	68	2,97	,936				
	e) Lise	84	2,83	,945				
	f) Üniversite	67	3,18	,784				
	g) Lisansüstü	9	3,44	,731				
	Toplam	369	2,97	,908				
Sosyal Kaynaklar	a) Okuryazar değil	6	3,16	,278	6	17,102	,009*	g>a,c,e
	b) Okuryazar	13	3,57	,489				
	c) İlkokul	122	3,35	,796				
	d) Ortaokul	68	3,56	,640				
	e) Lise	84	3,39	,701				
	f) Üniversite	67	3,64	,633				
	g) Lisansüstü	9	4,00	,469				
	Toplam	369	3,47	,708				
Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği	a) Okuryazar değil	6	2,97	,376	6	10,086	,121	
	b) Okuryazar	13	3,22	,538				
	c) İlkokul	122	3,20	,563				
	d) Ortaokul	68	3,32	,574				
	e) Lise	84	3,16	,612				
	f) Üniversite	67	3,35	,501				
	g) Lisansüstü	9	3,59	,529				
	Toplam	369	3,25	,566				
Acının Dönüştürücü Gücü Ölçeği	a) Okuryazar değil	6	5,17	,794	6	13,902	,031*	c,d>e,f
	b) Okuryazar	13	4,80	1,140				
	c) İlkokul	122	4,99	1,266				
	d) Ortaokul	68	5,05	1,264				
	e) Lise	84	4,63	1,391				
	f) Üniversite	67	4,52	1,156				
	g) Lisansüstü	9	5,20	,889				
	Toplam	369	4,84	1,270				

*p<0.05

Baba eğitim durumu değişkenine göre yapılan Kruskal-Wallis-H analizine göre; toplam

Ebeveynleşme Envanteri ($p=,316>0,05$), Kendilik Algısı ($p=,325>0,05$), Gelecek Algısı ($p=,437>0,05$), Yapısal Stil ($p=,373>0,05$), Sosyal Yeterlilik ($p=,389>0,05$), Aile Uyumu ($p=,205>0,05$) ve Psikolojik Dayanıklılık ($p=,121>0,05$) puanları açısından gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bu sonuçlar, babanın eğitim düzeyinin bireylerin genel psikolojik dayanıklılığı, öz algısı, sosyal yeterliliği ya da genel ebeveynleşme skorları üzerinde belirgin bir etkisinin olmadığını göstermektedir.

Buna karşılık, Ebeveyn Odaklı Ebeveynleşme ($p=,018<0,05$), Kardeş Odaklı Ebeveynleşme ($p=,020<0,05$), Algılanan Yarar ($p=,036<0,05$), Sosyal Kaynaklar ($p=,009<0,05$) ve Acının Dönüştürücü Gücü ($p=,031<0,05$) puanlarında anlamlı düzeyde farklılıklar saptanmıştır. Detaylı karşılaştırmalar incelendiğinde; babası lise mezunu olan bireylerin Ebeveyn Odaklı Ebeveynleşme puan ortalamalarının, babası üniversite mezunu bireylere göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmektedir. Kardeş Odaklı Ebeveynleşme boyutunda ise, babası ilkokul ve lise mezunu olan bireylerin puan ortalamalarının, babası lisansüstü mezunu olan bireylerden; ayrıca babası lise mezunu olan bireylerin ortalamalarının, babası üniversite mezunu olan bireylerden anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Algılanan Yarar boyutunda, babası üniversite mezunu olan bireylerin, babası ilkokul ve lise mezunu olan bireylere kıyasla daha yüksek puan aldığı görülmektedir. Sosyal Kaynaklar boyutunda ise, babası lisansüstü mezunu olan bireylerin puan ortalamaları, babası okuryazar olmayan, ilkokul ve lise mezunu bireylerden anlamlı düzeyde yüksektir. Ayrıca, babası ilkokul ve ortaokul mezunu olan bireylerin Acının Dönüştürücü Gücü puan ortalamalarının, babası lise ve üniversite mezunu bireylerden daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Bu bulgular, babanın eğitim düzeyinin bazı boyutlarda ebeveynleşme deneyimi, sosyal destek algısı ve acının anlamlandırılması üzerinde etkili olabileceğini düşündürmektedir. Düşük eğitim düzeyine sahip babaların bulunduğu ailelerde çocukların daha fazla ebeveyn rolü üstlenmesinin, hem aile içi sorumluluk paylaşımının farklılaşmasından hem de ekonomik ve sosyal kaynaklara erişimdeki kısıtlılıklardan kaynaklanabileceği değerlendirilebilir. Bu bulgular, bireyin sosyal kaynaklara erişimi ve anlam üretme süreçlerinin ailedeki sosyoekonomik yapıyla da ilişkili olabileceğine işaret etmektedir.

Literatürde bulguların benzer olduğu çalışmalara rastlanmıştır. Üniversite öğrencileriyle yapılan bir araştırmada, babanın eğitim düzeyinin çocukların ebeveynleşme düzeyini

etkilediği ve babanın eğitim durumu arttıkça çocukta ebeveynleşme eğiliminin azaldığı görülmüştür (Zencir, 2018). Başka bir çalışmada ise, üniversite mezunu babaya sahip olan bireylerin, babası ortaokul mezunu olanlara kıyasla ebeveynleşmeden algıladıkları yarar ve uyum düzeylerinin daha yüksek olduğu belirtilmiştir (Kuğu, 2024).

4.1.9. En Uzun Yaşanılan Yer

Tablo 4.5’de en uzun yaşanılan yer değişkeni için Bağımsız Örneklem T-Test Analizi sonuçları verilmiştir.

Tablo 4.5: En uzun yaşanılan yer değişkeni t-test tablosu

Ölçek	Grup	n	Ort.	SS	t	Sd	p
Ebeveyn Odaklı Ebeveynleşme	Kentsel	286	2,71	,868	1,137	367	,256
	Kırsal	83	2,58	,858			
Kardeş Odaklı Ebeveynleşme	Kentsel	286	2,20	,905	-1,055	367	,292
	Kırsal	83	2,31	,875			
Algılanan Yarar	Kentsel	286	3,02	,851	3,328	367	,001*
	Kırsal	83	2,73	,651			
Ebeveynleşme Envanteri	Kentsel	286	2,68	,606	1,516	367	,130
	Kırsal	83	2,56	,588			
Kendilik Algısı	Kentsel	286	3,24	,802	2,434	367	,015*
	Kırsal	83	2,99	,836			
Gelecek Algısı	Kentsel	286	3,34	,956	2,781	367	,006*
	Kırsal	83	3,01	,943			
Yapısal Stil	Kentsel	286	3,26	,820	1,473	367	,142
	Kırsal	83	3,11	,866			
Sosyal Yeterlilik	Kentsel	286	3,38	,743	2,302	367	,022*
	Kırsal	83	3,16	,739			
Aile Uyum	Kentsel	286	3,03	,909	2,499	367	,013*
	Kırsal	83	2,75	,877			
Sosyal Kaynaklar	Kentsel	286	3,53	,713	2,984	367	,003*
	Kırsal	83	3,27	,654			

Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği	Kentsel	286	3,30	,560	3,574	367	,000*
	Kırsal	83	3,05	,548			
Acının Dönüştürücü Gücü Ölçeği	Kentsel	286	4,86	1,281	,723	367	,470
	Kırsal	83	4,75	1,236			

*p<0,05

En uzun süre yaşanan yer değişkenine göre yapılan Bağımsız Örneklem T-Testi analizine göre; Ebeveyn Odaklı Ebeveynleşme ($p=,256>0,05$), Kardeş Odaklı Ebeveynleşme ($p=,292>0,05$), toplam Ebeveynleşme Envanteri ($p=,130>0,05$), Yapısal Stil ($p=,190>0,05$) ve Acının Dönüştürücü Gücü ($p=,470>0,05$) puanları açısından, kentsel ve kırsal bölgede yaşayan bireyler arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Buna karşın, Algılanan Yarar ($p=,001<0,05$), Kendilik Algısı ($p=,015<0,05$), Gelecek Algısı ($p=,006<0,05$), Sosyal Yeterlilik ($p=,022<0,05$), Aile Uyumu ($p=,013<0,05$), Sosyal Kaynaklar ($p=,003<0,05$) ve toplam Psikolojik Dayanıklılık ($p=,000<0,05$) puanlarında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılıklar saptanmıştır. Tüm bu boyutlarda kentsel bölgede yaşayan bireylerin puan ortalamaları, kırsal bölgede yaşayan bireylerden anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur. Bu bulgular, bireylerin uzun süre yaşadıkları çevresel bağlamın; psikolojik dayanıklılık düzeyleri ve ebeveynleşme deneyimini nasıl yapılandırdıkları üzerinde etkili olabileceğini göstermektedir.

Literatürde, bu bulgularla örtüşen ve ayrışan sonuçlara rastlanmaktadır. Sarıkaya (2019) tarafından yürütülen bir araştırmada, bireylerin yaşamlarının büyük bölümünü geçirdikleri yerleşim yeri değişkenine göre genel ebeveynleşme düzeylerinde anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Benzer şekilde, Zencir'in (2018) çalışmasında da yaşam alanının, çocukluk dönemindeki genel ebeveynleşme ve kardeş odaklı ebeveynleşme düzeyleri üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı rapor edilmiştir. Bu bulgular, büyük şehirlerle küçük yerleşim birimleri arasındaki sosyo-kültürel farklılıkların giderek azalması, sosyal medya ve kitle iletişim araçlarının etkisiyle yaşam biçimlerinin homojenleşmesiyle açıklanmıştır.

Öte yandan bulgularımızda uyumlu olarak, Geyik (2023) tarafından yapılan bir çalışmada, çocukluk dönemini kentsel alanda geçiren bireylerin hem Ebeveynleşme Envanteri toplam puanlarının hem de Algılanan Yarar alt boyutu puanlarının, kırsal alanda büyüyen bireylerden anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu durum, kentte büyüyen

bireylerin eğitime ve kaynaklara erişimlerinin daha kolay olması ve gelişimsel farkındalıklarının yüksekliği sayesinde ebeveynleşme sürecini daha destekleyici ve olumlu bir deneyim olarak algılayabilecekleri şeklinde yorumlanmıştır.

4.1.10. Kardeş Sayısı

Tablo 4.13’de kardeş sayısı değişkeni için Kruskal Wallis-H Analizi sonuçları verilmiştir.

Tablo 4.13: Kardeş sayısı değişkeni kruskal wallis-h analizi

Ölçek	Grup	n	Ort.	SS	SD	H	p	Fark
Ebeveyn Odaklı Ebeveynleşme	a) 1	15	2,56	,768	3	1,449	,694	
	b) 2	90	2,74	,839				
	c) 3	123	2,65	,957				
	d) 4 ve üzeri	141	2,68	,813				
	Toplam	369	2,68	,866				
Kardeş Odaklı Ebeveynleşme	a) 1	15	1,23	,420	3	27,154	,000*	b,c,d>a
	b) 2	90	2,12	,813				
	c) 3	123	2,32	,974				
	d) 4 ve üzeri	141	2,31	,853				
	Toplam	369	2,22	,898				
Algılanan Yarar	a) 1	15	2,89	,985	3	12,329	,006*	b>d
	b) 2	90	3,21	,818				
	c) 3	123	2,96	,848				
	d) 4 ve üzeri	141	2,80	,741				
	Toplam	369	2,96	,819				
Ebeveynleşme Envanteri	a) 1	15	2,35	,448	3	5,659	,129	
	b) 2	90	2,73	,593				
	c) 3	123	2,66	,632				
	d) 4 ve üzeri	141	2,63	,592				
	Toplam	369	2,65	,603				
Kendilik Algısı	a) 1	15	3,11	,728	3	1,324	,723	
	b) 2	90	3,28	,754				
	c) 3	123	3,17	,860				
	d) 4 ve üzeri	141	3,14	,824				
	Toplam	369	3,18	,815				

Tablo 4.13: (devam ediyor)

Gelecek Algısı	a) 1	15	3,30	,663	3	,804	,849	
	b) 2	90	3,32	,990				
	c) 3	123	3,28	,942				
	d) 4 ve üzeri	141	3,20	,993				
	Toplam	369	3,26	,962				
Yapısal Stil	a) 1	15	3,30	,614	3	1,327	,723	
	b) 2	90	3,27	,847				
	c) 3	123	3,26	,802				
	d) 4 ve üzeri	141	3,17	,871				
	Toplam	369	3,23	,832				
Sosyal Yeterlilik	a) 1	15	3,28	,613	3	7,548	,056	
	b) 2	90	3,51	,708				
	c) 3	123	3,28	,767				
	d) 4 ve üzeri	141	3,26	,754				
	Toplam	369	3,33	,746				
Aile Uyumu	a) 1	15	3,06	,914	3	,997	,802	
	b) 2	90	2,99	,952				
	c) 3	123	3,02	,939				
	d) 4 ve üzeri	141	2,91	,856				
	Toplam	369	2,97	,908				
Sosyal Kaynaklar	a) 1	15	3,36	,594	3	12,332	,006*	b>d
	b) 2	90	3,67	,766				
	c) 3	123	3,47	,708				
	d) 4 ve üzeri	141	3,35	,655				
	Toplam	369	3,47	,708				
Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği	a) 1	15	3,23	,439	3	5,971	,113	
	b) 2	90	3,35	,558				
	c) 3	123	3,25	,578				
	d) 4 ve üzeri	141	3,18	,567				
	Toplam	369	3,25	,566				
Acının Dönüştürücü Gücü Ölçeği	a) 1	15	4,79	,915	3	7,277	,064	
	b) 2	90	5,03	1,156				
	c) 3	123	4,58	1,383				
	d) 4 ve üzeri	141	4,94	1,243				
	Toplam	369	4,84	1,270				

*p<0.05

Kardeş sayısı değişkenine göre yapılan Kruskal-Wallis-H analizine göre; Ebeveyn Odaklı Ebeveynleşme ($p=,694>0,05$), toplam Ebeveynleşme Envanteri ($p=,129>0,05$), Kendilik Algısı ($p=,723>0,05$), Gelecek Algısı ($p=,849>0,05$), Yapısal Stil ($p=,723>0,05$), Sosyal Yeterlilik ($p=,056>0,05$), Aile Uyumu ($p=,802>0,05$), toplam Psikolojik Dayanıklılık ($p=,113>0,05$) ve Acının Dönüştürücü Gücü ($p=,064>0,05$) puanları açısından gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Buna karşın, Kardeş Odaklı Ebeveynleşme ($p=,000<0,05$), Algılanan Yarar ($p=,006<0,05$) ve Sosyal Kaynaklar ($p=,006<0,05$) puanlarında anlamlı düzeyde farklılıklar saptanmıştır. Özellikle 2, 3, 4 ve üzeri kardeşe sahip bireylerin Kardeş Odaklı Ebeveynleşme puan ortalamalarının, yalnızca 1 kardeşi olan bireylere kıyasla anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu durum, çok kardeşli ailelerde bakım sorumluluklarının daha sık ve yoğun şekilde kardeşler arasında paylaşıldığını düşündürmektedir. Ayrıca, Algılanan Yarar ve Sosyal Kaynaklar boyutlarında 2 kardeşe sahip bireylerin puan ortalamalarının, 4 ve üzeri kardeşi olan bireylere göre daha yüksek olması, sosyal destek sistemlerinin ve bireyin kendini faydalı hissetme algısının yalnızca kardeş sayısına değil, kardeşler arası ilişki kalitesine de bağlı olabileceğine işaret etmektedir. Bu bulgular, kardeş sayısının ebeveynleşme deneyiminin niteliği ve sosyal destek algısı üzerinde farklı yönlerden etkili olabileceğini ortaya koymaktadır.

Bulgularla uyumlu olarak Ayar'ın (2018) Mandleco'ya dayandırdığı ifadeye göre de, kardeş sayısının dört veya daha az olması, bireylerin psikolojik sağlık düzeyleri üzerinde olumlu bir etkiye sahip olabilmektedir.

Bazı araştırmalarda, üniversite öğrencilerinin ebeveynleşme düzeylerinin kardeş sayısı değişkenine göre anlamlı biçimde farklılık göstermediği rapor edilmiştir (Sarıkaya, 2019). Ancak, kardeş sayısının ebeveynleşme üzerinde etkili olduğunu ortaya koyan çalışmalar da mevcuttur; örneğin Kuğu'nun (2024) yürüttüğü bir araştırmada, dört ve daha fazla kardeşe sahip bireylerin ebeveyn odaklı ebeveynleşme puanlarının anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu ve kardeş sayısına göre hem ebeveyn hem de kardeş odaklı ebeveynleşme puanlarının anlamlı farklılık gösterdiği belirtilmiştir.

4.1.11. Doğum Sırası

Tablo 4.8’de doğum sırası değişkeni için One-Way ANOVA Analizi sonuçları verilmiştir.

Tablo 4.8: Doğum sırası değişkeni tek yönlü anova analizi

Ölçek	Grup	n	Ort.	SS	SD	F	p	Fark
Ebeveyn Odaklı Ebeveynleşme	a)1	152	2,83	,849	3	2,585	,053	
	b)2	105	2,62	,894				
	c)3	46	2,57	,896				
	d)4 ve üzeri	49	2,50	,820				
	Toplam	352	2,69	,871				
Kardeş Odaklı Ebeveynleşme	a)1	152	2,41	,925	3	3,903	,009*	a>d
	b)2	105	2,18	,887				
	c)3	46	2,10	,876				
	d)4 ve üzeri	49	1,96	,826				
	Toplam	352	2,24	,905				
Algılanan Yarar	a)1	152	2,98	,810	3	,383	,766	
	b)2	105	2,97	,861				
	c)3	46	3,01	,847				
	d)4 ve üzeri	49	2,85	,678				
	Toplam	352	2,96	,812				
Ebeveynleşme Envanteri	a)1	152	2,77	,603	3	3,802	,011*	a>d
	b)2	105	2,62	,570				
	c)3	46	2,58	,661				
	d)4 ve üzeri	49	2,48	,599				
	Toplam	352	2,66	,608				
Kendilik Algısı	a)1	152	3,18	,807	3	,239	,869	
	b)2	105	3,19	,904				
	c)3	46	3,11	,688				
	d)4 ve üzeri	49	3,25	,824				
	Toplam	352	3,18	,823				
Gelecek Algısı	a)1	152	3,23	,958	3	,276	,843	
	b)2	105	3,33	,950				
	c)3	46	3,34	,962				
	d)4 ve üzeri	49	3,28	1,038				
	Toplam	352	3,28	,965				

Tablo 4.8: (devam ediyor)

Yapısal Stil	a)1	152	3,25	,814	3	,346	,792	
	b)2	105	3,29	,778				
	c)3	46	3,23	,763				
	d)4 ve üzeri	49	3,15	1,027				
	Toplam	352	3,24	,828				
Sosyal Yeterlilik	a)1	152	3,32	,701	3	4,491	,004*	b>c
	b)2	105	3,54	,760				
	c)3	46	3,12	,617				
	d)4 ve üzeri	49	3,21	,858				
	Toplam	352	3,34	,743				
Aile Uyum	a)1	152	2,96	,923	3	,306	,821	
	b)2	105	3,02	,914				
	c)3	46	3,05	,867				
	d)4 ve üzeri	49	2,90	,863				
	Toplam	352	2,98	,902				
Sosyal Kaynaklar	a)1	152	3,51	,745	3	1,767	,153	
	b)2	105	3,55	,701				
	c)3	46	3,36	,701				
	d)4 ve üzeri	49	3,31	,630				
	Toplam	352	3,48	,714				
Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği	a)1	152	3,25	,554	3	1,014	,386	
	b)2	105	3,33	,583				
	c)3	46	3,20	,557				
	d)4 ve üzeri	49	3,18	,570				
	Toplam	352	3,26	,566				
Acının Dönüştürücü Gücü Ölçeği	a)1	152	4,72	1,213	3	,704	,550	
	b)2	105	4,93	1,332				
	c)3	46	4,78	1,218				
	d)4 ve üzeri	49	4,93	1,317				
	Toplam	352	4,82	1,263				

*p<0.05

Doğum sırası değişkenine göre yapılan One-Way ANOVA analizine göre; Ebeveyn Odaklı Ebeveynleşme ($p=,053>0,05$), Algılanan Yarar ($p=,766>0,05$), Kendilik Algısı ($p=,869>0,05$), Gelecek Algısı ($p=,843>0,05$), Yapısal Stil ($p=,792>0,05$), Aile Uyum ($p=,821>0,05$), Sosyal Kaynaklar ($p=,153>0,05$), toplam Psikolojik Dayanıklılık ($p=,386>0,05$) ve Acının Dönüştürücü Gücü ($p=,550>0,05$) puanları açısından doğum sırası

grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Buna karşın, Kardeş Odaklı Ebeveynleşme ($p=,009<0,05$), toplam Ebeveynleşme Envanteri ($p=,011<0,05$) ve Sosyal Yeterlilik ($p=,004<0,05$) puanlarında anlamlı düzeyde farklılıklar tespit edilmiştir. İlk doğan bireylerin Kardeş Odaklı Ebeveynleşme ve toplam Ebeveynleşme puan ortalamalarının, dördüncü ve üzeri sırada doğan bireylerden anlamlı düzeyde daha yüksek olması; doğum sırasının ebeveynleşme deneyiminde belirleyici bir faktör olabileceğini göstermektedir. Ayrıca, ikinci sırada doğan bireylerin Sosyal Yeterlilik puan ortalamalarının üçüncü sırada doğan bireylerden anlamlı düzeyde daha yüksek bulunması, doğum sırasının sosyal beceriler üzerinde de etkili olabileceğine işaret etmektedir.

Literatürde, bu bulgularla örtüşen çalışmalara rastlanmaktadır. Zencir (2018), özellikle ilk doğan çocukların kardeş odaklı ebeveynleşme düzeylerinin diğer doğum sırası gruplarına kıyasla anlamlı düzeyde yüksek olduğunu belirtmiştir. Benzer şekilde, Akdaş (2022) da ilk çocukların ebeveyn odaklı ebeveynleşme puanlarının diğer çocuklara kıyasla anlamlı düzeyde daha yüksek olduğunu bildirmiştir.

Öte yandan bazı araştırmalar, doğum sırasının ebeveynleşme düzeyleri üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığını ileri sürmektedir (Yola Çetin, 2023). İşmen (2022) ise doğum sırasının etkisini detaylı biçimde incelemiş; ilk çocukların hem ebeveyn odaklı hem de kardeş odaklı ebeveynleşme puanlarının ortanca ve en küçük kardeşlerden daha yüksek olduğunu, ayrıca ortanca çocukların da kardeş odaklı ebeveynleşme düzeylerinin en küçük çocuklara kıyasla daha yüksek olduğunu belirtmiştir.

Bu çelişkili bulgular, doğum sırasının bireyin aile içindeki rol algısı, sorumluluk yüklenimi ve sosyal gelişimi üzerinde karmaşık ve çok boyutlu bir etkisi olabileceğine işaret etmektedir.

4.1.12. Çocuklukta En Fazla Bakım Veren Kişi

Tablo 4.14’de çocuklukta en fazla bakım veren kişi değişkeni için Kruskal Wallis-H Analizi sonuçları verilmiştir.

Tablo 4.14: Çocuklukta en fazla bakım veren kişi değişkeni kruskal wallis-h analizi

Ölçek	Grup	n	Ort.	SS	SD	H	p	Fark
Ebeveyn Odaklı Ebeveynleşme	a) Sadece Anne	259	2,71	,860	3	1,798	,615	
	b) Sadece Baba	8	2,83	1,029				
	c) Anne-Baba	40	2,54	,755				
	d) Diğer	59	2,63	,940				
	Toplam	366	2,68	,865				
Kardeş Odaklı Ebeveynleşme	a) Sadece Anne	259	2,25	,900	3	2,902	,407	
	b) Sadece Baba	8	2,53	,938				
	c) Anne-Baba	40	2,16	,800				
	d) Diğer	59	2,11	,950				
	Toplam	366	2,23	,898				
Algılanan Yarar	a) Sadece Anne	259	2,96	,819	3	7,275	,064	
	b) Sadece Baba	8	2,87	,885				
	c) Anne-Baba	40	3,27	,903				
	d) Diğer	59	2,78	,667				
	Toplam	366	2,96	,814				
Ebeveynleşme Envanteri	a) Sadece Anne	259	2,68	,609	3	2,263	,520	
	b) Sadece Baba	8	2,77	,786				
	c) Anne-Baba	40	2,65	,464				
	d) Diğer	59	2,55	,629				
	Toplam	366	2,65	,601				
Kendilik Algısı	a) Sadece Anne	259	3,15	,816	3	2,977	,395	
	b) Sadece Baba	8	2,81	,884				
	c) Anne-Baba	40	3,29	,748				
	d) Diğer	59	3,29	,859				
	Toplam	366	3,18	,818				
Gelecek Algısı	a) Sadece Anne	259	3,25	,957	3	3,133	,372	
	b) Sadece Baba	8	2,78	,674				
	c) Anne-Baba	40	3,36	,868				
	d) Diğer	59	3,33	1,086				
	Toplam	366	3,27	,964				
Yapısal Stil	a) Sadece Anne	259	3,24	,828	3	2,413	,491	
	b) Sadece Baba	8	3,44	,933				
	c) Anne-Baba	40	3,31	,781				
	d) Diğer	59	3,12	,895				
	Toplam	366	3,23	,835				

Tablo 4.14: (devam ediyor)

Sosyal Yeterlilik	a) Sadece Anne	259	3,33	,743	3	,453	,929	
	b) Sadece Baba	8	3,44	,868				
	c) Anne-Baba	40	3,35	,747				
	d) Diğer	59	3,32	,766				
	Toplam	366	3,33	,747				
Aile Uyum	a) Sadece Anne	259	2,97	,885	3	7,464	,058	
	b) Sadece Baba	8	2,92	1,285				
	c) Anne-Baba	40	3,30	,961				
	d) Diğer	59	2,78	,841				
	Toplam	366	2,97	,903				
Sosyal Kaynaklar	a) Sadece Anne	259	3,48	,728	3	2,661	,447	
	b) Sadece Baba	8	3,28	,738				
	c) Anne-Baba	40	3,58	,715				
	d) Diğer	59	3,41	,592				
	Toplam	366	3,48	,706				
Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği	a) Sadece Anne	259	3,24	,572	3	2,852	,415	
	b) Sadece Baba	8	3,12	,398				
	c) Anne-Baba	40	3,38	,548				
	d) Diğer	59	3,21	,567				
	Toplam	366	3,25	,566				
Acının Dönüştürücü Gücü Ölçeği	a) Sadece Anne	259	4,84	1,237	3	,414	,937	
	b) Sadece Baba	8	5,07	1,390				
	c) Anne-Baba	40	4,76	1,439				
	d) Diğer	59	4,91	1,185				
	Toplam	366	4,85	1,251				

*p<0.05 Diğer: (abla, abi, anane, babaanne, teyze vb.)

Çocuklukta en fazla bakım veren kişi değişkenine göre yapılan Kruskal-Wallis-H analizine göre; Ebeveyn Odaklı Ebeveynleşme ($p=,615>0,05$), Kardeş Odaklı Ebeveynleşme ($p=,407>0,05$), Algılanan Yarar ($p=,064>0,05$), toplam Ebeveynleşme Envanteri ($p=,520>0,05$), Kendilik Algısı ($p=,395>0,05$), Gelecek Algısı ($p=,372>0,05$), Yapısal Stil ($p=,491>0,05$), Sosyal Yeterlilik ($p=,929>0,05$), Aile Uyum ($p=,058>0,05$), Sosyal Kaynaklar ($p=,447>0,05$), toplam Psikolojik Dayanıklılık ($p=,415>0,05$) ve Acının Dönüştürücü Gücü ($p=,937>0,05$) puanları açısından gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bu sonuçlar, çocuklukta bireye en fazla bakım veren kişinin anne, baba, büyükanne/büyükbaba ya da diğer bir kişi olmasının, bireyin yetişkinlik

dönemindeki ebeveynleşme düzeyi, psikolojik dayanıklılık kapasitesi veya acıdan anlam çıkarma eğilimi gibi psikososyal değişkenler üzerinde belirleyici bir farklılık yaratmadığını ortaya koymaktadır. Bulgular, bakım verenin kim olduğundan ziyade bakımın niteliği, sürekliliği ve duygusal bağlamının bireysel gelişimde daha etkili olabileceğine işaret etmektedir. Literatürde bu değişken özelinde herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır.

4.1.13. Ailenin Ekonomik Durumu

Tablo 4.15’de aile ekonomik durumu değişkeni için Kruskal Wallis-H Analizi sonuçları verilmiştir.

Tablo 4.15: Aile ekonomik durumu değişkeni kruskal wallis-h analizi

Ölçek	Grup	n	Ort.	SS	SD	H	p	Fark
Ebeveyn Odaklı Ebeveynleşme	a) Düşük gelirli	63	2,91	,937	2	4,978	,083	
	b) Orta gelirli	292	2,63	,850				
	c) Yüksek gelirli	14	2,80	,727				
	Toplam	369	2,68	,866				
Kardeş Odaklı Ebeveynleşme	a) Düşük gelirli	63	2,24	,962	2	,149	,928	
	b) Orta gelirli	292	2,22	,895				
	c) Yüksek gelirli	14	2,24	,698				
	Toplam	369	2,22	,898				
Algılanan Yarar	a) Düşük gelirli	63	2,76	,804	2	6,194	,045*	b>a
	b) Orta gelirli	292	2,99	,810				
	c) Yüksek gelirli	14	3,17	,972				
	Toplam	369	2,96	,819				
Ebeveynleşme Envanteri	a) Düşük gelirli	63	2,72	,719	2	,980	,613	
	b) Orta gelirli	292	2,63	,582				
	c) Yüksek gelirli	14	2,77	,454				
	Toplam	369	2,65	,603				
Kendilik Algısı	a) Düşük gelirli	63	3,06	,779	2	1,287	,525	
	b) Orta gelirli	292	3,21	,829				
	c) Yüksek gelirli	14	3,20	,680				
	Toplam	369	3,18	,815				
Gelecek Algısı	a) Düşük gelirli	63	3,03	,982	2	5,206	,074	
	b) Orta gelirli	292	3,30	,960				
	c) Yüksek gelirli	14	3,61	,732				

Tablo 4.15: (devam ediyor)

	Toplam	369	3,26	,962				
Yapısal Stil	a) Düşük gelirli	63	3,21	,813	2	,685	,710	
	b) Orta gelirli	292	3,23	,847				
	c) Yüksek gelirli	14	3,39	,610				
	Toplam	369	3,23	,832				
Sosyal Yeterlilik	a) Düşük gelirli	63	3,18	,735	2	3,664	,160	
	b) Orta gelirli	292	3,36	,753				
	c) Yüksek gelirli	14	3,38	,604				
	Toplam	369	3,33	,746				
Aile Uyum	a) Düşük gelirli	63	2,66	,844	2	10,735	,005*	b>a
	b) Orta gelirli	292	3,04	,902				
	c) Yüksek gelirli	14	2,94	1,077				
	Toplam	369	2,97	,908				
Sosyal Kaynaklar	a) Düşük gelirli	63	3,38	,560	2	2,453	,293	
	b) Orta gelirli	292	3,49	,742				
	c) Yüksek gelirli	14	3,48	,560				
	Toplam	369	3,47	,708				
Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği	a) Düşük gelirli	63	3,09	,490	2	5,819	,055	
	b) Orta gelirli	292	3,28	,584				
	c) Yüksek gelirli	14	3,32	,406				
	Toplam	369	3,25	,566				
Acının Dönüştürücü Gücü Ölçeği	a) Düşük gelirli	63	4,73	1,355	2	,611	,737	
	b) Orta gelirli	292	4,86	1,264				
	c) Yüksek gelirli	14	4,74	1,021				
	Toplam	369	4,84	1,270				

*p<0.05

Aile ekonomik durumu değişkenine göre yapılan Kruskal-Wallis H analizine göre; Ebeveyn Odaklı Ebeveynleşme ($p=,083>0,05$), Kardeş Odaklı Ebeveynleşme ($p=,928>0,05$), toplam Ebeveynleşme Envanteri ($p=,613>0,05$), Kendilik Algısı ($p=,525>0,05$), Gelecek Algısı ($p=,074>0,05$), Yapısal Stil ($p=,710>0,05$), Sosyal Yeterlilik ($p=,160>0,05$), Sosyal Kaynaklar ($p=,293>0,05$), toplam Psikolojik Dayanıklılık ($p=,055>0,05$) ve Acının Dönüştürücü Gücü ($p=,737>0,05$) puanları açısından gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Buna karşılık, Algılanan Yarar ($p=,045<0,05$) ve Aile Uyum ($p=,005<0,05$) puanlarında

anlamli düzeyde farklılıklar saptanmıştır. Orta gelir düzeyine sahip bireylerin Algılanan Yarar puan ortalamaları, düşük gelirli bireylere kıyasla anlamli biçimde daha yüksek bulunmuştur. Benzer şekilde, orta gelir grubundaki bireylerin Aile Uyum puan ortalamaları da düşük gelirli bireylerden istatistiksel olarak anlamli düzeyde daha yüksektir. Bu bulgular, bireyin algıladığı ekonomik refah seviyesinin, ebeveynleşme sürecinden elde edilen yararı ve aile içindeki uyum düzeyini etkileyebilecek önemli bir sosyal belirleyici olduğunu göstermektedir.

Sarıkaya'nın (2019) çalışmasında, bireylerin algıladıkları sosyoekonomik gelir düzeylerine göre psikolojik dayanıklılık puanlarının anlamli bir farklılık göstermediği rapor edilmiştir.

Öte yandan Kuğu'nun (2024) bulgularına göre, gelir düzeyi orta, iyi ve çok iyi olarak belirtilen katılımcılar, düşük gelir grubundaki bireylere kıyasla ebeveynleşmeden algıladıkları yarar düzeyinde anlamli biçimde daha yüksek puanlar elde etmiştir.

Ekonomik dayanıklılığın güçlü olması, hem aile içi hem de bireysel dayanıklılık düzeylerinin artmasına olumlu katkı sağlamakta ve bu durum genel psikolojik iyi oluşu desteklemektedir (Bruno, Dehnel ve Al-Delaimy, 2023; Wu, Chen ve Wang, 2023).

Ekonomik güçlüklerin, çocukların aile içinde daha fazla sorumluluk üstlenmesine neden olarak ebeveynleşme düzeyini artırabileceği bazı araştırmalarda ortaya konmuştur (Połomski vd., 2021; Wilkins-Clark vd., 2024).

4.2. Değişkenler Arasındaki Korelasyon Analizleri

Bu bölümde, araştırmanın temel değişkenleri olan ebeveynleşme, psikolojik dayanıklılık ve acının dönüştürücü gücü arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Bu amaçla Pearson Korelasyon Analizi uygulanmış ve değişkenler arasındaki ilişkinin yönü ve gücü değerlendirilmiştir. Elde edilen korelasyon katsayıları, değişkenler arasındaki ilişkinin pozitif ya da negatif yönünü ortaya koyarken, ilişki düzeyinin yorumlanmasında aşağıdaki sınıflama esas alınmıştır: 0,00–0,20 arası çok zayıf, 0,21–0,40 arası zayıf, 0,41–0,60 arası orta, 0,61–0,80 arası güçlü ve 0,81–1,00 arası ise çok güçlü düzeyde ilişki olarak değerlendirilmiştir (Obilor ve Amadi, 2018). Bu çerçevede, elde edilen sonuçlar yorumlanırken ilişkinin hem düzeyi hem de yönü dikkate alınmış ve bulgular ilgili literatür doğrultusunda tartışılmıştır.

Tablo 4.16: Korelasyon analizi

		Ebeveyn Odaklı Ebeveynleşme	Kardeş Odaklı Ebeveynleşme	Algılanan Yarar	Ebeveynleşme Envanteri	Kendilik Algısı	Gelecek Algısı	Yapısal Stil	Sosyal Yeterlilik	Aile Uyum	Sosyal Kaynaklar	Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği	Acının Dönüştürücü Gücü Ölçeği
Ebeveyn Odaklı Ebeveynleşme	r	1											
	p												
Kardeş Odaklı Ebeveynleşme	r	,603**	1										
	p	,000											
Algılanan Yarar	r	-,018	-,197**	1									
	p	,730	,000										
Ebeveynleşme Envanteri	r	,915**	,698**	,290**	1								
	p	,000	,000	,000									
Kendilik Algısı	r	,161**	,065	,240**	,226**	1							
	p	,002	,216	,000	,000								
Gelecek Algısı	r	,027	-,045	,304**	,117*	,658**	1						
	p	,604	,391	,000	,025	,000							
Yapısal Stil	r	,118*	,098	,178**	,184**	,414**	,500**	1					
	p	,023	,061	,001	,000	,000	,000						
Sosyal Yeterlilik	r	,076	-,107*	,273**	,119*	,356**	,398**	,193**	1				
	p	,146	,040	,000	,022	,000	,000	,000					
Aile Uyum	r	-,073	-,125*	,695**	,162**	,237**	,281**	,199**	,206**	1			
	p	,159	,016	,000	,002	,000	,000	,000	,000				
Sosyal Kaynaklar	r	,013	-,143**	,538**	,160**	,380**	,454**	,265**	,570**	,507**	1		
	p	,810	,006	,000	,002	,000	,000	,000	,000	,000			
Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği	r	,069	-,075	,568**	,234**	,726**	,765**	,564**	,660**	,631**	,790**	1	
	p	,187	,150	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000		
Acının Dönüştürücü Gücü Ölçeği	r	,034	,001	,167**	,087	,200**	,208**	,121*	,067	,107*	,169**	,209**	1
	p	,510	,990	,001	,096	,000	,000	,020	,200	,040	,001	,000	

**p<0,01 *p<0,05

Tablo X.X'de korelasyon analizi sonuçları verilmiştir.

4.2.1. Ebeveynleşme ve Alt Boyutlarının Acının Dönüştürücü Gücü ile İlişkisine Dair Bulgular ve Tartışma

Araştırmada, ebeveynleşme ve alt boyutlarının acının dönüştürücü gücü ile olan ilişkisi incelenmiştir. Elde edilen korelasyon analizine göre, Algılanan Yarar (AY) puanı ile Acının Dönüştürücü Gücü Ölçeği puanı arasında pozitif yönlü ve çok zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki saptanmıştır ($r = ,167$; $p = ,001$). Bu bulgu, bireyin çocukluk döneminde üstlendiği rollerin olumlu sonuçlar doğurduğuna dair algısının, yaşamda karşılaşılan acı verici deneyimlerden anlam çıkarabilme kapasitesiyle ilişkili olabileceğini düşündürmektedir. Aynı şekilde, Ebeveyn Odaklı Ebeveynleşme (EOE) puanı ile acının dönüştürücü gücü arasında da pozitif yönlü ve çok zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r = ,161$; $p = ,002$). Buna karşın, Kardeş Odaklı Ebeveynleşme (KOE) puanının ve toplam ebeveynleşme puanının acının dönüştürücü gücü ile anlamlı bir ilişkisi bulunmamıştır. Elde edilen bulgular, ebeveyn figürüne yönelik rollerin veya bu rollerin birey tarafından anlamlı bulunmasının, bireyin acıya yüklediği anlamı zenginleştirebildiğini, ancak bu ilişkinin düzeyinin oldukça sınırlı olduğunu göstermektedir. Bu sonuç, ebeveynleşmenin dönüştürücü bir anlam yaratabilmesi için sadece yüklenilen rolün türünün değil, aynı zamanda bireyin bu deneyimi nasıl anlamlandırdığının da önemli olabileceğine işaret etmektedir.

Literatürde doğrudan ebeveynleşme ve acının dönüştürücü gücü değişkenleri arasındaki ilişkiye odaklanan herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Elde edilen ilişkisel bulguların literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Kaptanoğlu ve Öksüz'ün (2025) yürüttüğü çalışmada, çocukluk çağı travmaları ile acının dönüştürücü gücü arasında negatif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Bu bulgu, çocukluk döneminde daha fazla travma deneyimleyen bireylerin, yaşadıkları acılardan anlam çıkarma ve bu deneyimleri kişisel gelişime dönüştürme kapasitesinin daha düşük olabileceğine işaret etmektedir.

Edwards ve Van Tongeren'in (2020) araştırması, acı ve ıstırap ile psikolojik iyi oluş arasındaki ilişkide “anlam”ın belirleyici bir aracı değişken olduğunu ortaya koymuştur. Buna göre, bireylerin yaşadıkları acı dolu deneyimlere anlam atfetmeleri, bu deneyimlerin daha yüksek düzeyde psikolojik iyi oluşla sonuçlanmasını sağlayarak acının dönüştürücü bir işlev kazanmasına olanak tanımaktadır.

Jungyen psikoloji bakış açısına göre, acıyla yüzleşmek ve onu kabul etmek, bireyin psikolojik gelişimi ve olgunlaşması için zorunlu bir süreçtir. Acıdan kaçınmak, semptomların kalıcı hale gelmesine yol açabilirken; acıyı anlamlandırmak, bireyin kendi gerçekliğine daha sağlıklı bir şekilde uyum sağlamasını destekler (Roeber, 2024).

Travma sonrasında anlam oluşturma süreci, hem fiziksel hem de psikolojik düzeyde yaşanan zorlukların üstesinden gelmede hayati bir rol oynamaktadır. Anlamın nasıl kavramsallaştırıldığı ise kullanılan disipline ve teorik bakış açısına göre farklılık gösterebilir. Literatürde, anlam oluşturma süreci özellikle Travma Sonrası Büyüme (TSB) sürecinde belirleyici bir faktör olduğu vurgulanmaktadır (Kau, Lusher ve Pipkin, 2024).

Acı, her zaman patolojik bir durumun göstergesi olarak değerlendirilmemelidir; kimi zaman bireyin içsel dengesini yeniden kurabilmesi için doğal ve işlevsel bir yeniden yapılanma süreci olarak ortaya çıkabilmektedir (Roeber, 2024). Literatürdeki bu bulgular, çalışmanın bulgularını destekler niteliktedir.

4.2.2. Ebeveynleşme ve Alt Boyutlarının Psikolojik Dayanıklılık ve Alt Boyutları ile İlişkisine Dair Bulgular ve Tartışma

Yapılan korelasyon analizi sonucunda, Algılanan Yarar (AY) puanının, psikolojik dayanıklılık ölçeğinin tüm alt boyutlarıyla pozitif yönlü ve anlamlı düzeyde ilişkili olduğu belirlenmiştir. Buna göre; AY puanı ile Kendilik Algısı ($r = ,240$; $p = ,000$), Gelecek Algısı ($r = ,304$; $p = ,000$), Yapısal Stil ($r = ,178$; $p = ,001$), Sosyal Yeterlilik ($r = ,273$; $p = ,000$), Aile Uyum ($r = ,695$; $p = ,000$) ve Sosyal Kaynaklar ($r = ,538$; $p = ,000$) puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif ilişkiler bulunmuştur. Ayrıca, genel psikolojik dayanıklılık puanı ile AY puanı arasındaki ilişki de orta düzeyde pozitif ve anlamlı bulunmuştur ($r = ,568$; $p = ,000$). Bu bulgular, bireyin çocuklukta üstlendiği rollerin faydalı ve anlamlı olduğuna dair algısının, yetişkinlikteki dayanıklılık düzeyini destekleyici yönde işlev gördüğünü göstermektedir.

Buna karşılık, Kardeş Odaklı Ebeveynleşme (KOE) puanının bazı dayanıklılık alt boyutlarıyla negatif yönlü ve anlamlı ilişkiler gösterdiği saptanmıştır. Özellikle, KOE puanı ile Sosyal Yeterlilik ($r = -,107$; $p = ,040$), Aile Uyum ($r = -,125$; $p = ,016$) ve Sosyal Kaynaklar ($r = -,143$; $p = ,006$) puanları arasında çok zayıf düzeyde negatif ilişkiler tespit

edilmiştir. Bu sonuçlar, kardeşe yönelik sorumlulukların bireyin sosyal uyumu ve yeterliliği açısından sınırlayıcı ya da yük oluşturunca bir etkiye sahip olabileceğini düşündürmektedir.

Diğer taraftan, Ebeveyn Odaklı Ebeveynleşme (EOE) puanı ile Kendilik Algısı ($r = ,161$; $p = ,002$) ve Yapısal Stil ($r = ,118$; $p = ,023$) puanları arasında pozitif yönlü ve çok zayıf düzeyde anlamlı ilişkiler gözlenmiştir. Bu bulgular, ebeveyn figürüne yönelik rollerin bireyin benlik algısı ve yapısal başa çıkma stratejileriyle kısmen bağlantılı olabileceğine işaret etmektedir.

Son olarak, toplam Ebeveynleşme Envanteri puanı ile psikolojik dayanıklılık toplam puanı arasında da pozitif yönlü ve zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir ($r = ,234$; $p = ,000$). Bu genel bulgu, çocuklukta yaşanan ebeveynleşme deneyimlerinin bireyin dayanıklılık düzeyi üzerinde, özellikle olumlu algılanan yönler üzerinden etkili olabileceğini göstermektedir.

Yapılan bir çalışmada, genç bakıcıların, bakıcı olmayan akranlarına kıyasla daha yüksek bir dayanıklılık düzeyi sergilemediği, hatta dayanıklılık puanlarının istatistiksel olarak anlamlı olmamakla birlikte daha düşük olduğu bulunmuştur. Bu sonuç, dayanıklılığın stresle başa çıkmada koruyucu bir işlev gördüğü yönündeki varsayımı desteklememektedir (Boumans ve Dorant, 2018).

Bazı araştırmalar, çocukların üstlendikleri ebeveynleşme rollerini adil ve anlamlı olarak değerlendirdiklerinde, bu durumun psikolojik dayanıklılıklarını artırabileceğini göstermektedir. Bu bağlamda, ebeveynleşmenin bireysel gelişimi destekleyici bir işlev görebileceği ve özellikle anlam yüklenen bakım verme deneyimlerinin, dayanıklılık üzerinde olumlu etkiler yaratabileceği ortaya konmuştur (Połomski vd., 2021; Mijl ve Vingerhoets, 2017; Yew, Siau ve Kwong, 2017; Borchet vd., 2020).

Öte yandan, ebeveynleşme sürecinin aşırıya kaçması ya da adaletsiz biçimde deneyimlenmesi, bireylerin psikolojik uyumunu olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Bu tür ebeveynleşme örüntülerinin depresyon, kaygı ve stres gibi çeşitli psikolojik sorunlarla ilişkili olduğu çok sayıda araştırmada rapor edilmiştir (Chen ve Panebianco, 2019; Van Loon vd., 2017; Burton vd., 2018; Cho ve Lee, 2018; Karataş ve Gündüz, 2021; Arellano vd., 2018). Bu bulgular, ebeveynleşmenin olumsuz sonuçlarının özellikle yükün adil

paylaşmadığı, destekleyici sistemlerin eksik olduğu durumlarda belirginleştiğini göstermektedir.

Son yıllarda yapılan sistematik derlemeler ve kültürlerarası araştırmalar, ebeveynleşmenin birey üzerindeki etkilerinin tek biçimli olmadığını; bireysel, ailesel ve kültürel bağlama göre önemli ölçüde farklılık gösterebildiğini ortaya koymuştur. Örneğin, bazı kültürlerde ebeveynleşme deneyimleri daha çok dayanışma ve sorumlulukla ilişkilendirilirken, bazı bağlamlarda psikolojik yüklenme ve zorlanma ile sonuçlanabilmektedir. Bu farklılıklar, ebeveynleşmenin hem risk hem de potansiyel bir gelişimsel kaynak olarak değerlendirilmesini gerektirmektedir (Boumans ve Dorant, 2018; Dariotis vd., 2023; Hooper vd., 2015; Khafi, Yates ve Luthar, 2014; Masiran vd., 2022; Teng vd., 2021).

Çeşitli araştırmalar, ebeveynleşmenin psikolojik dayanıklılık gelişimini destekleyebileceğini göstermektedir (Wasilewska ve Kuleta, 2015). Bu süreçte bireyler, öz-yönetim, hedefe yönelik davranışlar ve etkili problem çözme gibi yetkinlik becerileri geliştirme fırsatı bulabilmektedir (Boszormenyi-Nagy ve Spark, 1973; Hooper, 2017; Sikorska, 2014; Boumans ve Dorant, 2018). Ayrıca psikolojik dayanıklılığın, stres oluşturan yaşam olaylarının olası olumsuz etkilerini hafifletici bir rol oynadığı bildirilmektedir (Whitson vf., 2018; Masten vd., 1990). Nitekim COVID-19 pandemisi sırasında yapılan bir çalışmada, Filipinli genç profesyonel kadınların yaşadıkları araçsal ebeveynleşme deneyimlerinin, onların hem psikolojik dayanıklılıklarını hem de kişilerarası ilişkilerini olumlu yönde etkilediği; iş ve aile sorumluluklarını dengeleyerek daha öz güvenli ve olgun bireyler haline geldikleri görülmüştür (Teng vd., 2021).

4.2.3. Psikolojik Dayanıklılık ve Alt Boyutlarının Acının Dönüştürücü Gücü ile İlişisine Dair Bulgular ve Tartışma

Yapılan korelasyon analizi sonucunda, Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği toplam puanı ile Acının Dönüştürücü Gücü Ölçeği puanı arasında pozitif yönlü ve zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki saptanmıştır ($r = ,209$; $p = ,000$). Bu bulgu, bireyin genel psikolojik dayanıklılık düzeyi arttıkça, yaşadığı zorluklara anlam atfetme ve bu deneyimlerden olumlu bir dönüşüm çıkarabilme kapasitesinin de arttığını göstermektedir.

Alt boyutlar incelendiğinde, Gelecek Algısı puanı ile Acının Dönüştürücü Gücü puanı

arasında pozitif yönlü ve zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r = ,208$; $p = ,000$). Benzer şekilde, Kendilik Algısı puanı ile Acının Dönüştürücü Gücü puanı arasında da pozitif yönlü ve zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki saptanmıştır ($r = ,200$; $p = ,000$). Bu sonuçlar, bireyin kendine ve geleceğe dair olumlu algılar geliştirmesinin, acı veren yaşam olaylarını anlamlandırma ve bu süreçten güçlenerek çıkma becerileriyle ilişkili olabileceğini düşündürmektedir.

Öte yandan, Yapısal Stil boyutu ile Acının Dönüştürücü Gücü arasında pozitif yönlü ancak çok zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir ($r = ,121$; $p = ,020$). Aile Uyum boyutu da Acının Dönüştürücü Gücü ile pozitif yönlü ve çok zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki göstermektedir ($r = ,107$; $p = ,040$). Ayrıca, Sosyal Kaynaklar boyutu ile Acının Dönüştürücü Gücü arasında da pozitif yönlü ve çok zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r = ,169$; $p = ,001$).

Bu bulgular, psikolojik dayanıklılığın bazı alt bileşenlerinin (özellikle kendilik algısı ve gelecek algısı) bireylerin acı deneyimlerine yönelik anlam üretme kapasiteleriyle ilişkili olduğunu ortaya koymakta; diğer bazı alt boyutların da daha zayıf düzeylerde olsa da benzer yönde ilişkiler sergilediğini göstermektedir.

İstirapla başa çıkma sürecinde anlam arayışı, bireyin psikolojik dayanıklılığını güçlendiren temel bir unsur olarak öne çıkmakta ve bu süreç, bireysel gelişimi destekleyici bir rol üstlenmektedir (Joseph, 2009; Slepian vd., 2016; Goubert ve Trompetter, 2017; Terry vd., 2024).

4.3. Regresyon Analizine Dair Bulgular ve Tartışma

Tablo 4.17’de Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği Puanını yordama durumunun incelenmesi amacıyla uygulanan çoklu doğrusal regresyon analizinden elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Bağımsız değişkenler, Psikolojik Dayanıklılık Ölçeğinin %34,2’sini açıklamaktadır.

Tablo 4.17: Regresyon analizi

Yordanan	Yordayan	Std. Olm.		Std.	t	p	F	R
		B	S.H.	B			(p)	AdjR ²
Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği	(Sabit)	1,757	,145		12,087	,000*	47,276 (,000*)	,584 (,342)
	Ebeveyn Odaklı Ebeveynleşme	,056	,035	,086	1,606	,109		
	Kardeş Odaklı Ebeveynleşme	-,012	,035	-,019	-,351	,726		
	Algılanan Yarar	,378	,031	,547	12,327	,000*		
	Acının Dönüştürücü Gücü Ölçeği	,051	,019	,114	2,646	,009*		

Algılanan Yarar puanı Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği Puanını anlamlı ve pozitif yönlü yordamaktadır ($\beta=,378$; $p<0,05$). Acının Dönüştürücü Gücü Ölçeği puanı Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği Puanını anlamlı ve pozitif yönlü yordamaktadır ($\beta=,051$; $p<0,05$).

Yürütülen regresyon analizi, Algılanan Yarar ve Acının Dönüştürücü Gücü değişkenlerinin birlikte, Psikolojik Dayanıklılık puanının anlamlı bir düzeyde %34,2'sini açıkladığını göstermektedir. Bu bulgu, modelin psikolojik dayanıklılığın belirlenmesinde orta düzeyde güçlü bir açıklayıcılığa sahip olduğunu ortaya koymaktadır.

Daha detaylı incelendiğinde, Algılanan Yarar puanının psikolojik dayanıklılığı anlamlı ve pozitif yönde yordadığı görülmektedir ($\beta=,378$; $p<0,05$). Bu durum, bireyin çocuklukta üstlendiği sorumlulukları faydalı, geliştirici veya kişisel olgunlaşmaya katkı sunan deneyimler olarak algılamasının, yaşamındaki genel dayanıklılık düzeyine olumlu katkıda bulunduğunu göstermektedir. Algılanan yararın bu güçlü etkisi, bireyin geçmişteki zorluklara ilişkin bilişsel yeniden çerçeveleme yaparak, bu deneyimleri güçlendirici bir unsur olarak yorumladığını düşündürmektedir.

Ayrıca, Acının Dönüştürücü Gücü puanı da psikolojik dayanıklılığı anlamlı ve pozitif yönde yordayan bir diğer değişken olarak öne çıkmaktadır ($\beta=,051$; $p<0,05$). Her ne kadar etki katsayısı daha düşük düzeyde olsa da, bu bulgu bireylerin acı verici yaşam olaylarına anlam yüklemeleriyle birlikte, içsel esneklik ve direnç geliştirebildiklerine işaret etmektedir.

Acının dönüştürücü gücüne olan inancın, bireylerin zorluklar karşısında daha umutlu, yapıcı ve uyumlu başa çıkma stratejileri geliştirmelerine katkı sunduğu söylenebilir.

Sonuç olarak, bu çalışmanın regresyon modeli, psikolojik dayanıklılığın gelişiminde hem geçmiş deneyimlerin olumlu algılanmasının hem de bu deneyimlere yüklenen anlamın belirleyici olduğunu ortaya koymaktadır. Bulgular, bireylerin içsel kaynaklarını nasıl örgütlediklerine dair önemli bir kuramsal zemin sunmaktadır. Dayanıklılık, gelişimsel açıdan ciddi tehditlere rağmen olumlu sonuçlarla ilerleyebilme kapasitesidir ve bu süreçte ebeveynleşme gibi temel uyum sistemleri kritik rol oynar. Dayanıklılığın olağanüstü bir özellik değil, desteklendiğinde güçlenen sıradan insani kaynaklara dayalı bir olgu olduğu, Masten'in (2001) "ordinary magic" kavramıyla uyumludur. Nitekim elde edilen bulgular, çocukluk döneminde yaşanan ebeveynleşme deneyimlerinden algılanan yarar ile acının dönüştürücü gücünün, psikolojik dayanıklılık düzeyini birlikte anlamlı biçimde açıkladığını göstermektedir.

Alanyazın bu bulguları destekler niteliktedir. Jurkovic (1997) çocukların ebeveynleşme deneyimini adaletsiz olarak algılamamaları ya da süreçten kazanç sağladıklarına inanmaları halinde ebeveynleşmenin yıkıcı etkilerinin azaldığını belirtmiştir. Nitekim Türkiye'de yapılan bir çalışmada, özellikle kadınlarda ebeveyn odaklı ebeveynleşmenin psikolojik belirtileri artırıcı etkisi bulunurken; algılanan yararın bu olumsuzluğu azaltıcı yönde işlev gördüğü ortaya konmuştur (Köyden ve Uluç, 2018). Benzer biçimde, üniversite öğrencileri üzerinde yapılan bir çalışmada ebeveynleşmenin yaşam ve ilişki doyumunu yordadığı, ancak bu etkinin esasen ebeveynleşmeden algılanan yararlarla açıklandığı görülmüştür (Monaco ve Heesacker, 2025). Bu durum, ebeveynleşmenin olumsuz sonuçlarının bireyin süreçten elde ettiği kazanımlarla dengelenebileceğini göstermektedir.

Malezya'da yürütülen bir başka araştırmada, ebeveynleşme düzeyinin artmasının psikolojik dayanıklılığı anlamlı biçimde yordadığı saptanmıştır (Yew vd, 2017). Engelli bireylerin kardeşleriyle yapılan bir çalışmada ise kardeş odaklı ebeveynleşmenin artan psikolojik sıkıntı ve ebeveynlerle zayıf ilişki kalitesiyle bağlantılı olduğu; buna karşın sosyal destek ve ebeveynleşmeden algılanan yararın koruyucu faktörler olarak işlev gördüğü belirlenmiştir (Levante vd., 2023). Benzer şekilde, algılanan ebeveynleşme yararları, antisosyal davranışların olumsuz etkilerini hafifletici bir rol üstlenmiştir (Chen vd., 2018). Bu bulgular, algılanan yararın yalnızca psikolojik belirtileri azaltmakla kalmayıp aynı zamanda bireyin

dayanıklılığını güçlendirdiğini göstermektedir.

Öte yandan, dayanıklılığın dinamik ve bağlamsal bir olgu olduğu da vurgulanmalıdır. Harrison ve arkadaşlarının (2021) ekstrem koşullarda gerçekleştirdikleri araştırmada, katılımcıların işlevselliklerini sürdürebilmek için “challenge mindset” yaklaşımını benimsedikleri görülmüştür. Bu yaklaşım, zorlukları bir tehditten ziyade öğrenme ve gelişim fırsatı olarak değerlendirmeyi içerdiğinden, psikolojik dayanıklılığın sürdürülmesinde önemli bir strateji olarak öne çıkmaktadır. Bu açıdan bakıldığında, algılanan yarar ve acının dönüştürücü gücü, bireylerin olumsuz deneyimleri yeniden anlamlandırmalarını sağlayarak, zorluklarla baş etme süreçlerinde dayanıklılığın inşasına katkıda bulunmaktadır.

Genel olarak bu çalışma, ebeveynleşmeden algılanan yarar ve acının dönüştürücü gücünün psikolojik dayanıklılıkta açıklayıcı rolünü ortaya koymakta ve literatürde sıklıkla vurgulanan risk-olumlu gelişim ikiliğini desteklemektedir. Bulgular, ebeveynleşme deneyimlerinin yalnızca olumsuz çıktılarla sınırlı olmadığına; algılanan yarar ve acının dönüştürücü gücüne olan inanç birleştiğinde dayanıklılığın gelişimine katkıda bulunabileceğine işaret etmektedir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırma, çocukluk döneminde ebeveynleştirilme, psikolojik dayanıklılık ve acının dönüştürücü gücü arasındaki ilişkileri incelemek; bu değişkenlerin birbirleriyle olan etkileşim düzeyini belirlemek ve çeşitli demografik değişkenlere göre anlamlı fark gösterip göstermediğini ortaya koymak amacıyla gerçekleştirilmiştir. Üniversite öğrencilerinden oluşan örneklem grubuyla yürütülen bu çalışmada elde edilen bulgular, aşağıda özetlenmiştir: Yapılan korelasyon analizleri, özellikle algılanan yarar boyutunun hem psikolojik dayanıklılık hem de acının dönüştürücü gücü ile anlamlı ve pozitif ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. Algılanan yararın psikolojik dayanıklılık alt boyutlarının tümüyle anlamlı ve pozitif yönde ilişkili olması, çocuklukta üstlenilen rollerin birey tarafından faydalı ve geliştirici biçimde algılanmasının, yetişkinlikteki psikolojik dayanıklılığı destekleyici bir unsur olduğunu göstermektedir. Benzer şekilde, ebeveyn odaklı ebeveynleşme puanları ile hem acının dönüştürücü gücü hem de psikolojik dayanıklılığın bazı alt boyutları arasında pozitif yönlü ve zayıf düzeyde ilişkiler olduğu ortaya konmuştur. Buna karşılık, kardeş odaklı ebeveynleşme ile sosyal yeterlilik, sosyal kaynaklar ve aile uyumu alt boyutları arasında çok zayıf düzeyde negatif ilişkiler bulunmuştur. Bu sonuç, kardeşe yönelik bakım sorumluluğunun bireyin sosyal uyum becerileri üzerinde sınırlayıcı bir etki yaratabileceğini düşündürmektedir.

Çalışmanın bir diğer bulgusu, psikolojik dayanıklılık ile acının dönüştürücü gücü arasında pozitif yönlü ve zayıf düzeyde anlamlı bir ilişkinin varlığıdır. Özellikle kendilik ve gelecek algısı gibi bireyin içsel kaynaklarını temsil eden boyutlar ile acının dönüştürücü gücü arasında saptanan ilişkiler, bireyin benlik ve gelecek kurgusunun, zorluklardan anlam çıkarma kapasitesini artırabileceğine işaret etmektedir.

Regresyon analizine göre, algılanan yarar ve acının dönüştürücü gücü, psikolojik dayanıklılığı anlamlı düzeyde yordamaktadır. Modelin genel açıklayıcılık oranı %34,2 olarak bulunmuştur. Bu bulgu, özellikle algılanan yararın psikolojik dayanıklılık üzerinde güçlü bir yordayıcı olduğunu ve bireyin çocuklukta üstlendiği rollerden olumlu anlamlar çıkarmasının dayanıklılığı artırıcı bir unsur olduğunu göstermektedir.

Demografik değişkenlere göre yapılan analizlerde çeşitli anlamlı farklar gözlenmiştir. Cinsiyet değişkeni bağlamında, erkek katılımcıların kendilik algısı puanlarının kadın

katılımcılara kıyasla daha yüksek olduğu saptanmıştır. Ebeveynlerin birlikte olma durumu da hem algılanan yarar hem de kendilik algısı üzerinde etkili bulunmuş; birlikte olan ebeveynlere sahip bireylerin bu boyutlarda daha yüksek puanlar aldığı görülmüştür.

En uzun süre yaşanan çevreye göre yapılan karşılaştırmalarda, kentsel bölgelerde yaşayan bireylerin psikolojik dayanıklılık alt boyutlarında ve algılanan yarar puanlarında kırsal bölgede yaşayanlara kıyasla anlamlı düzeyde daha yüksek puanlara sahip oldukları belirlenmiştir. Bu bulgu, bireyin yaşadığı çevresel bağlamın sosyal destek ve dayanıklılık üzerindeki etkisini göstermektedir.

Yaş değişkenine göre, 21–25 yaş grubundaki bireylerin sosyal kaynaklar puanı diğer yaş gruplarından anlamlı biçimde daha yüksek bulunmuştur. Doğum sırası değişkeninde ise, ilk doğan bireylerin kardeş odaklı ebeveynleşme puanları ve toplam ebeveynleşme puanları daha yüksek bulunmuştur. Bunun yanı sıra, ikinci sırada doğan bireylerin sosyal yeterlilik puanları da bazı alt gruplara kıyasla daha yüksektir. Bu bulgular, doğum sırasının hem bakım sorumluluğu hem de sosyal beceriler üzerinde etkili olabileceğini düşündürmektedir.

Eğitim düzeyinin sosyal kaynaklara erişimi etkilediği; lisans ve lisansüstü mezunu bireylerin, ön lisans mezunlarına göre daha yüksek sosyal kaynaklar puanına sahip oldukları belirlenmiştir. Aile yapısı açısından ise, çekirdek ailede yetişen bireylerin sosyal yeterlilik, sosyal kaynaklar, psikolojik dayanıklılık ve algılanan yarar puanlarının geniş ailede yetişen bireylere kıyasla daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Anne ve baba eğitim düzeyine göre bazı anlamlı farklılıklar gözlenmiş; özellikle anne eğitimi arttıkça kendilik algısı, sosyal yeterlilik, sosyal kaynaklar ve psikolojik dayanıklılık puanlarında artış görülmüştür. Baba eğitimi bağlamında ise, daha düşük eğitim düzeyine sahip babalara sahip bireylerin ebeveynleşme puanlarının daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Bu durum, ebeveyn eğitim düzeyinin çocuklara aktarılan sorumluluk düzeyi ve bu süreçten elde edilen psikolojik çıktılar üzerinde etkili olabileceğine işaret etmektedir. Kardeş sayısı değişkeni bakımından da anlamlı farklar bulunmuş; çok kardeşli ailelerde kardeş odaklı ebeveynleşmenin daha yaygın olduğu ve 2 kardeşe sahip bireylerin bazı psikolojik göstergelerde daha yüksek puanlara sahip olduğu tespit edilmiştir. Son olarak, ekonomik durum algısı açısından orta gelir grubundaki bireylerin algılanan yarar ve aile uyumu puanlarının, düşük gelir grubundakilere göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu

görülmüştür.

Tüm bu bulgular, çocukluk döneminde yaşanan ebeveynleşme deneyiminin bireylerin psikolojik dayanıklılık düzeyleri ve acının dönüştürücü gücüne olan inançları üzerinde hem doğrudan hem de dolaylı yollarla etkili olduğunu göstermektedir. Özellikle olumlu çerçevede algılanan ebeveynleşme biçimleri, bireyin yaşamsal zorluklarla baş etme kapasitesini destekleyici bir unsur olarak öne çıkmaktadır.

5.1. Öneriler

Bu araştırmanın bulguları doğrultusunda, çocukluk döneminde ebeveynleştirilme deneyimlerinin bireyin psikolojik dayanıklılığı ve acıyı dönüştürücü gücüne olan inançları ile ilişkili olduğunu ortaya koyan sonuçlar elde edilmiştir. Elde edilen bulgular, çeşitli alanlarda uygulanabilecek öneriler geliştirilmesini mümkün kılmıştır. Bu doğrultuda, öneriler uygulayıcılara, aile ve toplum düzeyine, politika geliştiricilere ve araştırmacılara yönelik olarak aşağıda sunulmuştur:

5.1.1. Uygulayıcılara Yönelik Öneriler

- Psikolojik danışmanlar, sosyal hizmet uzmanları ve ruh sağlığı profesyonelleri, bireylerin geçmişteki ebeveynleşme deneyimlerini yalnızca travmatik bir perspektifle değil, aynı zamanda potansiyel güçlendirici yönleriyle de değerlendirmelidir.
- Danışanların “algılanan yarar” düzeylerini keşfetmeye yönelik bilişsel yeniden çerçeveleme gibi tekniklerin kullanılabileceği düşünülmektedir.
- Kardeş odaklı ebeveynleşmenin sosyal işlevselliği sınırlayıcı yönleri göz önünde bulundurularak, sosyal beceri geliştirme programları planlanmalıdır.

5.1.2. Aile ve Topluma Yönelik Öneriler

- Aileler, çocukların gelişimsel sınırlarına saygı göstermeli; onları yaşlarına uygun olmayan sorumluluklarla aşırı yüklememelidir.

- Özellikle çok kardeşli ve düşük gelirli ailelerde, bakım yükünün çocuklar arasında dengesiz dağılmaması adına rehberlik hizmetleri yaygınlaştırılmalıdır.
- Toplum düzeyinde, çocukluk sorumluluklarının birey üzerindeki uzun vadeli etkileri hakkında bilgilendirici çalışmalar ve seminerler düzenlenebilir.

5.1.3. Eğitim ve Politika Yapıcılara Yönelik Öneriler

- Okullardaki rehberlik ve psikolojik danışma birimleri, erken yaşta sorumluluk üstlenmiş öğrencileri tanımaya ve desteklemeye yönelik uygulamalarda bulunmalıdır.
- Üniversite öğrencilerine yönelik psikolojik dayanıklılığı artırıcı yapılandırılmış programlar (örneğin grup terapileri, sosyal destek atölyeleri) uygulanabilir.
- Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ile iş birliği içinde, risk altındaki çocuklar için erken müdahale programları geliştirilmeli; bu çocukların “işlevsel ebeveynleşme” deneyimlerini sağlıklı biçimde dönüştürmelerine destek olunmalıdır.

5.1.4. Gelecek Araştırmalar İçin Öneriler

- Bu çalışma yalnızca üniversite öğrencileri ile sınırlı olduğundan, farklı yaş gruplarında (örneğin ergenler, yetişkin çalışanlar, evli bireyler) benzer çalışmalar yapılması önerilmektedir.
- Nitel araştırmalarla ebeveynleşme deneyimlerinin bireysel anlamları derinlemesine incelenebilir.
- Ebeveynleşmenin olumsuz sonuçlarına odaklanan geleneksel yaklaşımın yanı sıra, “pozitif psikoloji” bakış açısıyla umut, anlam arayışı, büyüme ve gelişme gibi kavramlarla ilişkisi ele alınmalıdır.
- Boylamsal araştırmalarla ebeveynleşme deneyimlerinin psikolojik dayanıklılık üzerindeki uzun vadeli etkileri izlenebilir.
- Farklı kültürel bağlamlarda karşılaştırmalı çalışmalar yapılarak ebeveynleşmenin sosyo-kültürel belirleyicileri daha kapsamlı biçimde anlaşılabilir.

KAYNAKLAR

- Adisa, T. A. (2021). <https://scispace.com/pdf/the-impact-of-covid-19-on-the-work-life-balance-of-working-37poh17c.pdf>, Exploring the impact of COVID-19 on working mothers: A global perspective, (20.06.2025).
- Akar, A. (2018). *Psikolojik sağlamlık programının ergenlerin psikolojik sağlamlık düzeyine etkisi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Maltepe Üniversitesi, İstanbul.
- Akbaş, A. (2024). Türkiye toplumunda evlilik ve aile: Sosyolojik-psikolojik perspektiften yakın ilişkiler. NOSYON: *Uluslararası Toplum ve Kültür Çalışmaları Dergisi*, (13): 131–153.
- Akdaş, B. (2022). *Yetişkin bireylerin ebeveynleşme olgusunda obsesif inanışların ve kaygı düzeylerinin rolü*. Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Klinik Psikoloji Ana Bilim Dalı, İstanbul.
- Aldridge, J. (2006). The experiences of children living with and caring for parents with mental illness. *Child Abuse Review*, 15(2): 79–88. <https://doi.org/10.1002/car.904>
- Alexander, D. E. (2013). Resilience and disaster risk reduction: An etymological journey. *Natural Hazards and Earth System Sciences*, 13(11): 2707–2716.
- Alexander, P. C. (1992). Application of attachment theory to the study of sexual abuse. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 60(2): 185–195. <https://doi.org/10.1037/0022-006X.60.2.185>
- Angjelkoska, S., Stankovska, G. ve Dimitrovski, D. (2015). Self-image in children of divorced parents. *International Journal of Cognitive Research in Science, Engineering and Education*, 3(2): 59-63.
- Arellano, B., Mier-Chairez, J., Tomek, S. ve Hooper, L. M. (2018). Parentification and language brokering: An exploratory study of the similarities and differences in their relations to continuous and dichotomous mental health outcomes. *Journal of Mental Health Counseling*, 40(4): 336–352. <https://doi.org/10.17744/MEHC.40.4.07>
- Atik, D., İnel Manav, A., Bozkurt, A. ve Coşkun, E. (2022). The transformative power of suffering and the personal meaning of the persons with chronic disease in covid 19 pandemia. *Psychiatria Danubina*, 34(10): 177-189.
- Ayar, D. (2018). Gençlerde psikolojik sağlamlık. *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, 6(15): 91–112.
- Aydın, A. ve Özyürek, A. (2024). Yetişkinlerin çocuklukta ebeveynleştirilme düzeyleri ile aile bütünlük duyguları arasındaki ilişki ve etkileyen faktörler. *Fırat University Journal of Social Sciences*, 34(1): 351–367.

- Backer, C., Murphy, T., Fox, A., Ulph, F. ve Calam, R. (2016). Young carers in families affected by parental mental illness: A UK study. *Child and Adolescent Mental Health*, 21(2): 111–118.
- Baggett, E., Shaffer, A. ve Muetzelfeld, H. (2015). Father–daughter parentification and young adult romantic relationships among college women. *Journal of Family Issues*, 36(6): 760-783.
- Baker, K. ve Claridge, A. M. (2023). I have a Ph. D. in my daughter: Mother and Child Experiences of Living with Childhood Chronic Illness. *Journal of Child and Family Studies*, 32(9): 2625-2636.
- Balcı, S. ve Timur, Y. (2023). Psychological resilience levels and career barriers regarding university students. *International Journal of Educational Research Review*. <https://doi.org/10.24331/ijere.1244432>
- Barnett, B. ve Parker, G. (1998). The parentified child: Early competence or childhood deprivation? *Child Psychology & Psychiatry Review*, 3(4): 146-154.
- Basım, H. N. ve Çetin, F. (2011). Yetişkinler için Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği'nin Güvenilirlik ve Geçerlilik Çalışması. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 22(2): 104-114.
- Basoglu, M. (1997). A brief behavioral treatment of chronic post-traumatic stress disorder in earthquake survivors. *Psychological Medicine*, 27(1): 259-267. [Not: Örnek bir kaynak, dayanıklılık literatüründen]
- Beutel, M. E., Tibubos, A. N., Klein, E. M., Schmutzer, G., Reiner, I., Kocalevent, R. D., & Brähler, E. (2017). Childhood adversities and distress—The role of resilience in a representative sample. *Plos One*, 12(3): e0173826. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0173826>
- Bingöl, Z. Z. (2024). *Genç yetişkinlerdeki anne kaynaklı ebeveynleşme deneyiminin güvenli bağlanma, psikolojik sağlık ve duygusal yoksunluk üzerindeki rolü: Baba katılımı ve sosyal destek ile düzenleyici ilişkiler*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Maltepe Üniversitesi, İstanbul.
- Bolat, T., Bolat, O. İ. ve Taştan, S. B. (2020). Pozitif psikoloji açısından örgütsel destek, dünya ile ilgili varsayımlar ve travma sonrası büyüme ilişkisi. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 18(36): 297–330.
- Bonanno, G. A. (2004). Loss, trauma, and human resilience: Have we underestimated the human capacity to thrive after extremely aversive events? *American Psychologist*, 59(1): 20–28.
- Borchet, J., Lewandowska-Walter, A. ve Rostowska, T. (2016). Parentification in late adolescence and selected features of the family system. *Health Psychology Report*, 4(2): 116–127. <https://doi.org/10.5114/HPR.2016.55921>.

- Borchet, J., Lewandowska-Walter, A., Połomski, P., Peplińska, A. ve Hooper, L. (2020). We are in this Together: Retrospective Parentification, Sibling Relationships, and Self-Esteem. *Journal of Child and Family Studies*, 29: 2982-2991. <https://doi.org/10.1007/s10826-020-01723-3>.
- Borchet, J., Lewandowska-Walter, A., Połomski, P., Peplińska, A. ve Hooper, L. M. (2021). The relations among types of parentification, school achievement, and quality of life in early adolescence: An exploratory study. *Frontiers in psychology*, 12, 635171.
- Bornscheuer, L., Landstedt, E. ve Almquist, Y. B. (2025). The role of out-of-home factors in the association between adolescent out-of-home care and adult psychiatric disorders: A birth cohort study. *Plos One*, 20. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0318231>
- Boszormenyi-Nagy, I. ve Spark, G. M. (1973). *Invisible loyalties: Reciprocity in intergenerational family therapy*. Harper & Row.
- Boumans, N. P. ve Dorant, E. (2018). A cross-sectional study on experiences of young adult carers compared to young adult noncarers: Parentification, coping and resilience. *Scandinavian Journal of Caring Sciences*, 32(4): 1409–1417. <https://doi.org/10.1111/scs.12586>
- Bowlby, J. (1969). *Attachment and loss*: Vol. 1. Attachment. New York: Basic Books.
- Bowlby, J. (1973). *Attachment and loss*: Vol. 2. Separation: Anxiety and anger. New York: Basic Books.
- Bowlby, J. (1980). *Attachment and loss*: Vol. 3. Loss, sadness, and depression. New York: Basic Books.
- Boyer, J. C. (2025). *Parentification: Psychosocial Outcomes in Individuals Who Care for a Chronically Ill Parent and Not*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, North Carolina Central University.
- Bronfenbrenner, U. (1979). *The ecology of human development: Experiments by nature and design*. Harvard University Press.
- Bruno, W., Dehnel, R. ve Al-Delaimy, W. (2023). The impact of family income and parental factors on children's resilience and mental well-being. *Journal of Community Psychology*. <https://doi.org/10.1002/jcop.22995>
- Burnett, B. B., Jones, R. A., Bliwise, N. G. ve Ross, L. T. (2006). Family unpredictability, parental alcoholism, and the development of parentification. *The American Journal of Family Therapy*, 34(3): 181–189.
- Bursalıoğlu, E. Y. (2024). Mental health continuum of cancer patient's caregivers: Resilience, transformative power of suffering, and hope. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Bahçeşehir Üniversitesi, İstanbul.

- Burton, L. M. (2007). Childhood adultification in economically disadvantaged families: A conceptual model. *Family Relations*, 56(4): 329–345.
- Burton, S., Hooper, L. M., Tomek, S., Cauley, B., Washington, A. ve Pössel, P. (2018). The mediating effects of parentification on the relation between parenting behavior and well-being and depressive symptoms in early adolescents. *Journal of Child and Family Studies*, 27(12): 4044–4059. <https://doi.org/10.1007/s10826-018-1213-8>
- Büyük, E. (2020). *Eşbağımlılık ve ebeveynleşme arasındaki ilişkinin çeşitli sosyo-demografik veriler açısından incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi, İstanbul.
- Byng-Hall, J. (2002). Relieving parentified children's burdens in families with insecure attachment. *Family Process*, 41(3): 375-388.
- Carver, C. S. (1998). Resilience and thriving: Issues, models, and linkages. *Journal of Social Issues*, 54(2): 245-266.
- Chademaana, K. E. ve Van Wyk, B. (2021). Life in a child-headed household: Exploring the quality of life of orphans living in child-headed households in Zimbabwe. *African Journal of AIDS Research*, 20(2): 172-180.
- Champion, J. E., Wagner, D. V. ve Reeslund, K. L. (2009). The role of parentification in the relation between interparental conflict and youth internalizing problems. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 37(5): 749–760. <https://doi.org/10.1007/s10802-009-9305-z>
- Chang, J. J., Ji, Y., Li, Y. H., Yuan, M. Y. ve Su, P. Y. (2021). Childhood trauma and depression in college students: Mediating and moderating effects of psychological resilience. *Asian Journal of Psychiatry*, 65: 102824. <https://doi.org/10.1016/j.ajp.2021.102824>
- Chase, N. D. (1999). *Burdened children: Theory, research, and treatment of parentification*. New York: Guilford Press.
- Chee, L.P.; Goh, E.C.L. ve Kuczynski, L. (2014). Oversized, Loads Child Parentification in Low-Income Families and Underlying Parent Child Dynamics. *Fam. Soc. J. Contemp. Soc. Serv.*, 95: 204–212.
- Chen, C. ve Panebianco, A. (2019). Physical and psychological conditions of parental chronic illness, parentification and adolescent psychological adjustment. *Psychology & Health*, 35(9): 1075–1094. <https://doi.org/10.1080/08870446.2019.1699091>
- Chen, F. R., Dariotis, J. K. ve Granger, D. A. (2018). Linking testosterone and antisocial behavior in at-risk transitional aged youth: Contextual effects of parentification. *Psychoneuroendocrinology*, 91: 1-10.
- Chen, S. ve Bonanno, G. A. (2020). *Psychological adjustment during the global outbreak of COVID-19: A resilience perspective*. *Psychol Trauma*, 12: 51–54.

- Chmitorz, A., Kunzler, A., Helmreich, I., Tüscher, O., Kalisch, R., Kubiak, T. ve Lieb, K. (2018). Intervention studies to foster resilience—A systematic review and proposal for a resilience framework in future intervention studies. *Clinical psychology review*, 59: 78-100.
- Cho, A. ve Lee, S. (2018). Exploring effects of childhood parentification on adult depressive symptoms in Korean college students. *Journal of Clinical Psychology*, 75(4): 801–813. <https://doi.org/10.1002/jclp.22737>
- Chojnacka, B. (2020). The loneliness and isolation of the parentified child in the family. *Paedagogia Christiana*, 45(1): 83-99.
- Collado, Z. C. (2021). Displacement, miseries, and responsibilities: what does it mean to rebuild the home among young people affected by conflict in the southern Philippines?. *Vulnerable Children and Youth Studies*, 16(3): 259-266.
- Cridland, E. K., Jones, S. C., Stoyles, G., Caputi, P. ve Magee, C. A. (2016). Families living with autism spectrum disorder: Roles and responsibilities of adolescent sisters. *Focus on Autism and Other Developmental Disabilities*, 31(3): 196-207.
- Dalgaard, N. T. ve Montgomery, E. (2017). The transgenerational transmission of refugee trauma: Family functioning and children’s psychosocial adjustment. *International Journal of Migration, Health and Social Care*, 13(3): 289–301. <https://doi.org/10.1108/IJMHS-06-2016-0024>
- Dariotis, J. K., Chen, F. R., Park, Y., Nowak, M., French, K. & Codamon, A. (2023). Parentification vulnerability, reactivity, resilience, and thriving: A mixed methods systematic literature review. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 20(13): 6197. <https://doi.org/10.3390/ijerph20136197>
- Davies, P. T., Coe, J. L., Martin, M. J., Sturge-Apple, M. L. ve Cummings, E. M. (2015). Child adaptation to parental conflict and violence. *Development and Psychopathology*, 27(4pt1): 1347–1365.
- Denckla, C. A., Cicchetti, D., Kubzansky, L. D., Seedat, S., Teicher, M. H., Williams, D. R. ve Koenen, K. C. (2020). Psychological resilience: An update on definitions, a critical appraisal, and research recommendations. *European journal of psychotraumatology*, 11(1): 1822064.
- Diğer, D., Ekşi, H., Demirci, İ. ve Kardaş, S. (2015). Acının Dönüştürücü Gücü Ölçeği: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Journal of Academic Social Science Studies*, 39: 409-421.
- Doğan, T. (2015). Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeği’nin Türkçe uyarlaması: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *The Journal of Happiness & Well-Being*, 3(1): 93–102.
- Droser, V. (2020). Parent–child relationships following spousal/parental death: An application of relational turbulence theory. *Journal of Social and Personal Relationships*, 37(1): 77–99. <https://doi.org/10.1177/0265407519857155>

- Earley, L. ve Cushway, D. (2002). The parentified child. *Clinical Child Psychology and Psychiatry*, 7(2): 163–178. <https://doi.org/10.1177/1359104502007002005>
- East, P. L. (2010). Children's provision of family caregiving: Benefit or burden? *Child Development Perspectives*, 4(1): 55–61.
- Edwards, L. V., Irving, S. M., Amutah, N. N. ve Sydnor, K. D. (2012). Chronic illness in African American children and youth. *Journal of Health Disparities Research and Practice*, 5(1): 75–90.
- Edwards, M. ve Van Tongeren, D. (2020). Meaning mediates the association between suffering and well-being. *The Journal of Positive Psychology*, 15: 722- 733. <https://doi.org/10.1080/17439760.2019.1651890>.
- Ellis, J., Cobb, M., O'Connor, T., Dunn, L., Irving, G. ve Lloyd-Williams, M. (2015). The meaning of suffering in patients with advanced progressive cancer. *Chronic Illness*, 11(3): 198-209. <https://doi.org/10.1177/1742395314565720>
- Erdoğan, E., Ozdogan, O. ve Erdoğan, M. (2015). University students' resilience level: The effect of gender and faculty. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 186: 1262–1267. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2015.04.047>
- Erdoğan, P. ve Ak, M. (2021). Örgütsel stres ve iş tatmini arasında psikolojik dayanıklılığın aracı rolü: Akademisyenler üzerine bir araştırma. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(2): 433-442.
- Eşkisü, M. (2021). The Role of Proactive Personality in the Relationship among Parentification, Psychological Resilience and Psychological Well-Being. *International Online Journal of Education and Teaching*, 8(2): 797-813.
- Eşkisü, M. (2021). The Role of Proactive Personality in the Relationship Among Parentification, Psychological Resilience and Psychological Well-Being. *International Online Journal of Education and Teaching*, 8(2): 797-813.
- Feder, A., Fred-Torres, S., Southwick, S. ve Charney, D. (2019). The Biology of Human Resilience: Opportunities for Enhancing Resilience Across the Life Span. *Biological Psychiatry*, 86: 443-453. <https://doi.org/10.1016/j.biopsych.2019.07.012>.
- Fergus, S. ve Zimmerman, M. A. (2005). Adolescent resilience: A framework for understanding healthy development in the face of risk. *Annual Review of Public Health*, 26: 399–419.
- Ferguson, T. M. (2022). Contributing factors of childhood parentification: An examination of familial characteristics.
- Fındık, E. (2024). *Ebeveynleşme ve kariyer kararı öz-yeterliği ilişkisinde savunma biçimlerinin aracı rolü*. Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi, İstanbul.

- Fletcher, D. ve Sarkar, M. (2013). Psychological resilience: A review and critique of definitions, concepts, and theory. *European Psychologist*, 18(1): 12–23. doi:10.1027/1016-9040/a000124.
- Frankl, V. E. (2019). *İnsanın Anlam Arayışı* (S. Budak, Çev.,25. Baskı). Okuyanüs Yayınları.
- Friborg, O., Barlaug, D., Martinussen, M., Rosenvinge, J. H. ve Hjemdal, O. (2005). Resilience in relation to personality and intelligence. *International journal of methods in psychiatric research*, 14(1): 29-42.
- Friborg, O., Hjemdal, O., Rosenvinge, J. H. ve Martinussen, M. (2003). A new rating scale for adult resilience: what are the central protective resources behind healthy adjustment?. *International journal of methods in psychiatric research*, 12(2): 65-76.
- Garnezy, N. (1991). Resiliency and vulnerability to adverse developmental outcomes associated with poverty. *American Behavioral Scientist*, 34(4): 416–430.
- George, D. ve Mallery, M. (2010). SPSS for Windows Step by Step: A Simple Guide and Reference, 17.0 update (10a ed.) Boston: Pearson.
- Geyik, A. (2023). *Yetişkin bireylerde kişilerarası ilişkiler ile ilgili bilişsel çarpıtmalar ve ebeveynleşme olgusu arasındaki ilişkinin incelenmesi* Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Klinik Psikoloji Bilim Dalı, İstanbul.
- Giallo, R., Gartland, D., Woolhouse, H., Mensah, F., Westrupp, E., Nicholson, J. ve Brown, S. (2018). Emotional–behavioral resilience among children of first-time mothers with and without depression across the early childhood period. *International Journal of Behavioral Development*, 42(2): 214–224. <https://doi.org/10.1177/0165025416687413>
- Gilford, T. T. ve Reynolds, A. (2011). “My mother’s keeper”: The effects of parentification on Black female college students. *Journal of Black Psychology*, 37(1): 55–77. <https://doi.org/10.1177/0095798410386488>
- Glaw, X., Kable, A., Hazelton, M. ve Inder, K. (2017). Meaning in life and meaning of life in mental health care: An integrative literature review. *Issues in mental health nursing*, 38(3): 243-252.
- Godsall, R. E., Jurkovic, G. J., Emshoff, J., Anderson, L. ve Stanwyck, D. (2004). Why some kids do well in bad situations: Relation of parental alcohol misuse and parentification to children's self-concept. *Substance Use & Misuse*, 39(5): 789-809.
- Goldner, L., Abir, A. ve Sachar, C. S. (2016). Adolescents’ true-self behavior and parent-adolescent boundary dissolution: The mediating role of rejection sensitivity. *Child Indicators Research*, 10: 1-22.

- Goldner, L., Levi, L. ve Barnea, M. (2019). From parentification to adultification: A systematic scoping review of precocious child development. *Clinical Child and Family Psychology Review*, 22(4): 447-459.
- Goubert, L. ve Trompetter, H. (2017). Towards a science and practice of resilience in the face of pain. *European Journal of Pain*, 21(6): 889-894. <https://doi.org/10.1002/ejp.1062>
- Gurney, R. L. (2005). *Phoenix rising: The process of transformative suffering* Yayınlanmamış doktora tezi, California: California Institute of Integral Studies
- Güner, A. ve Keskin, B. (2023). Ergenlerin ebeveynleşme yaşantıları ve bilişsel esneklik düzeylerinin tükenmişliklerini yordama düzeyi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(2): 357-377. <https://doi.org/10.17860/mersinefd.1227280>
- Gürsu, O. (2015). Değişen dünyada aile ve psikolojik problemler. *Dicle Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 17(1): 99-130.
- Hadachi, I.ve Albayrak, S. (2019). A survey on simulation of power systems resilience under extreme weather events. In *2019 IEEE Milan PowerTech* (pp. 1-6). IEEE.
- Hanna, J., McCaughan, E. ve Semple, C. (2019). Challenges and support needs of parents and children when a parent is at end of life: A systematic review. *Palliative Medicine*, 33(9): 1017-1044. <https://doi.org/10.1177/0269216319857622>
- Harrison, D. Sarkar, M. Seward, C. ve Sunderland, C. (2021). Exploration of Psychological Resilience during a 25-Day Endurance Challenge in an Extreme Environment. *Int. J. Environ. Res. Public Health* 18: 12707. <https://doi.org/10.3390/ijerph182312707>
- Haxhe, S. (2016). Parentification: A systemic perspective of a clinical phenomenon. *Journal of Family Psychotherapy*, 27(3): 185-199. <https://doi.org/10.1080/08975353.2016.1178656>
- Hetherington, E. M. (1999). Should we stay together for the sake of the children? In Hetherington, E. M. (ed.), *Coping with Divorce, Single Parenting, and Remarriage: A Risk and Resiliency Perspective* (pp. 93-116). London: Erlbaum.
- Hoffman, Y. ve Shrira, A. (2019). Variables Connecting Parental PTSD to Offspring Successful Aging: Parent-Child Role Reversal, Secondary Traumatization, and Depressive Symptoms. *Front. Psychiatry*, 10: 718.
- Holden, L., Dobson, A., Ware, R., Hockey, R. ve Lee, C. (2015). Longitudinal trajectory patterns of social support: correlates and associated mental health in an Australian national cohort of young women. *Quality of Life Research*, 24: 2075-2086. <https://doi.org/10.1007/s11136-015-0946-2>.
- Hooper, L. (2007). Expanding the discussion regarding parentification and its varied outcomes: Implications for mental health research and practice. *Journal of Mental Health Counseling*, 29(4): 322-337. <https://doi.org/10.17744/MEHC.29.4.48511M0TK22054J5>

- Hooper, L. M. (2003). *Parentification, resiliency, secure adult attachment style, and differentiation of self as predictors of growth among college students*. The George Washington University.
- Hooper, L. M. (2007). Expanding the discussion regarding parentification and its various outcomes: Implications for mental health research and practice. *Journal of Mental Health Counseling*, 29(4): 322–337.
- Hooper, L. M. (2007b). The application of attachment theory and family systems theory to the phenomena of parentification. *The Family Journal*, 15(3): 217–223. <https://doi.org/10.1177/1066480707301290>
- Hooper, L. M. (2011). The impact of parentification on adult children's psychosocial functioning: A systematic review of the literature. *Family Therapy*, 38(2): 1-20.
- Hooper, L. M. (2012). Parentification. In R. J. R. Levesque (Ed.), *Encyclopedia of adolescence* (pp. 2023–2031). Springer.
- Hooper, L. M. ve Wallace, S. A. (2010). Evaluating the parentification questionnaire: Psychometric properties and psychopathology correlates. *Contemporary Family Therapy*, 32(1), 52-68.
- Hooper, L. M., Doehler, K., Jankowski, P. J. ve Tomek, S. (2012). Patterns of family functioning and mental health outcomes among parentified youth. *Journal of Family Therapy*, 34(4): 318–336.
- Hooper, L. M., Doehler, K., Wallace, S. A. ve Hannah, N. J. (2011). The Parentification Inventory: Development, validation, and cross-validation. *The American Journal of Family Therapy*, 39(3): 226-241.
- Hooper, L. M., Marotta, S. A. ve Lanthier, R. P. (2008). Predictors of growth and distress following childhood parentification: A retrospective exploratory study. *Journal of Child and Family Studies*, 17(5): 693–705. <https://doi.org/10.1007/s10826-007-9178-6>
- Hooper, L. M., Tomek, S., Bond, J. M. ve Reif, M. S. (2015). Race/ethnicity, gender, parentification, and psychological functioning: Comparisons among a nationwide university sample. *The Family Journal*, 23(1): 33–48. <https://doi.org/10.1177/1066480714555694>
- Hui, S. (2023). *Parentifizierung in der Kindheit Chancen und Risiken einer Parentifizierung*. Fachhochschule Nordwestschweiz FHNW, Hochschule für Soziale Arbeit Olten, Zürich.
- Hunsu, N. J., Oje, A. V., Tanner-Smith, E. E. ve Adesope, O. (2023). Relationships between risk factors, protective factors and achievement outcomes in academic resilience research: A meta-analytic review. *Educational Research Review*, 41: 100548.
- Hwang, K. K. (1999). Filial piety and loyalty: Two types of social identification in Confucianism. *Asian Journal of Social Psychology*, 2(1): 163-183.

- Ioannou, M., Kassianos, A. ve Symeou, M. (2019). Coping With Depressive Symptoms in Young Adults: Perceived Social Support Protects Against Depressive Symptoms Only Under Moderate Levels of Stress. *Frontiers in Psychology*, 9. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2018.02780>.
- Işık, Ş. (2016). Psikolojik dayanıklılık ölçeği'nin geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *The Journal of Happiness & Well-Being*, 4(2): 165–182.
- İşmen, E. M. (2022). *Ebeveynleşme deneyimi ile suçluluk, utanç ve kırılğan narsisizm ilişkisinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Maltepe Üniversitesi.
- İzgüden, D. ve Erdem, R. (2017). Sağlık çalışanlarında acının dönüştürücü gücü ile yaşam doyumu arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 14(3): 755–768.
- Jacobvitz, D., Riggs, S. ve Johnson, S. (1999). Cross-sex and same-sex family alliances: Immediate and long-term effects on sons and daughters. In N. D. Chase (Ed.), *Burdened children: Theory, research, and treatment of parentification*, 34–55. Sage.
- Jankowski, P.J.; Hooper, L.M.; Sandage, S.J. ve Hannah, N.J. (2013). Parentification and mental health symptoms: Mediator effects of perceived unfairness and differentiation of self. *J. Fam. Ther.*, 35: 43–65.
- Johansen, R., Espetvedt, M., Lyshol, H., Clench-Aas, J. ve Myklestad, I. (2020). Mental distress among young adults – gender differences in the role of social support. *BMC Public Health*, 21. <https://doi.org/10.1186/s12889-021-12109-5>.
- Jones, R. A., ve Wells, M. (1996). An empirical study of parentification and personality. *American Journal of Family Therapy*, 24(2): 145-152.
- Joseph, S. (2009). Growth following adversity: Positive psychological perspectives on posttraumatic stress. *Psihologiske teme*, 18(2): 335-344.
- Joshanloo, M. (2014). Differences in the endorsement of various conceptions of well-being between two Iranian groups. *Psychology of Religion and Spirituality*, 6(2): 138–149.
- Joshanloo, M. (2014). Eastern conceptualizations of well-being: Fundamental differences with Western views. *Journal of Happiness Studies*, 15(2): 475–493. <https://doi.org/10.1007/s10902-013-9431-1>
- Joshanloo, M. (2015). Conceptions of happiness and identity integration in Iran: A situated perspective. *Middle East Journal of Positive Psychology*, 1(1): 24-35.
- Joshanloo, M. (2015). The influence of personal meaning on indices of well-being in Iranian university students. *International Journal of Psychology*, 50(3): 231–238.

- Joyce, S., Shand, F., Tighe, J., Laurent, S. J., Bryant, R. A. ve Harvey, S. B. (2018). Road to resilience: A systematic review and meta-analysis of resilience training programmes and interventions. *BMJ Open*, 8(6): e017858.
- Jurkovic, G. J. (1997). *Lost childhoods: The plight of the parentified child*. New York: Brunner/Mazel.
- Jurkovic, G. J. (2001). The role of filial responsibility in the cultural adaptation of immigrant Latino adolescents. *Journal of Social and Personal Relationships*, 18(5): 657-678.
- Jurkovic, G. J., Morrell, R. ve Thirkield, A. (1999). *Assessing childhood parentification: Guidelines for researchers and clinicians*. In N. D. Chase (Ed.), *Burdened children: Theory, research, and treatment of parentification* (pp. 92-113). New York: Guilford.
- Jurkovic, G. J., Thirkield, A. ve Morrell, R. (2001). Parentification of adult children of divorce: A multidimensional analysis. *Journal of Youth and Adolescence*, 30(2): 245-257.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1988). *Family and human development across cultures*. Hillsdale: NJ: Erlbaum.
- Kalisch, R., Baker, D. G., Basten, U., Boks, M. P., Bonanno, G. A., Brummelman, E. ve Kleim, B. (2017). The resilience framework as a strategy to combat stress-related disorders. *Nature human behaviour*, 1(11): 784-790.
- Kandemir, M. A. (2020). Acı, anlam ve gelişim: Felsefî bir değerlendirme. *Felsefe Dünyası*, 72(2): 27-44.
- Kanık Çelik, K. (2022). *Genç yetişkinlerin ebeveynleşme ile yalnızlık ve depresyon düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Onsekiz Mart Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Aile Danışmanlığı Anabilim Dalı, Çanakkale.
- Kaplan, T. ve Keser, İ. (2021). Hemşirelik öğrencilerinin acının dönüştürücü gücü hakkındaki inançları ve empati becerileri arasındaki ilişki. *Journal of Academic Research in Nursing (JAREN)*, 7(3), 113-120. <https://doi.org/10.38108/ouhcd.1169739>
- Kaptanoğlu, G. ve Öksüz, Y. (2025). Çocukluk Çağı Travmaları ile Acının Dönüştürücü Gücü Arasındaki İlişki. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(2): 992-1018.
- Karabacak-Çelik, E. ve Aşantugrul, S. (2023). Acının dönüştürücü gücü ve öz-aşkınlık arasındaki ilişki: Üniversite öğrencileri üzerinde bir araştırma. *Psikoloji Çalışmaları Dergisi*, 43(3): 201-220.
- Karahan, M., Eliacik, B. ve Baydili, K. (2024). The interplay of spiritual health, resilience, and happiness: An evaluation among a group of dental students at a state university in Turkey. *BMC Oral Health*, 24. <https://doi.org/10.1186/s12903-024-04297-4>

- Karasar, N. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Karaşar, B., ve Canlı, D. (2020). Psychological resilience and depression during the COVID-19 pandemic in Turkey. *Psychiatria Danubina*, 32(2): 273–279. <https://doi.org/10.24869/psyd.2020.273>
- Karataş, A. ve Gündüz, B. (2021). Ebeveynleşme ile depresyon, kaygı, stres arasındaki ilişkide benliğin ayrımlaşmasının aracı rolü. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 17(35): 1351–1380. <https://doi.org/10.26466/opus.883816>
- Katz, L. F., Hunter, E. C. ve Anderson, C. L. (2009). Child-reported parenting and parent-child interactions: Associations with internalizing and externalizing symptoms in middle childhood. *Journal of Child and Family Studies*, 18(6): 718–730. <https://doi.org/10.1007/s10826-009-9282-x>
- Kau, F., Lusher, J. ve Pipkin, A. (2024). Meaning making in the aftermath of trauma: A narrative review. *World Journal of Advanced Research and Reviews*, 21(1): 1202–1208.
- Kavi, E. ve Karakale, B. (2018). Çalışan psikolojisi açısından psikolojik dayanıklılık. *Hak-İş Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, 7(17): 56–77.
- Keigher, S.; Zabler, B.; Robinson, N.; Fernandez, A.; Stevens, P.E. (2005). Young caregivers of mothers with HIV: Need for supports. *Child. Youth Serv. Rev.*, 27, 881–904.
- Kerig, P. K. (2005). Revisiting the construct of boundary dissolution: A multidimensional perspective. *Journal of Emotional Abuse*, 5(2–3): 5–42.
- Khafi, T. Y., Yates, T. M. ve Luthar, S. S. (2014). Ethnic differences in the developmental significance of parentification. *Family Process*, 53(2): 267–287. <https://doi.org/10.1111/famp.12069>
- Khafi, T. Y., Yates, T. M. ve Sher-Censor, E. (2014). Mother–child relationship quality mediates the prospective associations between maternal emotional distress and preschoolers’ externalizing problems. *Journal of Family Psychology*, 28(3): 309–317.
- Kim, E. (2011). Effects of family environment, shame and guilt proneness on parentification of male and female juveniles. *Korean Journal of Child Studies*, 32(3): 77–90. <https://doi.org/10.5723/KJCS.2011.32.3.77>
- Kobasa, S. C. (1979). Stressful life events, personality, and health: an inquiry into hardiness. *Journal of personality and social psychology*, 37(1): 1.
- Kohut, H. (1977). *Kendiliğin Yeniden Yapılanması*. İstanbul: Metis Yayınları.
- Kosner, A.; Roer-Strier, D. ve Kurman, J. (2014). Changing Familial Roles for Immigrant Adolescents from the Former Soviet Union to Israel. *J. Adolesc. Res.*, 29: 356–379.

- Kölemen, D. (2022). Acının dönüştürücü gücü ile özgeci aşk ve fedakârlık doyumunu ilişkisi. *Maneviyat Psikolojisi Araştırmaları*, 5(1): 25–38.
- Köyden, D. ve Uluç, S. (2018). Ebeveynleşme ile Psikolojik Belirtiler Arasındaki İlişkide Cinsiyetin ve Ebeveynleşmeden Algılanan Yararın Rolü 1. *Türk Psikoloji Dergisi*, 33(81): 28-40.
- Köyden, D. ve Uluç, S. (2018). Ebeveynleşme ile psikolojik belirtiler arasındaki ilişkide cinsiyetin ve ebeveynleşmeden algılanan yararın rolü. 1. *Türk Psikoloji Dergisi*, 33(81): 28-40.
- Kuğu, D. (2024). *Yetişkin bireylerin ebeveynleşme olgusunda bağlanma stilleri ve psikolojik esnekliğin etkisi*. Yüksek lisans tezi, Giresun Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Giresun.
- Kuperminc, G. P., Jurkovic, G. J. ve Casey, S. (2009). Relation of filial responsibility to the personal and social adjustment of immigrant Latino adolescents from collectivist families. *Journal of Family Psychology*, 23(1): 14–22.
- Lahiri, A. ve Verma, R. (2023). Family structure and Self-Esteem: Do Broken Families Obstruct Self-Esteem in Children?. *International Journal of Scientific and Research Publications*. <https://doi.org/10.29322/ijsrp.13.09.2023.p14126>.
- Lester, P.; Stein, J.A.; Bursch, B.; Rice, E.; Green, S.; Penniman, T. ve Rotheram-Borus, M.J. (2010). Family-based processes associated with adolescent distress, substance use and risky sexual behavior in families affected by maternal HIV. *J. Clin. Child Adolesc. Psychol*, 39: 328–340.
- Levante, A., Martis, C., Del Prete, C. M., Martino, P., Pascali, F., Primiceri, P. ve Lecciso, F. (2023). Parentification, distress, and relationship with parents as factors shaping the relationship between adult siblings and their brother/sister with disabilities. *Frontiers in Psychiatry*, 13: 1079608.
- Levante, A., Martis, C., Del Prete, C. M., Martino, P., Pascali, F., Primiceri, P. ve Lecciso, F. (2023). Parentification, distress, and relationship with parents as factors shaping the relationship between adult siblings and their brother/sister with disabilities. *Frontiers in Psychiatry*, 13: 1079608.
- Linley, P. A. ve Joseph, S. (2004). Positive change following trauma and adversity: A review. *Journal of Traumatic Stress*, 17(1): 11-21.
- Linley, P. A. ve Joseph, S. (2011). Meaning in life and posttraumatic growth. *Journal of Loss and Trauma*, 16(2): 150–159.
- Liu, L., Wang, W. ve Wu, X. (2025). Childhood maltreatment, psychological resilience, and posttraumatic reactions in youth: The roles of positive childhood experiences. *Psychological Trauma: Theory, Research, Practice, and Policy*. <https://doi.org/10.1037/tra0001922>

- Liu, Z., Bian, W. ve Bian, Y. (2024). Leadership Blossoms in Parental Warmth: Positive Parenting Practices Shape Adolescent Leader Emergence via Intrapersonal and Interpersonal Mechanisms.. *Journal of youth and adolescence*. <https://doi.org/10.1007/s10964-024-01983-y>.
- Lomas, T. ve Ivtzan, I. (2016). Second wave positive psychology: Exploring the positive–negative dialectics of wellbeing. *Journal of Happiness Studies*, 17(4): 1753-1768.
- Luthar, S. S. ve Cicchetti, D. (2000). The construct of resilience: Implications for interventions and social policies. *Development and Psychopathology*, 12(4): 857–885. <https://doi.org/10.1017/S0954579400004156>
- Luthar, S. S., Cicchetti, D. ve Becker, B. (2000). The construct of resilience: A critical evaluation and guidelines for future work. *Child Development*, 71(3): 543–562.
- Madden, A. R. ve Shaffer, A. (2016). The relation between parentification and dating communication: The role of romantic attachment-related cognitions. *The Family Journal*, 24(3): 313-318.
- Mandleco, B. L. ve Peery, C. (2000). An organizational framework for conceptualizing resilience in children. *Journal of Child and Adolescent Psychiatric Nursing*, 13(3): 99–111. <https://doi.org/10.1111/j.1744-6171.2000.tb00086.x>
- Masiran, R., Ibrahim, N., Awang, H. ve Lim, P. Y. (2022). The positive and negative aspects of parentification: An integrated review. *Children and Youth Services Review*, 144: 106709. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2022.106709>
- Masten, A. S. (2001). Ordinary magic: Resilience processes in development. *American Psychologist*, 56(3): 227–238. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.56.3.227>
- Masten, A. S. (2014). Global perspectives on resilience in children and youth. *Child Development*, 85(1): 6-20.
- Masten, A. S. (2018). Resilience theory and research on children and families: Past, present, and promise. *Journal of Family Theory & Review*, 10(1): 12–31.
- Masten, A. S. (2021). Resilience of children in disasters: A multisystem perspective. *International journal of psychology*, 56(1): 1-11.
- Masten, A. S. ve Reed, M.-G. J. (2002). *Resilience in development*. In C. R. Snyder & S. J. Lopez (Eds.), *Handbook of Positive Psychology* (pp. 74–88). Oxford University Press.
- Masten, A. S., Best, K. M. ve Garmezy, N. (1990). Resilience and development: Contributions from the study of children who overcome adversity. *Development and Psychopathology*, 2(4): 425–444.

- Matthews, A., Peterson, C. M., Lenz, K., Kramer, R. A., Mara, C., Copps, E. ve Mitani, L. (2021). Modifiable factors associated with mental health symptoms in siblings of adolescents with anorexia nervosa. *Eating and Weight Disorders - Studies on Anorexia, Bulimia and Obesity*, 26(6): 1757-1765. <https://doi.org/10.1007/s40519-020-00993-6>
- Mayseless, O., Bartholomew, K., Henderson, A. J. ve Trinke, S. J. (2004). I was more her mom than she was mine: Role reversal in a community sample. *Family Relations*, 53(1), 78-86.
- McMahon, T. J. ve Luthar, S. S. (2007a). Defining characteristics and potential consequences of caretaking burden among children living in poverty. *American Journal of Orthopsychiatry*, 77(2): 267–281. <https://doi.org/10.1037/0002-9432.77.2.267>
- McMahon, T. J. ve Luthar, S. S. (2007b). Defining characteristics and potential protective factors for children in poverty. *Journal of Children and Poverty*, 13(2): 129–147.
- Menon, A. G. (2024). *Parentification in Adolescents of Parents with Alcohol Dependence and Its Relationship with Resilience, Self-esteem, Social Competencies, and Coping: A Comparative Study*. Master's thesis, Central Institute of Psychiatry India.
- Mijl, R. ve Vingerhoets, A. (2017). The positive effects of parentification: An exploratory study among students. *Psychological Topics*, 26(2): 417–430. <https://doi.org/10.31820/PT.26.2.8>
- Minuchin, S. (1974). *Families and family therapy*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Minuchin, S., Montalvo, B., Guerney, B. G., Rosman, B. ve Schumer, F. (1967). *Families of the slums: An exploration of their structure and treatment*. New York, NY: Basic Books.
- Monaco, S. B. ve Heesacker, M. (2025). Perceived Family Benefits Overshadowed Parentification in Predicting Life Satisfaction and Relationship Satisfaction. *The American Journal of Family Therapy*, 53(4): 426-449.
- Mukherjee, S. ve Kumar, U. (2016). Psychological resilience: A conceptual review of theory and research. *The Routledge international handbook of psychosocial resilience*, 3-12.
- Mumcu, H. S. (2023). *Geç ergenlikteki bireylerde ebeveynleşme ve depresyon arasındaki ilişkide utancın aracı rolünün incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Işık Üniversitesi, Klinik Psikoloji, Yüksek Lisans Programı. İstanbul.
- Mushtaq, A. ve Ali, S. (2024). Investigating the moderating contribution of mothers' educational level with resilience and stress among school children. *Academy of Education and Social Sciences Review*, 4(4). <https://doi.org/10.48112/aessr.v4i4.871>

- Nichols, M.P., ve R. C. Schwartz. (1997). Family therapy: Concepts and methods. USA: Allyn and Bacon.
- Nixon, C. L., Greene, S. M. ve Hogan, J. (2012). Children of divorce and parental conflict. *Journal of Divorce & Remarriage*, 53(5): 339–356.
- Nuttall, A.K.; Ballinger, A.L.; Levendosky, A.A.; Borkowski, J.G. (2021). Maternal parentification history impacts evaluative cognitions about self, parenting, and child. *Infant Ment. Health J.*, 42, 315–330.
- Obilor, E.I. ve Amadi, E. C (2018). Test for significance of Pearson’s correlation coefficient (r). *International Journal of Innovative Mathematics, Statistics & Energy Policies*, 6(1): 11- 23.
- Olsson, C. A., Bond, L., Burns, J. M., Vella-Brodrick, D. A. ve Sawyer, S. M. (2003). Adolescent resilience: A concept analysis. *Journal of Adolescence*, 26(1): 1–11.
- Omari, A., Yahyaei, A., Wynaden, D., Damra, J., Aljezawi, M., Qaderi, M., Ruqaishi, H., Shahrour, L. ve Albashtawy, M. (2023). Correlates of resilience among university students in Oman: A cross-sectional study. *BMC Psychology*, 11. <https://doi.org/10.1186/s40359-022-01035-9>
- Oznobishin, O. ve Kurman, J. (2009). Parent–child role reversal and psychological adjustment among immigrant youth in Israel. *J. Fam. Psychol.*, 23, 405–415.
- Özdamar, K. (2004). *Paket Programlar ile İstatistiksel Veri Analizi*. Eskişehir: Kaan Kitabevi.
- Pakenham, K. I. ve Cox, S. (2012). The effects of parental illness and other stressors on children’s psychological wellbeing. *Psychology and Health*, 27(8): 925–941.
- Park, C. L. (2010). Making sense of the meaning literature: An integrative review of meaning making and its effects on adjustment to stressful life events. *Psychological Bulletin*, 136(2): 257-301.
- Pasha-Zaidi, N., Afari, E., Urganci, B., Sevi, B. ve Durham, J. (2020). Investigating the relationship between adverse childhood experiences (ACEs) and resilience: A study of undergraduate students in Turkey. *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma*, 29: 1204–1221. <https://doi.org/10.1080/10926771.2020.1725212>
- Peris, T. S., Goeke-Morey, M. C., Cummings, E. M. ve Emery, R. E. (2008). Marital conflict and support seeking by parents in adolescence: Empirical evidence of parentification. *Family Relations*, 57(4): 404–415.
- Perrin, M. B., Ehrenberg, M. F. ve Hunter, M. (2013). Boundary diffusion, individuation, and adjustment: Comparison of young adults raised in divorced versus intact families. *Family Relations*, 62, 768–782. <https://doi.org/10.1111/fare.12040>

- Petrowski, C.E.; Stein, C.H. (2016). Young Women's Accounts of Caregiving, Family Relationships, and Personal Growth When Mother Has Mental Illness. *J. Child Fam. Stud.*, 25, 2873–2884.
- Polizzi, C., Lynn, S. J. ve Perry, A. (2020). Stress and coping in the time of COVID-19: Pathways to resilience and recovery. *Clinical neuropsychiatry*, 17(2): 59.
- Połomski, P., Peplińska, A., Lewandowska-Walter, A. ve Borchet, J. (2021). Exploring
- Ponizovsky, Y., Kurman, J. ve Roer-Strier, D. (2012). Cultural dissonance and language brokering in immigrant families. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 43(5): 741–758.
- Psychological resilience: An update on definitions, a critical appraisal, and research recommendations. *European Journal of Psychotraumatology*, 11(1): 1822066.
- Qayyum, S., Qayyum, S. ve Qayyum, N. (2021). Emotional enlightenment: An optimistic approach towards parentification. *Pakistan Journal of Social Research*, 3(4): 37-51.
- Rana, G. ve Das, S. (2021). Cultural pathways in parentification: A comparative review. *Journal of Child and Family Studies*, 30(11): 2872-2885.
- Rizkalla, N., Mallat, N. K., Arafa, R., Adi, S., Soudi, L. ve Segal, S. P. (2020). “Children are not children anymore; they are a lost generation”: Adverse physical and mental health consequences on Syrian refugee children. *International journal of environmental research and public health*, 17(22): 8378.
- Rizzi, D., Ciuffo, G., Landoni, M., Mangiagalli, M. ve Ionio, C. (2023). Psychological and environmental factors influencing resilience among Ukrainian refugees and internally displaced persons: a systematic review of coping strategies and risk and protective factors. *Frontiers in Psychology*, 14, 1266125.
- Robertson, I. T., Cooper, C. L., Sarkar, M. ve Curran, T. (2015). Resilience training in the workplace from 2003 to 2014: A systematic review. *Journal of occupational and organizational psychology*, 88(3): 533-562.
- Roeber, J. (2024). The role of suffering in the psychological process. *International Journal of Human Sciences Research*. <https://doi.org/10.22533/at.ed.5584242430078>
- Rutter, M. (1987). Psychosocial resilience and protective mechanisms. *American Journal of Orthopsychiatry*, 57(3): 316–331.
- Rutter, M. (1999). Resilience concepts and findings: Implications for family therapy. *Journal of Family Therapy*, 21(2): 119–144.
- Rutter, M. (2006). Implications of resilience concepts for scientific understanding. *Annals of the New York Academy of Sciences*, 1094: 1-12.

- Rutter, M. (2012). Resilience as a dynamic concept. *Development and Psychopathology*, 24(2): 335–344.
- Rutter, M. (2013). Annual research review: Resilience–clinical implications. *Journal of child psychology and psychiatry*, 54(4): 474–487.
- Saha, A. (2016). Parentification: Boon or Bane? *J. Psychosoc. Res.* 11: 289–301
- Sang, J.; Cederbaum, J.A. ve Hurlburt, M.S. (2013). Parentification, Substance Use, and Sex among Adolescent Daughters from Ethnic Minority Families: *The Moderating Role of Monitoring. Fam. Proces*, 53: 252–266.
- Sarı, T. (2018). Acının Dönüştürücü Gücü ile Yaşam Doyumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. 20. Uluslararası Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi.
- Sarılioğlu, A., Çiftçi, E. ve Yıldırım, H. (2022). COVID-19 pandemisine yakalanmış hemşirelerde travma sonrası büyüme ve acının dönüştürücü gücü ilişkisinin incelenmesi. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 25(1): 25–35.
- Sarıkaya, B. (2019). *Üniversite öğrencilerinin ebeveynleşme yaşantıları ile psikolojik dayanıklılık düzeyleri arasındaki ilişki*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzincan.
- Schier, K., Herke, M., Nickel, R., Egle, U. T. ve Hardt, J. (2015). Long-term sequelae of emotional parentification: A cross-validation study using sequences of regressions. *Journal of Child and Family Studies*, 24(5): 1307–1321.
- Schorr, S. ve Goldner, L. (2023). Like stepping on glass": A theoretical model to understand the emotional experience of childhood parentification. *Family Relations*, 72(5): 3029–3048. <https://doi.org/10.1111/fare.12833>
- Scrutton, A. P. (2015). Transformative suffering and the ‘dark night of the soul’: The case of Henri Nouwen. *Journal of Pastoral Psychology*, 64(4): 489–500.
- Seçer, E., ve Yıldızhan, Y. (2020). The relationship between physical activity levels and psychological resilience of university students. *Propósitos y Representaciones*, 8: e598. <https://doi.org/10.20511/pyr2020.v8nspe2.598>
- Seery, M. D., Holman, E. A. ve Silver, R. C. (2010). Whatever does not kill us: Cumulative lifetime adversity, vulnerability, and resilience. *Journal of Personality and Social Psychology*, 99(6): 1025–1041.
- Seligman, M. E. P. ve Csikszentmihalyi, M. (2000). Positive psychology: An introduction. *American Psychologist*, 55(1): 5–14.
- Shamsaee, M., Hosseinimajd, H. S., Parsa Brojeni, A., Ghanad Tousi, D. & Ghasemzadeh, A. (2024). The psychological effects of parentification in girls within single-parent families. *Psychology of Woman Journal*, 4(4): 19–24. <http://dx.doi.org/10.61838/kman.pwj.5.2.4>

- Sharpe, L. (2024). Parentification: Identifying Young Caregivers at Risk. *Journal for Nurse Practitioners*. Elsevier BV. <https://doi.org/10.1016/j.nurpra.2024.104930>
- Shifren, K. ve Kachorek, L.V. (2003). Does early caregiving matter? The effects on young caregiver's adult mental health. *International Journal of Behavioral Development*, 27, 338–346.
- Sikorska, I. (2014). Theoretical models of resilience and resilience measurement tools in children and young people. *Health and resilience*, 85-101.
- Sisto, A., Vicinanza, F., Campanozzi, L. L., Ricci, G., Tartaglini, D. ve Tambone, V. (2019). Towards a transversal definition of psychological resilience: a literature review. *Medicina*, 55(11): 745.
- Slepian, P. M., Ankawi, B., Himawan, L. ve France, C. R. (2016). Development and initial validation of the Pain Resilience Scale. *The Journal of Pain: Official Journal of the American Pain Society*, 17(4): 462–472. <https://doi.org/10.1016/j.jpain.2015.12.010>
- Song, S., Yang, X., Yang, H., Zhou, P., Ma, H., Teng, C. ve Zhang, N. (2021). Psychological resilience as a protective factor for depression and anxiety among the public during the outbreak of COVID-19. *Frontiers in psychology*, 11: 618509.
- Stein, J. A., Riedel, M. ve Rotheram-Borus, M. J. (2004). Parentification and its impact on adolescent children of parents with AIDS. *Family process*, 38(2): 193-208.
- Stein, J. A., Rotheram-Borus, M. J. ve Lester, P. (2007). Impact of parentification on long-term outcomes among children of parents with HIV/AIDS. *Family Process*, 46(3): 317–333. <https://doi.org/10.1111/j.1545-5300.2007.00214.x>
- Stoeber, M. (2003). Suffering as potentially transformative. *Studies in Religion/Sciences Religieuses*, 32(4): 439–455.
- Sullivan, K.S., Capp, G. ve Gilreath, T.D. (2018). The association of parentification indicators with substance use patterns among military connected adolescents. *Am. J. Orthopsychiatry*.
- Taş, A., Aydoğdu, A. ve Ünlü, E. (2023). Hemşirelik öğrencilerinin acının dönüştürücü gücüne yönelik metaforik algıları. *Türkiye Sağlık Bilimleri Dergisi*, 8(2), 104–114.
- Taylor, S. (2012). Transformation through suffering: A study of individuals who have experienced positive psychological transformation following periods of intense turmoil. *Journal of Humanistic Psychology*, 52(1): 30-52. <https://doi.org/10.1177/0022167811404944>
- Tedeschi, R. G. ve Calhoun, L. G. (1996). The Posttraumatic Growth Inventory: Measuring the positive legacy of trauma. *Journal of Traumatic Stress*, 9(3): 455–471.
- Tedeschi, R. G. ve Calhoun, L. G. (2004). Posttraumatic growth: Conceptual foundations and empirical evidence. *Psychological Inquiry*, 15(1): 1–18.

- Tedgård, E., Råstam, M. ve Wirtberg, I. (2019). An upbringing with substance-abusing parents: Experiences of parentification and dysfunctional communication. *Nordic Studies on Alcohol and Drugs*, 36(3): 223-247.
- Telzer, E. H. ve Fuligni, A. J. (2009). Daily family assistance and the psychological well-being of adolescents from Latin American, Asian, and European backgrounds. *Developmental Psychology*, 45(4): 1177-1189.
- Teng, J. C. C., Hilario, A. D. F., Sauler, L. M. A., De Los Reyes, M. C. M. ve Arcinas, M. (2021). Parentification experiences of Filipino young professional daughters during the COVID-19 pandemic. *Journal of Humanities and Social Sciences Studies*, 3(4): 19-32.
- Terrana, A. ve Al-Delaimy, W. (2023). A systematic review of cross-cultural measures of resilience and its promotive and protective factors. *Transcultural Psychiatry*, 60(4): 733-750.
- Terry, E. L., Meng, L., Huo, Z. ve Bartley, E. J. (2024). Examining reactivity and recovery patterns of pain-evoked cortisol and alpha-amylase trajectories: Relations between psychological markers of risk and resilience. *The Journal of Pain*. Advance online publication. <https://doi.org/10.1016/j.jpain.2024.01.007>
- Thakkar, K. N., McCleery, A., Minor, K. S., Lee, J., Humpston, C. S., Chopik, W. J. ve Park, S. (2023). Moving from risk to resilience in psychosis research. *Nature Reviews Psychology*, 2(9), 537-555.
- Thastum, M., Johansen, M. B., Gubba, L., Olesen, L. B. ve Romer, G. (2008). Coping, social relations and communication in children of cancer patients. *Psycho-Oncology*, 17(9): 877-884.
- Theron, L. C. (2016). The everyday ways that school ecologies facilitate resilience: Implications for school psychologists. *School Psychology International*, 37(2): 87-103.
- Thirkield, A. (2002). The role of fairness in emotional and social outcomes of childhood filial responsibility. Yayınlanmamış doktora tezi, Georgia State University, Atlanta.
- Thomas, M. A. (2017). *Is parentification a gendered issue? Examining the relevance of gender in adults' lived experiences of childhood parentification*. Doctoral dissertation, Victoria University.
- Titzmann, P. F. (2012). The role of acculturation in adolescent immigrants' psychosocial adjustment. *Child Development Perspectives*, 6(2): 92-97.
- Tomeny, T., Barry, T. D., Fair, E. C., & Riley, R. (2017). Parentification of adult siblings of individuals with autism spectrum disorder. *Journal of Child and Family Studies*, 26(4): 1056-1067. <https://doi.org/10.1007/s10826-016-0627-y>
- Tompkins, T. L. (2007). Parentification and maternal HIV infection: Beneficial role or pathological burden? *Journal of Child and Family Studies*, 16(1): 113-123.

- Triplett, K. N., Tedeschi, R. G., Cann, A., Calhoun, L. G. ve Reeve, C. L. (2012). Posttraumatic growth, meaning in life, and life satisfaction in response to trauma. *Psychological trauma: Theory, research, practice, and policy*, 4(4): 400.
- Troy, D., Anderson, J., Jessiman, P. E., Albers, P. N., Williams, J. G., Sheard, S. ve Kidger, J. (2022). What is the impact of structural and cultural factors and interventions within educational settings on promoting positive mental health and preventing poor mental health: a systematic review. *BMC public health*, 22(1): 524.
- Turan, F. D., Yılmaz, R., Işık, M., Öngün, M., Kayabaşı, K., Amaç, E. ve Soylu, İ. (2023). Bireylerin algıladıkları helikopter ebeveyn tutumlarının yordayıcısı olarak ebeveynleşme durumları. *Akademik Hacettepe Dergisi*, 2(3): 88–98. <https://doi.org/10.5281/zenodo.10416632>
- Uğur, A. (2021). *COVID-19 salgın döneminde okul psikolojik danışmanlarında travma sonrası büyüme: Bilinçli farkındalık ve acının dönüştürücü gücünün rolü*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Akdeniz Üniversitesi, Antalya.
- Uğur, A. ve Sarı, T. (2022). Covid-19 salgın döneminde okul psikolojik danışmanlarında travma sonrası büyüme: Bilinçli farkındalık ve acının dönüştürücü gücünün rolü. *Humanistic Perspective*, 4(2): 227-248. <https://doi.org/10.47793/hp.1075810>
- Uluç, S. ve Köyden, D. (2022). Cinsiyete göre ebeveynleşmenin farklı boyutları arasındaki ilişkiler ve ebeveynleştirme boyutlarının psikolojik belirtileri yordama düzeyi. *Klinik Psikoloji Dergisi*, 6(3): 317–330. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/klinikpsikoloji/issue/74203/1224461>
- Umberger, W., Risko, J. ve Covington, C. (2015). Children in families with chronic illness: A review. *Families, Systems, & Health*, 33(1): 80–89.
- Ungar, M. (2013). *Resilience, trauma, context, and culture*. *Trauma, Violence, & Abuse*, 14(3): 255–266. <https://doi.org/10.1177/1524838013487805>
- Van der Mijl, R. C. W. ve Vingerhoets, A. J. J. M. (2017). The positive effects of parentification: An exploratory study among students. *Psihologijske Teme*, 26(2): 417–430.
- van der Werf, H. M., Luttik, M. L. A., de Boer, A., Roodbol, P. F. ve Paans, W. (2022). Growing up with a chronically ill family member—The impact on and support needs of young adult carers: A scoping review. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(2): 855. <https://doi.org/10.3390/ijerph19020855>
- Van Droogenbroeck, F., Spruyt, B. ve Keppens, G. (2018). Gender differences in mental health problems among adolescents and the role of social support: results from the Belgian health interview surveys 2008 and 2013. *BMC Psychiatry*, 18. <https://doi.org/10.1186/s12888-018-1591-4>.

- Van Loon, L. M. A., Van de Ven, M. O. M., Van Doesum, K. T. M., Hosman, C. M. H. ve Witteman, C. L. M. (2017). Parentification, stress, and problem behavior of adolescents who have a parent with mental health problems. *Family Process*, 56(1): 141–153. <https://doi.org/10.1111/famp.12165>
- Van Parys, H., Bonnewyn, A., Hooghe, A., De Mol, J. ve Rober, P. (2015). Toward understanding the child's experience in the process of parentification: Young adults' reflections on growing up with a depressed parent. *Journal of marital and family therapy*, 41(4): 522-536.
- Veer, I. M., Riepenhausen, A., Zerban, M., Wackerhagen, C., Puhlmann, L. M., Engen, H., ve Kalisch, R. (2021). Psycho-social factors associated with mental resilience in the Corona lockdown. *Translational psychiatry*, 11(1): 67.
- Vella, S. L. C. ve Pai, N. B. (2019). A theoretical review of psychological resilience: Defining resilience and resilience research over the decades. *Archives of Medicine and Health Sciences*, 7(2): 233-239.
- Vishnevsky, T., Cann, A., Calhoun, L. G., Tedeschi, R. G. ve Demakis, G. J. (2010). Gender differences in self-reported posttraumatic growth: A meta-analysis. *Psychology of women quarterly*, 34(1): 110-120.
- Wang, M.; Liu, S. ve Belsky, J. (2017). Triangulation processes experienced by children in contemporary China. *Int. J. Behav. Dev.* 41: 688–695.
- Wasilewska, M. ve Kuleta, M. (2015). *Parentification and psychological resilience: The example of maturity levels of defense mechanisms*. In T. M. Ostrowski et al. (Eds.), *Resilience and Health in a Fastchanging World* (pp. 73-92). Kraków: Jagiellonian University Press.
- Wei, J., Gong, Y., Wang, X., Shi, J., Ding, H., Zhang, M., Kang, C., Yu, Y., Wang, S., Shao, N., Chen, L. ve Han, J. (2021). Gender differences in the associations between types of childhood trauma and resilience against depressive symptoms in Chinese adolescents. *Preventive Medicine*, 145: 106523. <https://doi.org/10.1016/j.ypmed.2021.106523>
- Wekesa, A. (2024). The Invisible Burden: Unpacking Parentification in Kenya. *Available at SSRN 4968568*.
- Wells, M. ve Jones, R. (1998). Childhood parentification and shame-proneness: A preliminary study. *American Journal of Family Therapy*, 26(1): 19-27.
- Wells, M. ve Jones, R. (2000). Childhood parentification and shame-proneness: A preliminary study. *The American Journal of Family Therapy*, 28(1): 19–27. <https://doi.org/10.1080/019261800261789>
- Wells, M., ve Jones, R. (2000). Childhood parentification and shame-proneness: A preliminary study. *American Journal of Family Therapy*, 28(1): 19-27.

- Wells, M.; Glickauf-Hughes, C.; Jones, R. (1999). Codependency: A Grass Roots Construct's Relationship to Shame-Proneness, Low Self-Esteem, and Childhood Parentification. *Am. J. Fam. Ther.* 27: 63–71.
- Werner, E. E. (1995). Resilience in development. *Current Directions in Psychological Science*, 4(3): 81–85.
- Werner, E. E. ve Smith, R. S. (1982). *Vulnerable but invincible: A longitudinal study of resilient children and youth*. New York, NY: McGraw-Hill.
- West, M. L. ve Keller, A. E. (1991). Parentification of the child: A case study of Bowlby's compulsive care-giving attachment pattern. *American Journal of Psychotherapy*, 45(3): 425-431.
- Whitehead, R., Bates, G. ve Elphinstone, B. (2018). Stories of suffering and growth: An investigation of the lived experience of nonattachment. *Contemporary Buddhism*, 19(2): 448–475. <https://doi.org/10.1080/14639947.2018.1572311>
- Whitson, H. E., Cohen, H. J., Schmader, K., Morey, M. C., Kuchel, G. ve Colon-Emeric, C. (2018). Physical resilience: not simply the opposite of frailty. *Journal of the American Geriatrics Society*, 66(8): 1459.
- Wilkins-Clark, R., Wu, Z. ve Markham, M. (2024). Experiences of post-divorce parentification and parental affection: Implications for emerging adults' well-being. *Family Relations*. <https://doi.org/10.1111/fare.13013>.
- Williams, K. ve Francis, S. E. (2010). Parentification and psychological adjustment: Locus of control as a moderating variable. *Contemporary Family Therapy*, 32(3): 231–237. <https://doi.org/10.1007/s10591-010-9115-1>
- Winnicott, D. W. (1965). *The maturational process and facilitating environment: Studies in the theory of emotional development*. New York: International Universities Press.
- Wong, P. T. P. (2011). Positive psychology 2.0: Towards a balanced interactive model of the good life. *Canadian Psychology*, 52(2): 69-81.
- Wong, P. T. P. (2019). Second wave positive psychology's (PP 2.0) contribution to counselling psychology.
- Wong, P. T. P. (2021). Second wave positive psychology: Embracing the dark side of life. *Journal of Humanistic Psychology*, 61(4): 513–529.
- Woolgar, M. ve Murray, L. (2010). The representation of fathers by children of depressed mothers: refining the meaning of parentification in high-risk samples. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 51(5): 621-629.
- Wu, Z., Chen, Y. ve Wang, P. (2023). Family economic status, resilience, and subjective well-being of parents whose children have autism spectrum disorder. *Social Behavior and Personality: An International Journal*. <https://doi.org/10.2224/sbp.12115>

- Xiao, Y., Wang, Y., Chang, W., Chen, Y., Yu, Z. ve Risch, H. (2019). Factors associated with psychological resilience in left-behind children in southwest China. *Asian Journal of Psychiatry*, 46: 1–5. <https://doi.org/10.1016/j.ajp.2019.09.014>
- Yakhnich, L. ve Michael, K. (2024). *Immigrant youth adaptation and risk involvement: The case of immigrant youth from France and the FSU in Israel*. *Journal of Cross-Cultural Psychology*. <https://doi.org/10.1177/00220221241289853>
- Yeung, G., Ho, S. ve Chan, K. (2018). Filial piety in modern times: The case of young adult carers in Hong Kong. *Journal of Intergenerational Relationships*, 16(3): 221-238.
- Yew, W. P., Siau, C. S. ve Kwong, S. F. (2017). Parentification and resilience among students with clinical and nonclinical aspirations: A cross-sectional quantitative study. *Journal of Multicultural Counseling and Development*, 45(1): 66–75. <https://doi.org/10.1002/jmcd.12063>
- Yılmaz, E. (2021). Ebeveynleşme ile depresyon, anksiyete ve stres arasındaki ilişkide benlik farklılaşmasının aracılık rolü. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 17(34): 1213–1239. <https://doi.org/10.26466/opus.883816>
- Yola Çetin, İ. (2023). Kişilerarası döngüsel modelin ebeveynleşme ve evlilik uyumu arasındaki ilişkide aracı etkisinin değerlendirilmesi. Doktora Tezi, Işık Üniversitesi, İstanbul.
- Yule, K., Houston, J. ve Grych, J. (2019). Resilience in children exposed to violence: A meta-analysis of protective factors across ecological contexts. *Clinical child and family psychology review*, 22(3): 406-431.
- Zencir, T. (2018). *Çocuklukta ebeveynleştirilme, evlilik doyumu ve depresyon*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Psikolojik Danışma ve Rehberlik Anabilim Dalı, Ankara.

EKLER

EK 1: Katılımcı onam formu

Değerli Katılımcı,

Bu araştırma, Bartın Üniversitesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Tezli Yüksek Lisans programı öğrencisi olan Belgin BİLİR tarafından Dr. Öğr. Üyesi İhsan Çağatay ULUS danışmanlığında yürütülmektedir.

Bu çalışma, pozitif psikoloji bağlamında çocukluk döneminde ebeveynleştirilme, psikolojik dayanıklılık ve acının dönüştürücü gücü arasındaki ilişkinin incelenmesini amaçlamaktadır. Katılımınız tamamen gönüllülük esasına dayanmaktadır. Formda yer alan soruları yanıtlarken herhangi bir rahatsızlık hissetmeniz durumunda çalışmadan dilediğiniz anda ayrılabilirsiniz. Bu araştırma kapsamında sizden hiçbir şekilde kimlik bilginiz talep edilmeyecek; verdiğiniz tüm yanıtlar anonim olarak kaydedilecektir. Cevaplarınız gizlilik ilkesi doğrultusunda yalnızca araştırmacı tarafından analiz edilecek ve üçüncü kişilerle kesinlikle paylaşılmayacaktır. Elde edilen veriler yalnızca bilimsel amaçlarla kullanılacak; tez çalışması ve olası akademik yayın süreçlerinde değerlendirilecektir.

Herhangi bir sorunuz olursa aşağıdaki mail üzerinden araştırmacı ile iletişime geçebilirsiniz.

Belgin BİLİR

Katılımınız, bu önemli araştırmaya katkı sunmanız açısından büyük değer taşımaktadır. İlginiz ve desteğiniz için teşekkür ederiz.

Açıklamayı okudum, çalışmaya katılmayı kabul ediyorum.

() Okudum, onaylıyorum.

EK 2: Kişisel bilgi formu

1-Cinsiyetiniz

- ☐ Kadın
- ☐ Erkek

2- Yaşınız

- ☐ 18-24
- ☐ 25-23

3- Eğitim Durumunuz

- ☐ Önlisans
- ☐ Lisans
- ☐ Yüksek Lisans

4- Aile Yapınız

- ☐ Geniş Aile
- ☐ Çekirdek Aile
- ☐ Tek Ebeveynli Aile

5- Anne-babanız hayatta mı?

- ☐ Evet
- ☐ Hayır
- ☐ Diğer

5- Anne-babanız birlikte mi?

- ☐ Evet
- ☐ Hayır

6- Annenizin eğitim durumu

- ☐ Okur yazar değil
- ☐ Okur yazar
- ☐ İlkokul
- ☐ Ortaokul

- ☐ Lise
- ☐ Lisans
- ☐ Lisansüstü

7- Babanızın eğitim durumu

- ☐ Okur yazar değil
- ☐ Okur yazar
- ☐ İlkokul
- ☐ Ortaokul
- ☐ Lise
- ☐ Lisans
- ☐ Lisansüstü

8- En uzun yaşadığınız yer

- ☐ Kırsal
- ☐ Kentsel

9- Kardeş sayınız (siz dahil)

- ☐ 1
- ☐ 2
- ☐ 3
- ☐ 4 ve üzeri

10- Doğum sıranız:

11- Çocuklukta size en fazla bakım veren kişi (anne, baba veya diğer aile üyeleri)

12- Ailenizin ekonomik durumunu nasıl değerlendirirsiniz?

- ☐ Düşük Gelirli
- ☐ Orta Gelirli
- ☐ Yüksek Gelirli

EK 3: Ebeveynleşme envanteri

YÖNERGE: Aşağıdaki sorular siz büyürken, kendiniz ve ailenizle ilgili sahip olduğunuz düşünceleriniz, davranışlarınız ve duygularınız ile ilgilidir. Lütfen her cümleyi dikkatle okuyun. Cümlenin 1(hiçbir zaman doğru değil) ve 5 (her zaman doğru) arasında sizin için ne kadar doğru olduğuna dayanarak bir cevap seçin. Her soruyu mümkün olduğunca doğru yanıtladığınızdan emin olun.

BU SORULARIN SİZİN BÜYÜDÜĞÜNÜZ DÖNEM HAKKINDA OLDUĞUNU UNUTMAYIN.

Yanıt Seçenekleri:

(1) Hiçbir zaman

(2) Nadiren

(3) Kimi zaman

(4) Sık sık

(5) Her zaman

	Durum	Hiçbir zaman	Nadiren	Kimi zaman	Sık sık	Her zaman
1	Üzgün olduklarında ya da duygusal zorluklar yaşadıklarında, kardeş(ler)imi rahatlatmam beklendi.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
2	Anne babam sık sık diğer aile üyeleri hakkındaki sırları benimle paylaştı.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
3	Benim yaşadığım yerdeki çoğu çocuk aile bütçesine katkıda bulunurdu.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
4	Aile üyelerimle ilgilenmek zorunda olduğumda bile, mutlu ya da üzgün olabilecek zamana sahiptim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
5	Anne babama önemli kararlar almalarında yardım ettim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
6	Her gece kardeşlerimin yattığından emin olmak benim görevimdi.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
7	Ailem tarafından takdir edildiğimi hissettim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
8	Benim yaşımdaki çoğu çocuk benimle aynı rol ve sorumluluklara sahipti.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
9	Ailevi sorumluluklarım olsa da oyun ya da okul ödevleri için zamanım olurdu.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
10	Çalıştım ve aile bütçesine katkıda bulundum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
11	Kardeşlerimin (kız ya da erkek) ev ödevlerini tamamlamalarına yardımcı olmaktan sorumluydum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
12	Ailemde bir anlaşmazlık olduğunda aile üyelerimin yardım istediği ilk kişiydim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
13	Kardeşlerimi disipline eden esas kişi bendim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
14	Sık sık anne babamın (ya da ailedeki bakım veren yetişkinlerin) arasındaki sorunları çözmeye yardım ettim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
15	Aile içindeki rolümden gerçekten keyif aldım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
16	Üzgün olduklarında ya da duygusal zorluklar yaşadıklarında, anne babamı rahatlatmam beklendi.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
17	Haftanın çoğu günü ailenin çamaşırlarını yıkamaktan ben sorumluydum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
18	Ailem için hakem rolünü üstlendim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
19	Aile üyelerimin sırlarını paylaştığı kişi bendim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
20	Ailemizin bir takım olduğunu ve birlikte iyi çalıştığını hissettim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
21	Market alışverişini tamamlamam diğer aile üyelerimden daha çok benden istendi.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
22	Aile fertlerim için çevirmen rolünü üstlendim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

Copyright 2009 by Lisa Hooper'ın izniyle Türkçeye uyarlanmış ve kullanılmaktadır.

EK 4: Yetişkinler için psikolojik dayanıklılık ölçeği

1. Beklenmedik bir olay olduğunda...	Her zaman bir çözüm bulurum	Çoğu kez ne yapacağımı kestiremem
2. Gelecek için yaptığım planların...	Başarılması zordur	Başarılması mümkündür
3. En iyi olduğum durumlar şu durumlardır...	Ulaşmak istediğim açık bir hedefim olduğunda	Tam bir günlük boş bir vaktim olduğunda
4. ...olmaktan hoşlanıyorum	Diğer kişilerle birlikte	Kendi başıma
5. Ailemin, hayatta neyin önemli olduğu konusundaki anlayışı...	Benimkinden farklıdır	Benimkiyle aynıdır
6. Kişisel konuları ...	Hiç kimseyle tartışmam	Arkadaşlarımla/Aile-üleriyle tartışabilirim
7. Kişisel problemlerimi...	Çözemem	Nasıl çözebileceğimi bilirim
8. Gelecekteki hedeflerimi...	Nasıl başaracağımı bilirim	Nasıl başaracağımdan emin değilim
9. Yeni bir iş/projeye başladığımda ...	İleriye dönük planlama yapmam, derhal işe başlarım	Ayrıntılı bir plan yapmayı tercih ederim
10. Benim için sosyal ortamlarda rahat/esnek olmak	Önemli değildir	Çok önemlidir
11. Ailemle birlikteyken kendimi ... hissedirim	Çok mutlu	Çok mutsuz
12. Beni ...	Bazı yakın arkadaşlarım/aile üyelerim cesaretlendirebilir	Hiç kimse cesaretlendiremez
13. Yeteneklerim...	Olduğuna çok inanırım	Konusunda emin değilim
14. Geleceğimin ... olduğunu hissediyorum	Ümit verici	Belirsiz
15. Şu konuda iyiyimdir...	Zamanımı planlama	Zamanımı harcama
16. Yeni arkadaşlık konusu ... bir şeydir	Kolayca yapabildiğim	Yapmakta zorlandığım
17. Ailem şöyle tanımlanabilir ...	Birbirinden bağımsız	Birbirine sıkı biçimde kenetlenmiş
18. Arkadaşlarımla arasındaki ilişkiler ...	Zayıftır	Güçlüdür
19. Yargılarıma ve kararlarıma ...	Çok fazla güvenmem	Tamamen güvenirim
20. Geleceğe dönük amaçlarım ...	Belirsizdir	İyi düşünülmüştür
21. Kurallar ve düzenli alışkanlıklar ...	Günlük yaşamımda yoktur	Günlük yaşamımı kolaylaştırır
22. Yeni insanlarla tanışmak ...	Benim için zordur	Benim iyi olduğum bir konudur
23. Zor zamanlarda, ailem ...	Geleceğe pozitif bakar	Geleceği umutsuz görür
24. Ailemden birisi acil bir durumla karşılaştığında...	Bana hemen haber verilir	Bana söylenmesi bir hayli zaman alır
25. Diğerleriyle beraberken	Kolayca gülerim	Nadiren gülerim
26. Başka kişiler söz konusu olduğunda, ailem şöyle davranır:	Birbirlerini desteklemez biçimde	Birbirlerine bağlı biçimde
27. Destek alırım	Arkadaşlarımdan/aile üyelerinden	Hiç kimseden
28. Zor zamanlarda ... eğilimim vardır	Her şeyi umutsuzca gören bir	Beni başarıya götürebilecek iyi bir şey bulma
29. Karşılıklı konuşma için güzel konuların düşünülmesi, benim için ...	Zordur	Kolaydır
30. İhtiyacım olduğunda ...	Bana yardım edebilecek kimse yoktur	Her zaman bana yardım edebilen birisi vardır
31. Hayatımdaki kontrol edemediğim olaylar (ile) ...	Basa çıkmaya çalışırım	Sürekli bir endişe/kavga kaynağıdır
32. Ailemde şunu severiz ...	İşleri bağımsız olarak yapmayı	İşleri hep beraber yapmayı
33. Yakın arkadaşlarımla/aile üyeleri ...	Yeteneklerimi beğenirler	Yeteneklerimi beğenmezler

EK 5: Acının dönüştürücü gücü ölçeği

Aşağıdaki cümlelerin her birine ne derece katıldığınızı, yanındaki kutucuklarda yer alan rakamlardan yalnızca birinin üstüne (X) işareti koyarak gösteriniz.

		1234567						
		Kesinlikle katılmıyorum			Kesinlikle Katılıyorum			
1	Üzüntü ve acı bazen bizi mutluluğa götürür.	1	2	3	4	5	6	7
2	Üzüntü, bazı yararlı yanları olan ya da kişiyi daha üst düzey bir mükemmelliğe ve mutluluğa ulaştıran aşkın bir durum haline gelebilir.	1	2	3	4	5	6	7
3	Mutluluğa ulaşmak için üzüntülere, güçlüklerle ve talihsizliklere katlanmak gerekir.	1	2	3	4	5	6	7
4	Kimse, üzüntü ve acı olmaksızın mükemmel olamaz.	1	2	3	4	5	6	7
5	Acı; sabır ve şükürle karşılanırsa mutluluğa dönüşür.	1	2	3	4	5	6	7

EK 6: Etik kurul onayı

T.C.
BARTIN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu
Onay Belgesi

TOPLANTI SAYISI
12

KARAR SAYISI
1

TOPLANTI TARİHİ
9.10.2024

Protokol No:	2024-SBB-0720
Araştırmanın Başlığı:	Pozitif Psikoloji Bağlamında Çocukluk Döneminde Ebeveynleştirilme, Psikolojik Dayanıklılık ve Acının Dönüştürücü Gücü Arasındaki İlişkinin İncelenmesi
Proje Yürütücüsü:	Belgin BİLİR
Başvuru Formunun Geliş Tarihi:	02.09.2024

Başvuru dosyasında etik sorun oluşturabilecek sorular/maddeler, süreçler ya da unsurlar bulunmadığından 09.10.2024 tarihli ve 12 numaralı toplantıda 2024-SBB-0720 numaralı başvuruya araştırma için ETİK KURUL ONAY belgesinin verilmesine karar verilmiştir.

Belge Doğrulama Kodu: 94PTPFC

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Takip Adresi: <https://www.turkiye.gov.tr/bartın-universitesi-ebys>

Adres: Ağdacı Mahallesi Fakülte Caddesi No:54 Bartın

EK 7: Ebeveynleşme envanteri kullanım izni yazısı

Ebeveynleşme Envanteri Kullanımı

Hkk. Gelen kutusu Notes

Bu e-postayı özetle

ben 16 Eyl 2024

alıcı:

Merhaba,

Ben Bartın Üniversitesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Tezli Yüksek Lisans programı öğrencisi Belgin Bilir. Türkçe'ye uyarlamış olduğunuz "Ebeveynleşme Envanterini" tez çalışmamda kullanmak üzere sizden izin istiyorum. Dönüşünüz için şimdiden teşekkür ederim.

Saygılarımla,
İyi çalışmalar dilerim.

SAİT ULUÇ 16 Eyl 2024

alıcı: ben

Sayın Belgin Bilir

Tarafımdan Türkçeye uyarlanan Ebeveynleşme Envanterini teziniz kapsamında kullanmanızdan memnuniyet duyarım. Aşağıdaki bağlantıdan ölçüm aracına, Hooper'ın puanlama biçimine ve Türkiye örneklemi için önerdiğimiz puanlama biçimine ilişkin psikometrik verilere ulaşabilirsiniz.

Çalışmalarınızda başarılar dilerim.

EK 8: Yetişkinler için psikolojik dayanıklılık ölçeği kullanım izni yazısı

Yetişkinler İçin Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği Kullanımı Hkk. Notes

 Bu e-postayı özetle

ben 13 Eyl 2024

alıcı:

Merhaba,

Ben Bartın Üniversitesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Tezli Yüksek Lisans programı öğrencisi Belgin Bilir. Dr. Fatih Çetin ile birlikte Türkçe'ye uyarlamış olduğunuz "Yetişkinler İçin Psikolojik Dayanıklılık Ölçeğini" tez çalışmamda kullanmak üzere sizden izin istiyorum. Dönüşünüz için teşekkür ediyorum.

Saygılarımla,
İyi çalışmalar dilerim.

YETİŞKİNLER İÇİN PSİKOLOJİK DAYANIKLILIK ÖLÇEĞİ

Gelen kutusu

Notes

Nejat Basim 13 Eyl 2024

alıcı: ben v

Değerli Belgin Bilir,
Mesajınızı bu adresimden yanıtlıyorum. Ölçeği çalışmalarınızda kullanabilirsiniz. Ölçeğin yer aldığı makaleyi, makalenin sonunda yer alan ölçeğin word ortamındaki halini ve değerlendirme esaslarını içeren bilgi notunu ekte gönderiyorum. Çalışmalarınızda kolaylıklar dilerim.

--

EK 9: Acının dönüştürücü gücü ölçeği kullanım izni yazısı

Acının Dönüştürücü Gücü Ölçeği Kullanımı Hkk. Notes

Bu e-postayı özetle

ben 13 Eyl 2024

alıcı:

Merhaba,

Ben Bartın Üniversitesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Tezli Yüksek Lisans programı öğrencisi Belgin Bilir. Türkçe'ye uyarlamış olduğunuz "Acının Dönüştürücü Gücü Ölçeğini" tez çalışmamda kullanmak üzere sizden izin istiyorum. Dönüşünüz için teşekkür ediyorum.

Saygılarımla,
İyi çalışmalar dilerim.

Acının Dönüştürücü Gücü Ölçeği

Kullanım İzni

Geliştirdiğim(iz) / uyarladığım(iz) ölçeği aracının atıf gösterilmesi ve bilimsel araştırmalarla sınırlı olmak kaydıyla kullanılmasına izin veriyorum/z/. Araştırmanın başlangıcında araştırmanın amacı ile bir bilginin sorumlu yazara e-posta gönderilmesi yeterlidir.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Belgin BİLİR

Doğum Yeri ve Tarihi :

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi :

Yüksek Lisans Öğrenimi : Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık

Bildiği Yabancı Diller :

Bilimsel Faaliyet/Yayınlar : Tam Metin Bildiri: “ Yaradan Öte: Pozitif Psikoloji Bağlamında Acının Dönüştürücü Gücü Kavramına Kuramsal Bir Yaklaşım

İş Deneyimi

Stajlar :

Projeler ve Kurs Belgeleri :

Çalıştığı Kurumlar :

İletişim

E-Posta Adresi :

Tarih : 29/08/2025 (Tez Savunma Tarihi)

